

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SURİYE DEMOKRATİK GÜÇLERİ (SDG) İLE
PKK'NIN İLİŞKİSİNE DAİR TEORİK BİR ÇALIŞMA**

İLYAS ÖLMEZ

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Şenel SARSIKOĞLU

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Eray GÖÇ

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Hamza YAVUZ

KASTAMONU-2024

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

İlyas ÖLMEZ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SURİYE DEMOKRATİK GÜÇLERİ (SDG) İLE PKK’NIN İLİŞKİSİNE DAİR TEORİK BİR ÇALIŞMA

İLYAS ÖLMEZ

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN: DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞENEL SARSIKOĞLU

Suriye Demokratik Güçleri (SDG), Suriye’deki iç savaşın başlamasından bu yana bölgedeki siyasi ve askeri dengeleri etkileyen önemli bir faktör haline gelmiştir. SDG, başta Kürt YPG milisleri olmak üzere Arap, Süryani, Türkmen ve diğer etnik gruplardan savaşçıları bünyesinde barındıran koalisyon gücü haline geldiği görülmektedir.

Türkiye açısından SDG, Suriye’de faaliyet gösteren YPG/PKK’nın uzantısı olduğu, Suriye sınır bölge hattında defakto veya yarı özerk bir oluşumun/yapının oluşmasına yönelik askeri operasyonlar düzenlemiş olup, olası bu örgütsel yapılara karşı çıkılarak gerekli emniyet ve güvenlik tedbirleri alınmaktadır.

SDG’nin faaliyetlerine yönelik Türkiye, sınır bölge hattında planlanan bu oyuna karşı 2023 yılında itibaren Suriye hükümeti ile diplomatik ilişkileri normalleştirme sürecine girmiş, bu kapsamda Suriye hükümeti ile yapılan görüşmelerle iki ülke arasında çeşitli güvenlik ve ekonomik iş birliklerinin yeniden tesis edilmesini amaçlanmıştır.

Türkiye, SDG’nin politik statüsünün tanınmasına yönelik herhangi bir adımın, kendi güvenlik çıkarlarına aykırı olduğunu belirtmekte ve bu konuda uluslararası toplumu dikkatli olmaya çağırmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER: SDG, PKK, Suriye, Türkiye, PYD, YPG, SDG.

Eylül 2024, 83 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

A THEORETICAL STUDY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SYRIAN DEMOCRATIC FORCES AND PKK

İLYAS ÖLMEZ

**KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF INTERNATIONAL RELATIONS
SUPERVISOR: ASSIST. PROF. DR. ŞENEL SARSIKOĞLU**

Since the beginning of the civil war in Syria, the Syrian Democratic Forces (SDF) have become an important factor affecting the political and military balances in the region. The SDF has become a coalition force that includes mainly Kurdish YPG militias, but also fighters from Arab, Assyrian, Turkmen and other ethnic groups.

From Turkey's point of view, the SDF is an extension of the YPG/PKK operating in Syria, and it has carried out military operations aimed at the formation of a defacto or semi-autonomous formation/structure in the Syrian border region, and necessary safety and security measures are taken against these possible organizational structures.

In response to the SDF's activities, Turkey has been in the process of normalizing diplomatic relations with the Syrian government since 2023 against this planned game in the border region. In this context, these talks with the Syrian government aimed to re-establish various security and economic cooperation between the two countries.

Turkey states that any step towards recognizing the political status of the SDF is contrary to its security interests and calls on the international community to be careful in this regard.

KEYWORDS: SDG, PKK, Syria, Turkey, PYD, YPG.

September 2024, 83 Page

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında bana destek olan bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren çok kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Şenel SARSIKOĞLU'na,

Görüşleri ve tavsiyeleriyle tezime katkılarını sunup programlarından vakit ayırarak tez jürimde bulunan çok değerli hocalarım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Eray GÖÇ'e ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hamza YAVUZ'a,

Tez yazımında değerli zamanını ayırıp, tezimin geliştirme aşamalarında yardımlarını hiç esirgemeyen Jandarma personellerinden; Sn. Alaaddin GERGİN, Sn. Yusuf ÖZER, Sn Muhammed Can ÜNAL, Sn. Yunus Emre ÇUKUR, Sn. Bilgin KORÇ, Lisans öğrencisi Sn. Ezel PALA'ya ve Yüksek lisans öğrencisi Sn. Garanfil KARIMOVA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu süreç boyunca hep yanımda olan, maddi ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen aileme yürekten teşekkür ederim.

İlyas ÖLMEZ

Kastamonu, 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Amacı	2
1.2 Araştırmanın Önemi	2
1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları	3
2. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARI.....	4
2.1 Türkiye’de Terör ve Terörizm Faktörlerinden PKK\KCK Terör Örgütün Temelleri	6
2.2 PKK\KCK Terör Örgütünün Bölgesel Olarak Irak, İran, Suriye ve Türkiye’de Faaliyet Gösteren Uzantılarının Amaçları ve Hedefleri	19
3. TÜRKİYE SINIRLARINDA TERÖRİZMİN TEMELLERİ.....	27
3.1 Suriye İç Savaşının Etkisi.....	28
3.2 Amerika ve Rusya’nın Etkisi.....	31
3.3 Bölgesel Faktörler ve Oluşumlar	37
4. SDG’NİN OLUŞUMUNDAKİ FAKTÖRLER.....	39
4.1 SDG’nin Suriye ile İş Birliği Düzeyi	45
4.2 SDG’nin ABD ile İş Birliği Düzeyi	46
4.3 SDG’nin Diğer İşbirlikçileri.....	54
4.4 SDG’nin Türkiye ile Suriye İlişkilerine Etkisi	59
5. SDG VE PKK İLİŞKİSİ	63
5.1 SDG’nin Örgütsel Yapısı ve PYD İlişkisi.....	66
5.2 SDG’nin Siyasallaşma Düşüncesi	70
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	74
KAYNAKLAR	76

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Resim 5.1 Salih Müslim Muhammed'in PKK/KCK üyeleriyle fotoğrafı.....	68
Resim 5.2 Salih Müslim Muhammed'in Apo posterı önündeki fotoğrafı	69

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ARGK	: Artêşa Rizgariya Gelê Kurdistan
ASALA	: Ermeni Gizli Ordusu
BM	: Birleşmiş Milletler
DEAŞ	: Irak Şam İslam Devleti
DEV-SOL	: Devrimci Sol
DHKP-C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi
ERNK	: Eniya Rizgariya Netewa Kurdistan
HPG	: Halk Savunma Güçleri
İŞİD	: Irak Şam İslam Devleti
KADEK	: Çocuk Koruma Kanunu
KCK	: Kürdistan Topluluklar Birliği
KDP	: Kürdistan Demokrat Partisi
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
MLKP	: Marksist Leninist Komünist Parti
PJAK	: Özgür Yaşam Partisi
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
PYD	: Partiya Yekitiya Demokrat
SDG	: Suriye Demokratik Güçleri
TAK	: Yaşa Dışı Silahlı Örgüt
TDP	: Toplumcu Demokrasi Partisi
TEV-DEM	: Demokratik Toplum Hareketi
TİKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TKP/KIVILCIM	: Türkiye Komünist Partisi
YBŞ	: Sincar Direniş Birlikleri
YNG	: Low-intensity Conflict
YPG	: Halk Koruma Birlikleri
YPJ	: Kadın Koruma Birlikleri

1. GİRİŞ

PYD (Demokratik Birlik Partisi), 2011 yılında Suriye’de baş gösteren halk hareketlerinin ardından, bölgesel dengelerdeki değişimleri lehine çevirerek Suriye’nin kuzeyindeki askeri ve siyasi yapısını güçlendirmiştir. Bu dönemde, Suriye rejimi ile varılan bazı anlaşmaların (çatışma durumlarını hafifletmek, sivil halkın korunması, insani yardımların dağıtımı veya çatışmaların çözümüne yönelik politik uzlaşmalar) ardından PYD (Demokratik Birlik Partisi), (Halk Koruma Birlikleri) YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve (Kadın Koruma Birlikleri) YPJ gibi silahlı kuvvetlerini organize etmiş, Afrin, Kobani (Ayn el Arab) ve Kamışlı gibi stratejik kentleri etkin bir şekilde kontrol altına almaya başlamıştır. Suriye rejiminin desteği ve bölgedeki diğer Kürt muhalif grupların zayıflatılmasıyla PYD (Demokratik Birlik Partisi) kendi hakimiyetini pekiştirme fırsatı bulmuştur. ABD (Amerika Birleşik Devletleri) başkanlığındaki Uluslararası Koalisyonun (Fransa, Almanya, İtalya, Kanada, Avustralya, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri) desteğiyle YPG (Halkı Koruma Birlikleri) / PYD (Demokratik Birlik Partisi), (Irak Şam İslam Devleti) IŞİD’e karşı önemli kazanımlar elde etmiş ve Suriye’nin kuzey ve doğu bölgelerinde etkinliğini artırmıştır. Bu süreçte, Türkiye’nin terör örgütü olarak gördüğü Halkı Koruma Birlikleri yani YPG/PYD açısından Amerika Birleşik Devletleri ve ayrıca Uluslararası Koalisyon gücünün desteğiyle isim değişikliğine gidilerek Suriye Demokratik Güçleri ismi ile SDG oluşturulmuş ve böylece yeni oluşumun meşruiyet kazanması için zemin hazırlanmıştır.

Türkiye, Suriye’nin kuzeyindeki bu gelişmelere sessiz kalmayarak IŞİD ve (Kürdistan İşçi Partisi) PKK / (Halkı Koruma Birlikleri) YPG’ye karşı sahada mücadele etmek üzere “Fırat Kalkanı”, “Zeytin Dalı” ve “Barış Pınarı” gibi çeşitli askeri hareketleri başlatmıştır. Bu operasyonlar, Türkiye’nin sınır güvenliğini sağlama ve bölgedeki terör tehdidini bertaraf etme amacını taşımaktadır. Buna rağmen ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon, PKK/YPG’ye olan desteğini devam ettirmiş, bölgede istikrarlı ve düzenli bir yönetim kurulması için askeri desteğin yanı sıra sivil altyapı ve yönetim destekleri de sağlamıştır. Bu kapsamda 2018 yılında daha önce ilan edilen özerk yönetim girişimleri, Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi adı altında birleştirilerek

bölgenin idari yapılanmasında yeni bir dönem başlatılmıştır. Bu gelişmeler, Türkiye ile ABD ve diğer uluslararası aktörler arasındaki ilişkilerde çeşitli gerilimlere yol açarken Suriye'nin geleceği konusunda da önemli soru işaretleri ortaya koymuştur.

Türkiye, sınır güvenliği ve ulusal güvenlik tehditlerine karşı koymak amacıyla Suriye'nin kuzeyinde askeri operasyonlar düzenlemiş, bu hamleler hem Suriye'nin toprak bütünlüğüne yönelik endişeleri tetiklemiş hem de uluslararası alanda çeşitli tepkilere neden olmuştur. Diğer yandan SDG (Suriye Demokratik Güçleri) ve destekçisi uluslararası güçler ile Türkiye arasındaki ilişkiler, zaman zaman gerilimli olsa da bölgedeki güvenlik ve istikrarı sağlama noktasındaki ortak çıkarlar doğrultusunda diyalog ve iş birliği fırsatlarını da beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada, SDG'nin ortaya çıkışı, yapısı ve bölgesel politikalara etkileriyle Türkiye'nin dış politikasındaki rolüne odaklanılmakta ve SDG ile PKK'nın ilişkine dair teorik bir çerçeve çizilmesi hedeflenmektedir. Böylece Türkiye'nin güvenlik politikaları ve Suriye'nin toprak bütünlüğüne yönelik tutumu çerçevesinde, mevcut ve potansiyel etkileşimler değerlendirilmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

SDG'nin ABD ve Batılı müttefiklerden aldığı destekle bölgede nasıl bir rol oynadığı, Türkiye'nin bu güce karşı takındığı tutum ve bu durumun Türkiye'nin dış politika, güvenlik politikaları ve bölgesel stratejilerine etkileri üzerinde durulacaktır. Araştırmanın ana hedefi, SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin uluslararası koalisyon devletlerinin iddia ettiği gibi olumlu bir yapı olmadığı, tam aksine PYD/PKK silahlı terör örgütünün uzantısı olduğu değinilerek bu örgütsel yapının Türkiye'nin güvenlik algısına nasıl yansıdığını ortaya koymaktır.

1.2 Araştırmanın Önemi

SDG'nin Suriye'deki varlığı ve etkinlikleri, Türkiye için stratejik ve güvenlik açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu çalışma Türkiye'nin bölgesel güvenlik politikalarını ve dış politika yaklaşımlarını anlamak için kritik bir öneme sahiptir. Türkiye'nin, SDG'ye karşı tutumu, NATO içerisindeki müttefiklik ilişkilerine ve ülkenin bölgesel güç olarak konumuna etki etmektedir. Türkiye'nin uluslararası alanda

nasıl bir strateji izlediğini, kapsamlı bir bakış açısıyla ele almayı hedeflemektedir. SDG (Suriye Demokratik Güçleri) ile PKK ilişkisinin(bağlantısının) bölge üzerindeki etkilerinin uluslararası hukuk ve sınır güvenliği bağlamında değerlendirilmesi, bölgesel ve küresel güvenlik politikalarına katkıda bulunacaktır.

1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sınırlılıkları, çeşitli faktörlerden kaynaklanmaktadır. İlk olarak, bölgedeki güvenlik durumu ve siyasi istikrarsızlık nedeniyle güvenilir veri toplama süreci zorlaşmaktadır. SDG (Suriye Demokratik Güçleri) ve diğer bölgesel aktörlerle ilgili güncel bilgilerin elde edilmesi, çatışma bölgelerindeki değişken koşullar nedeniyle sınırlı olabilmektedir Türkiye'nin kapalı kapılar ardında yürütülen diplomatik ve askeri stratejilerine dair bilgilerin eksikliği veya erişim zorlukları da araştırmanın kapsamını etkileyebilmektedir. Çalışma, genellikle İngilizce ve Türkçe kaynaklara dayanmakta olup, diğer dildeki kaynaklardan elde edilebilecek bilgilere sınırlı erişim bulunmaktadır.

2. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARI

Terörizm terimi, aslen Fransızca “Terreur” kelimesinden türetilmiş ve zamanla Türkçe dahil birçok dile adapte edilmiş bir kavramdır. “Terreur” kelimesi, korku ve dehşet anlamlarına gelmektedir. Türk Dil Kurumu’nun (TDK) yayımladığı Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü’ne göre; “terör” kelimesi yıldırma, cana kıyma, malı yakıp yıkma ve korkutma gibi eylemleri ifade ederken; “terörizm” kelimesi, devlete, topluma veya bireylere karşı şiddet kullanarak siyasal amaçlara ulaşmayı hedefleyen eylemleri tanımlar (TDK, 2022).

Terör kavramının tarihi kullanımı, Fransız Devrimi sonrası döneme dayanmaktadır. Jakobenlerin Mart 1793 ile Temmuz 1794 arasında devrimi korumak amacıyla uyguladıkları şiddet içerikli politikalar bu terimle ifade edilmiştir. “Regime de la terreur” (terör rejimi) ifadesi, 1796 yılında Fransız Akademisi Sözlüğü’nde yer almış, bu kullanım daha sonra Edmund Burke tarafından İngilizceye çevrilmiştir. Zamanla bu kavram, uluslararası alanda geniş bir yaygınlık kazanarak farklı dillerde ve bağlamlarda kullanılmaya başlanmıştır.

Terörizm, günümüzde sıklıkla karşılaşılan ve uluslararası güvenlik açısından büyük bir tehdit oluşturan bir fenomen haline gelmiştir. Terörizmin amacı genellikle siyasal, ideolojik veya dini hedeflere ulaşmak için şiddet ve korku taktiklerini kullanmaktır. Bu eylemler, geniş bir yelpazede gerçekleşebilir ve devletler, topluluklar veya bireyler üzerinde derin etkiler bırakabilir. Terörizmin tanımı ve algılanışı zaman içinde değişiklik gösterse de temelinde yatan şiddet ve korkutma unsurları sabit kalmıştır. Terörizmle mücadele, uluslararası toplumun önemli gündem maddelerinden biri olmuştur. Bu mücadele, sadece güvenlik önlemlerini içermekle kalmayıp aynı zamanda eğitim, ekonomik kalkınma ve sosyal adalet gibi alanlarda da çözümler üretmeyi gerektirir. Terörizmin kökenlerine yönelik kapsamlı bir anlayış, bu fenomenle etkili bir şekilde mücadele edebilmek için hayati öneme sahiptir (Bianet, 2003).

Terörizmin altında yatan sebepler çok yönlü ve karmaşıktır. Sosyoekonomik, dini, politik, ideolojik ve etnik faktörler gibi çeşitli dinamikler, terörizmin ortaya çıkışında ve sürdürülmesinde önemli rol oynamaktadır (Şimşek, 2016: 326-329).

3713 sayılı ve 12.04.1991 tarihli Terörle Mücadele Kanunu (TMK) m.1’de terörün tanımı yapılmıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere; terör eylemleri, kendini suikastlar veya sabotajlar gibi diğer adli suçlardan ayrılan temel bir özelliğe sahiptir. Bu, eylemlerin arkasında yatan derin sembolik anlamdır. Terörizm, öldürme, yaralama, kundaklama veya kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakılması gibi suçları içerse de bu eylemleri diğer suç türlerinden ayıran, amacın temelinde yer alan korku, yıldırma ve bastırma gibi motivasyonlardır. Terörizmin temelinde, belirli bir mesaj verme, insanları belirli bir eylemi yapmaya ya da yapmamaya zorlama tehdidi yatar. Örneğin, 11 Eylül saldırıları, ABD’nin finans merkezi olan Dünya Ticaret Merkezi’ni hedef alarak, sadece fiziksel bir yıkım değil, aynı zamanda sembolik bir mesaj da taşımıştır.

2003 yılındaki İstanbul saldırıları da benzer bir sembolizm içerir. İngiltere’nin İstanbul Başkonsolosluğu ve İngiliz bankası HSBC’nin Türkiye genel müdürlüğünün hedef alınması, El Kaide tarafından “İslam’a karşı savaş açmış İngiltere’nin barışını bozma ve İngiliz çıkarlarına zarar verme” amacı güdüldüğü şeklinde açıklanmıştır (Bianet, 2003). Bu eylemler, terörün sadece fiziksel hasar vermekle kalmayıp, aynı zamanda politik ve psikolojik etkiler yaratma amacı taşıdığını göstermektedir.

Terörist saldırıların altında yatan motivasyonlar, sadece güç gösterisi yapmakla sınırlı değildir aynı zamanda hedeflenen hükümetin veya toplumun zayıflıklarını, destek sağlama konusundaki yetersizliklerini de ortaya koymayı amaçlar (Thorton, 1964: 77). Bu tür eylemler, terörizmin çok katmanlı yapısını ve etkilerini anlamamızı sağlar. Terör eylemleri, hedefledikleri toplumları veya hükümetleri sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda moral ve psikolojik olarak da etkilemeyi hedefler.

NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) terörizmi, siyasi, dini veya ideolojik amaçlar doğrultusunda hükümetlere veya topluluklara baskı yapmak, onları korkutmak ya da bir nüfus üzerinde hakimiyet kurmak için kişilere veya mülklere karşı

yürütülen yasa dışı güç kullanımı, şiddet ya da şiddet tehdidi olarak tanımlanmaktadır (NATO, 2006).

Akademik çalışmalarda terörizmin tanımı üzerine yapılan tartışmalar, çeşitlilik gösterse de terörizmin birtakım belirgin özelliklere sahip olduğu genel kabul görmektedir. Bu özellikler; politik amaçlar güden şiddeti içermesi, sembolik mesajlar taşınması, sivil hedefler seçmesi, belirli bir mesaj verme çabası içinde olması ve teatral bir nitelik taşıması olarak sıralanabilir. Bu özellikler, terörizmin sadece fiziksel bir yıkıma neden olmakla kalmayıp aynı zamanda psikolojik ve sosyal etkileri de hedeflediğini göstermektedir. Devletler ve uluslararası kuruluşlar tarafından yapılan terörizm tanımlamaları ise genellikle sivilleri veya hükümetleri hedef almanın yanı sıra korkutma, sindirme ve şiddet veya şiddet tehdidi kullanımını öne çıkarır. Bu tanımlar, terörizmin yalnızca bir suç eylemi olarak değil, aynı zamanda geniş çaplı sosyal ve politik amaçlar güden bir strateji olarak ele alındığını vurgular (Duru, 1978: 160).

2.1 Türkiye’de Terör ve Terörizm Faktörlerinden PKK \ KCK Terör Örgütün Temelleri

20. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu’nun çeşitli bölgelerinde yaşayan Kürtler, siyasi ve kültürel haklarını kazanma yolunda örgütlenmeye başlamıştır. 1908 yılında İstanbul’da Kürtlerin sosyal ve ekonomik kalkınmasını amaçlayan Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti’nin kurulmasıyla, Kürt milliyetçiliği hareketinde önemli bir adım atılmıştır. Bu hareketin ardından 1912’de, özellikle yabancı uyruklu öğrencilerin öncülüğünde eğitim alanında Kürt gençlerine destek olmayı hedefleyen Kürt Talebe Cemiyeti kurulmuştur. İstanbul’da, Kürtlerin kültürel ve sosyal dayanışmasını güçlendirmeyi amaçlayan Kürdistan Muhibban Cemiyeti’nin temelleri atılmış, 1919 yılında ise, yine İstanbul’da, Kürtlerin siyasi haklarının savunulması amacıyla Kürt Teali Cemiyeti’nin kuruluşu gerçekleşmiştir (Duru, 1978: 161-166).

Osmanlı İmparatorluğu’nun iç ve dış politikasında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Sultan Abdülhamit’in tahttan indirilmesi ve ardından yaşanan Balkan Savaşları’nın yıkıcı etkileri, devletin politikasında Türk milliyetçiliğine yönelik bir kaymaya neden

olmuştur (Özkan, 2018: 87-89). Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle Avrupa'nın ve savaşa katılan diğer ülkelerin sınırlarını yeniden belirlemek ve savaşın etkilediği ulusların geleceğini şekillendirmek amacıyla 18 Ocak 1919 tarihinde Paris'te bir Barış Konferansı toplanmıştır (Arslan Keskin, 2018: 76).

Bu konferansta, Osmanlı İmparatorluğunda Anadolu'nun doğu bölgelerinde yaşayan Ermeni ve Kürt topluluklarının durumu da ele alınmış, bu topluluklara belli haklar tanınması ve hatta bazı bölgelerde özerklik veya bağımsızlık verilmesi gündeme gelmiştir. Savaşı kazanan müttefik devletler, Paris, Londra ve San Remo'da yapılan toplantılarda yenik devletlerin geleceğini, toprak paylaşımını ve barış şartlarını müzakere etmişlerdir. Bu süreçte İngiltere'nin tutumu zaman zaman değişmiş; bağımsız bir Kürt devletinin kurulması, Kürtlerin özerkliği veya Kürt varlığının uluslararası garantilerle korunması gibi farklı seçenekler üzerinde durulmuştur (Bingöl, 2014: 190).

Paris Barış Konferansı'na Osmanlı İmparatorluğu'nun eski Stockholm elçisi Şerif Paşa, Kürt temsilcisi olarak katılmış ve Kürtlerin taleplerini uluslararası platformda dile getirmiştir (Kartın, 2020: 239). Konferansta, bölgede yaşanan aşiret isyanları ve Kürtlerin siyasi talepleri ilk kez bu kadar geniş bir uluslararası forumda tartışılmıştır. İngiltere, Kürtlerin Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılarak kendi kaderlerini tayin etmeleri ve bu süreçte İngiliz mandası altında korunmaları yönünde görüş bildirmiştir. Konferans sırasında Kürtlerin yanı sıra Rum, Ermeni, Yahudi, Arap ve Nasturi topluluklarının talepleri de ele alınmış, bu talepler katılan devletler tarafından kendi ulusal çıkarları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Nihayetinde, Kürtlerle ilgili olarak, Kürdistan'ın Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılması ve Kürtlerin kendi geleceklerini belirleme hakkına sahip olması konusunda bir uzlaşmaya varılmıştır (Bingöl, 2014: 50).

Şeyh Sait İsyanının, o dönemde ortaya çıkmasının sebebi her ne kadar dini söylemlerin sonucu olarak ortaya çıktığı bilinse de, asıl oluşumun amacı meşru yönetime karşı yapılan bir isyandır. Bu isyandan sonra, bölgedeki bazı eşkıya ve isyancı gruplar, askeri güçlere karşı intikam almaya yönelmişlerdir. Bu durum, 1926 yılının 16 Mayıs'ında Ağrı'da başlayan yeni bir isyan dalgaları tetiklemiştir; ancak gerçekleştirilen askeri müdahaleler beklenen etkiyi yaratmamıştır. Ağrı bölgesinde

dört yıl süresince cumhuriyet yönetimini meşgul edecek isyanların fitilini ateşlemiştir (Polat, 2007: 16-25). İsyen hareketleri, 1929 yılı itibarıyla Bitlis, Van, Ağrı ve Botan gibi geniş bir coğrafyaya yayılarak bu alanlarda baskın bir güç haline gelmiştir. 1930 yılında meydana gelen bu isyancı gruplara yönelik, yapılan geniş çaplı askeri operasyonlar ile etkisiz hale getirilmiştir (Bozarslan, 2004: 164).

PKK'nin ideolojik temelleri, 1973 - 1977 yılları arasında atılmıştır. 1973 Nevruz'unda Ankara'nın Çubuk Barajı civarında yapılan gayri resmi bir toplantıya dayanır. PKK'nın kurucu üyelerinden Ali Haydar Kaytan'ın da aralarında bulunduğu altı kişilik bir grup tarafından gerçekleştirilmiştir. Abdullah Öcalan'ın “Kürdistan Sömürgeci” ifadesiyle başlattığı bu toplantıda, Öcalan'ın kendi kaleme aldığı araştırma ve incelemeler temelinde örgütsel bir yapılanmaya gidilmesi kararlaştırılmıştır (Altıntop, 2011: 86).

Terör örgüt lideri Öcalan'ın ifadelerine göre, bu toplantıda örgütün gelecekteki eylemleri ve stratejileri üzerine kritik kararlar alınmış, “Kürdistan Devrimcileri” adının kullanılması, bir yürütme kadrosunun oluşturulması ve halk savaşı stratejisi üzerine çalışılması gibi meseleler ele alınmıştır. Örgüt faaliyetlerinin Ankara'dan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya taşınarak yoğunlaştırılması yönünde kararlar alınmıştır (Alan, 2016: 13).

Abdullah Öcalan, 1973 yılından itibaren Marksist ideolojiyi benimseyerek Kürt milliyetçiliği temelinde bir hareket geliştirmeye yönelmiş ve 1975 yılına dek PKK'nın teorik altyapısını şekillendirdiği bir “ideolojik dönem” üzerinde çalışmalarını sürdürmüştür. Bu çalışmaları kapsamında bir öncü kadro oluşturma sürecini de yönetmiştir (Birand, 1992: 82-84).

1975 yılının mart ayı sonrasında Abdullah Öcalan'ın da etkili olduğu Ankara Devrimci Yüksek Öğrenci Derneği (ADYÖD) kurulmuştur. Öcalan, kurulan bu ilk öğrenci derneğinin başkanı olarak seçilmiş ve bu platformda kendi görüşlerini paylaşacak bireyler etrafında bir grup oluşturmaya başarmıştır. Bu dönemde Öcalan ve çevresindeki kişiler “Apocular” olarak adlandırılmaya başlanmıştır (Altıntop, 2011).

PKK, 26-27 Kasım 1978 tarihlerinde Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı Fis Köyü'nde düzenlenen toplantıda resmen kurulmuştur. Bu toplantı, örgüt tarihinde ilk kongre olarak anılır. Kongrede Abdullah Öcalan, Cemil Bayık, Duran Kalkan, Şahin Dönmez ve diğer liderler, Merkez Komite üyeliğine seçildiler (Altıntop, 2011: 94-101). Örgütün ismi Kürdistan Devrimcilerinden PKK olarak değiştirilmiş ve bu yeni ad altında faaliyetlerini sürdürme kararı alınmıştır (Özcan, 1999: 29-31). Bu kongre, PKK'nın resmi olarak kurulduğu ve yapısal temellerinin atıldığı önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilir. PKK'nın başlangıç stratejisi, dört aşamalı bir plana dayanıyordu. İlk aşama, tanımlanan dört bölgede bu örgütsel oluşumun sözde amacı, Kürt halkının sosyal ve kültürel gelişimini desteklemeyi hedefliyordu. Bu bölgeler; Güney Kürdistan (Kuzey Irak), Kuzey Kürdistan (Doğu ve Güneydoğu Türkiye), Batı Kürdistan (Kuzey Suriye) ve Doğu Kürdistan (Kuzeybatı İran) olarak belirlenmiştir. İkinci aşamada, bu bölgelerde özerklik ve otonomi kazanılması hedeflenmiştir. Üçüncü aşama, bu özerkliklerin sağlanmasının ardından Türkiye, Irak, Suriye ve İran'da bağımsız Kürt devletlerinin kurulmasını amaçlamaktadır. Son aşama ise bu bağımsız devletlerin birleştirilerek geniş ve bağımsız bir Kürdistan'ın oluşturulmasıdır (Alan, 2016: 1).

PKK, karar alma ve strateji belirleme süreçlerinde kongre ve konferanslar düzenleme yöntemini benimsemiştir. Bu toplantılar, örgütün genel faaliyet yönünü ve politikalarını belirleyen önemli platformlardır. Kongreler, dört yılda bir toplanması planlanan, ancak duruma göre daha sık veya daha seyrek gerçekleştirilebilen, örgütün genel faaliyetlerinin gözden geçirildiği toplantılardır. Konferanslar ise, kongrelerde alınan kararların uygulamasında ortaya çıkan sorunları çözmek amacıyla düzenlenir ve bölgesel kararların alındığı, daha detaylı konuların ele alındığı toplantılardır (Alkan, 2011: 35).

Kürdistan İşçi Partisi (PKK), ilk defa 30 Temmuz 1979 tarihinde, Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Celal Bucak'a yönelik bir saldırı gerçekleştirilmiş, bu saldırı sonucunda Bucak ailesinden birkaç kişi yaralanmış ve saldırıyı gerçekleştiren grup, olay yerinde PKK'nın kuruluş bildirisini bırakarak örgütün varlığını ve amacını kamuoyuna duyurmuştur (Alan, 2016: 18). Bu eylem, hem örgütün ilk dikkat çekici eylemi olmuş hem de saldırı sonucunda yaşanan can kaybı ve yaralanmalar, saldırının

medyada geniş yer bulmasına neden olmuştur. Saldırganların olay yerinde bıraktığı bildiri, basında geniş yankı bulmuş ve PKK'nin eylemlerine ilişkin kamuoyu bilincinin oluşmasında rol oynamıştır (Alkan, 2011: 36).

Bu olayla beraber, örgütün varlık gösterdiği ve eylemlerine başladığı resmiyet kazanmıştır. 15 Ağustos 1984 tarihinde ise, PKK'nın önemli kabul edilen terör faaliyetleri başlamış, bu çerçevede Siirt'in Eruh, Hakkâri'nin Çukurca ve Şemdinli ile Van'ın Çatak bölgelerine eş zamanlı saldırılar düzenlenmiştir. Saldırıların sonucunda, Er Süleyman Aydın Türkiye'deki PKK ile mücadelede kaydedilen ilk şehit olmuştur. Bu hadiseler, devletin toprak bütünlüğüne ve bağımsızlığına karşı gerçekleştirilen açık bir başkaldırı olarak değerlendirilerek, PKK'nın ilk resmi eylemleri olarak kabul edilmektedir.

PKK'nın finansal kaynaklarına dair incelemeler yapıldığında bu kaynakların çeşitliliği dikkat çekmektedir. Özellikle Kürt kökenli iş insanlarından alınan “vergiler”, bölge halkından ve şirketlerden alınan “aidatlar”, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki kaçakçılık faaliyetlerinden elde edilen “gümrükleme” adı altındaki haraçlar, uyuşturucu ticareti ve insan kaçakçılığından elde edilen gelirler ile dış ülkelerden sağlanan “mali destekler”, örgütün finansal kaynaklarının başlıcaları arasında yer almaktadır (Sözer ve Başbüyük, 2011: 59).

PKK'nın tarih boyunca izlediği stratejiler ve gerçekleştirdiği eylemler, bu faktörlere dayanan bir “zora dayalı güç” kullanımını ifade eder. Örgütün faaliyetlerinin tarih boyunca değişen koşullar ve dönemler ışığında, bu çeşitli faktörlere nasıl tepki gösterdiğini ve bu tepkilerin sonuçlarını anlamak, konunun daha iyi kavranmasını sağlayacaktır. Bu nedenle PKK'nın faaliyetlerinin dönemsel olarak incelenmesi, bu karmaşık konunun anlaşılması açısından oldukça yararlı olacaktır.

PKK, Türkiye'de 1990'ların başında kırsal bölgelerde ve şehir merkezlerindeki halk hareketlerini temel alarak idari bir yapılanma sürecine girmiştir. Bu dönemde, örgütün iç yapılanmasında önemli bir değişiklik gerçekleşmiş ve Türkiye içindeki faaliyetlerini daha organize bir biçimde sürdürebilmek için “eyalet” olarak adlandırılan dokuz ayrı bölgesel yapı oluşturulmuştur. Bu yapılanma; Amed, Botan, Orta, Mardin, Garzan,

GAP, Güney Batı, Dersim ve Serhat eyaletlerini kapsamaktadır (Atay, 2008: 419). Bu idari bölümlendirme, örgütün stratejik ve operasyonel faaliyetlerini yerel düzeyde daha etkin bir şekilde yönetme amacını taşımaktadır.

Körfez Savaşı'nın ardından 1991'de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 668 numaralı kararı uyarınca Irak hükümetinin Kürt nüfuslu bölgelerden çekilmesi sonucu bir güç boşluğu oluşmuş ve bu, Irak Kürt Cephesi tarafından Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin ilan edilmesine yol açmıştır (Öğür vd., 2014: 25). Bu olaylar, Irak'taki istikrarsızlığın Türkiye sınırına kadar ulaşmasına ve birçok Kürt mültecinin Türkiye'ye akın etmesine sebep olmuştur. Türkiye başta mültecilere sınırlarını kapatma eğiliminde olsa da uluslararası baskılara boyun eğerek mültecileri kabul etmiştir. ABD öncülüğünde, Irak'ın kuzeyindeki 36. paralelin kuzeyi güvenli bölge ilan edilmiş ve "huzur harekâtı" ile birçok Kürt mülteci bu bölgeye geri dönmüştür (Bolme, 2012: 344).

Bu süreç, Türkiye ile Irak'ın kuzeyindeki Kürt gruplar arasındaki ilişkileri derinden etkilemiş ve iki önemli değişiklikle bu ilişkilere yeni bir yön kazandırmıştır (Öğür vd., 2014: 27). İlk olarak, Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı üzerinden yapılan sevkiyatın kesilmesi, Türkiye'nin enerji ihtiyacını Irak'ın kuzeyinden sağlanan petrol tankerleri ile giderme çabasına yol açmıştır. İkincisi ise, Irak merkezi hükümetinin kuzey bölgelerinden çekilmesi, Türkiye-Irak sınırını Ankara ile Irak'ın kuzeyindeki Kürt gruplar arasında kritik bir mesele haline getirmiştir.

1992 yılında Körfez Savaşı'nın ardından Irak'ın kuzeyinde faaliyet gösteren Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB), PKK ile olan bağlarını zayıflatma eğilimi göstermişlerdir. Bu süreçte her iki grup da Türkiye ile olan ilişkilerini geliştirme ve daha da ilerletme yönünde önemli adımlar atmışlardır. Aynı yıl, Irak Kürt Cephesi, PKK'ya yönelik bir uyarı yayınlarak eğer Türkiye'ye saldırılarına son vermezlerse, bölgeden uzaklaştırılacakları tehdidinde bulunmuştur. Bu durum, PKK ile KDP ve KYB arasındaki ilişkilerin kopmasına sebep olmuştur (Gunter, 1993: 306). KDP ve KYB'nin Türkiye ile yakınlaşmasının temelinde Türkiye'yi bölgesel bir güç olarak kabul etme ve PKK'nın saldırılarına karşı bu güçten destek almayı umma düşüncesi bulunmaktadır (Baskın, 2005: 554-557).

21 Mart 1992’de gerçekleşen Nevruz kutlamaları sırasında Abdullah Öcalan, genel bir ayaklanma başlatma amacıyla özellikle askeri karakollar, kışlalar, polis merkezleri, lojmanlar ve devlet binalarını hedef alınmasını teşvik etmiştir. Bu süreçte, kutlamalara katılan halk, PKK tarafından bir tür kalkan olarak kullanılmaya çalışılmıştır. Cizre ve Şırnak’ta bu planın başarılı bir şekilde uygulandığı görülse de diğer bölgelerde beklenen etkiyi yaratamamıştır (Baskın, 2005: 555). 12 Eylül 1992 tarihinde, Türkiye, Irak ve İran sınırlarının kesiştiği bölgede yer alan Aktütün Karakolu, PKK’nın büyük çaplı saldırılarından birine maruz kalmıştır. Bu saldırıyı, Irak’ın kuzeyinden gelen yaklaşık 400 PKK militanı gerçekleştirmiştir (Hürriyet, 2008: 4).

1992 yılında Türkiye, bir yandan Irak’ın kuzeyindeki PKK kamplarına yönelik askeri operasyonlar yürütürken, diğer yandan da Suriye ve Irak’ı, özellikle de PKK liderinin Şam’da korunması ve Beka Vadisi’nde kamplarının bulunması konularında sıkıştırma politikası izlemiştir. 2 Ekim 1992’de Türkiye kara kuvvetlerinin de desteğiyle Irak’ın kuzeyindeki PKK kamplarına sınır ötesi bir operasyon düzenlemiştir. Bu hareketler, bölgedeki terör tehdidine karşı alınan önlemlerin bir parçası olarak görülmektedir. 1993 yılı ise Türkiye’de Kürt meselesinde bir dönüm noktası olarak kabul edilmiştir. Turgut Özal’ın ölümü ve ardından Süleyman Demirel’in Cumhurbaşkanı, Tansu Çiller’in Başbakan olarak atanması yeni bir siyasi dönemi başlatmıştır. Bu dönemde PKK ile mücadelede askeri yöntemler öne çıkmış, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), sorunun askeri çözümle ele alınacağını vurgulamıştır. Bu bağlamda PKK zor durumdan çıkış arayışında 17 Mart 1993’te tek taraflı bir ateşkes ilan etmiştir (Aydın, 1993: 194). 24 Mayıs 1993’te Bingöl-Elâzığ karayolunda meydana gelen ve 33 silahsız askerin PKK terör örgütü tarafından şehit edilmesi olayı, mücadelede şiddetin tekrar artmasına ve örgütün ilan ettiği ateşkesin sona ermesine yol açmıştır.

Bu dönemde, 1993 yılında Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş’in “Low-intensity Conflict” (YNG) stratejisini Türkiye’nin koşullarına uyarlayarak “Düşük Yoğunluklu Çatışma” (DYÇ) adı altında yeni bir mücadele yöntemi geliştirilmiştir (Törel, 2002: 127). Bu strateji kapsamında gayri nizami harp tekniklerine odaklanılarak gerekli hazırlıklar yapılmış, özel harekât birimlerinin sayısı, donanımı ve eğitimi artırılarak bölgede bu yeni konsept doğrultusunda görev yapmaya başlamışlardır. 1994 yılı başlarında bu yeni yaklaşımla başlatılan operasyonlar

sonucunda PKK ağır kayıplar yaşamış, terörle mücadelede yakalanan teröristler ve bölge halkı ile kurulan etkili iletişim sayesinde devletin bölgedeki kontrolü tekrar sağlanmıştır.

1994 yılının yerel seçimlerinde PKK, boykot kararı almış, buna karşılık Demokrasi Partisi (DEP) seçimlere katılmayacaklarını ilan ederek üzerlerinde baskı oluşturulduğunu iddia etmişlerdir. Aynı yıl mart ayında Suriye’de gerçekleştirilen bir konferansta ise PKK’nın Anadolu’nun iç kesimleri ve Karadeniz Bölgesi’ne yönelik açılma planları masaya yatırılmıştır (Ördek, 2014: 53). Doğu’da güvenlik güçleri ile yaşanan çatışmaların ardından faaliyetlerini batıya taşıma kararı alan terör örgütü, İzmir, İstanbul ve Antalya gibi şehirlerde bombalı saldırılar, sabotajlar ve orman yangınları gibi eylemler düzenlemiştir (Kaya, 2013: 209-210).

1995 yılı ve sonrasında PKK’nın eylemlerinde önemli bir dönüşüm gözlemlenmiştir. Bu dönemde, kırsal bölgelerdeki cephesel çatışma arayışından kısmen uzaklaşarak şehir merkezlerinde intihar eylemleri de dahil olmak üzere çeşitlendirilmiş saldırı taktiklerine yönelmiş ve bu strateji, “metropol merkezli yoğun terör” olarak tanımlanmıştır (Sözer ve Başbüyük, 2011: 59-60).

1994 ve 1995 yılları arasında PKK hem yurt içinde hem de uluslararası alanda “Kürt kimliğini tanıtmaya” üzerine yoğunlaşmış siyasi faaliyetler yürütmüştür. Abdullah Öcalan’ın stratejik yaklaşımı, ulus-devlet merkezli ayrılıkçı hareketin öneminin azaldığını ve yeni dünya düzeninde ayrılıktan ziyade özgürlük ve demokrasiye dayalı bir “demokratik birlik” anlayışının ön plana çıktığını savunmuştur. Bu yeni yaklaşım, örgütün varlığını ve faaliyetlerini bu yeni paradigma çerçevesinde sürdürme çabası olarak görülmüştür (Karaca, 2015: 46-47). Bu dönemdeki politika ve strateji değişiklikleri, PKK’nın eylem ve söylemlerindeki evrime işaret etmekte ve bölgesel dinamiklerle beraber uluslararası alandaki konumunu da şekillendirmeye çalıştığını göstermektedir.

1996 yılının, PKK’nın ateşkes niyetlerinin kritik bir şekilde sorgulandığı bir dönem olduğu görülmektedir. Nisan ayında başlatılan ve örgütten yaklaşık 200 kişinin etkisiz hale getirildiği Atmaca Operasyonları PKK’nın moral kaybı yaşamasına neden

olmuştur (Törel, 2002: 137). Örgütün büyük şehirlerde dikkat çekici eylemler yapmasına yol açmış ve 1 Mayıs 1996'da İstanbul-Kadıköy'de gerçekleştirilen eylemle şehirlerdeki varlığını göstermeye çalışmıştır. Bu eylem, örgüt mensuplarını cesaretlendirme ve kamuoyunda endişe yaratma amaçları taşımıştır.

1996 yılı içinde Diyarbakır Cezaevi'nde yaşanan isyan, 10 mahkûmun ölümüyle sonuçlanmış ve bu olay, PKK tarafından propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır. Aynı yıl Adana'da Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü'ne yönelik düzenlenen intihar saldırısı, 3 polis memurunun şehit olmasına neden olmuş, bu saldırıda kullanılan 17 yaşındaki genç kız, örgütün manipülatif taktiklerine dair bir örnek olarak gösterilmiştir (Kaya, 2013: 230).

1996 içerisinde yaşanan 4062 terör olayında 4820 örgüt mensubu etkisiz hale getirilirken, güvenlik güçlerinden 610 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu yıl, geçmiş yıllarla kıyaslandığında elde edilen başarıların rakamsal olarak en yüksek seviyeye ulaştığı bir dönem olarak kaydedilmiştir (Törel, 2002: 140). Örgütün bu dönemdeki başarısızlıkları ve Türkiye içerisindeki hareketlerinin etkili bir şekilde analiz edilmesi sonucunda PKK, Şam yakınlarında 1-15 Mayıs 1996 tarihleri arasında 4. Kongre düzenlemiş, bu konferansta alınan kararlar 5. Kongrede güncellenerek, stratejilerin ve özellikle Irak'ın kuzeyine yönelik önemin artırılmasına karar verilmiştir (Törel, 2002: 138-139). Örgüt, Türkiye dışında kendisine daha uygun bir hareket alanı ve barınma imkânı sağlayacak bölgelere odaklanmıştır.

1997 yılında Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) yanında alternatif bir siyasi hareket olarak Demokratik Halk Partisi (DEHAP) kurulduğu duyurulmuştur. 1997'den itibaren "Savaşın Türkiyelileştirilmesi" sloganı altında aşırı sol gruplardan destek alma, batıda yerleşik Kürt nüfusunu harekete geçirme ve Alevi vatandaşları yanına çekme hedefleri güdüldürken, DHKP-C ve TİKKO gibi terör örgütleriyle iş birliğine gidilmiştir (Ördek, 2014: 57).

1998 yılına kadar süregelen mücadelelerde, PKK, bombalı eylemler gibi daha şiddetli taktiklere yönelmiş ve stratejisinde belirgin bir değişiklik yapmıştır. 1998 yılının mart ayında Suriye'de gerçekleştirilen PKK'nın 5. Kongresinin ardından, örgüt haziran

ayında TKP/KIVILCIM, TKP-ML, TKP-ML/KONFERANS, TDP, DEV-SOL, MLKP ve DHP gibi diğer sol gruplarla “Devrimci Birleşik Güçler Platformu” adı altında iş birliği yapma kararı almıştır. 1997’de yaşanan ağır kayıpların etkisiyle, 1 Eylül 1998’de, batılı toplumları yanına çekmek ve müzakerelerin başlaması amacıyla operasyonların durdurulması şartıyla bir ateşkes ilan etmiştir (Şener, 2013: 2).

Bu dönemde, Suriye’nin PKK’ya verdiği destek, Türkiye’nin sabrını taşırılmıştır. 16 Eylül 1998’de, dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Atilla Ateş, Suriye sınırında yaptığı açıklamada Türkiye’nin sabrının tükenmekte olduğunu belirtmiştir. Aynı dönemde Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel de meclis açılış konuşmasında Suriye’ye karşı sabrın azaldığını ve gerektiğinde karşılık verme hakkının kullanılacağını ifade etmiştir (Ördek, 2014: 59). Kasım 1998’de, Türkiye, Suriye sınırında askeri bir tatbikat düzenleyerek bu konudaki kararlılığını daha da vurgulamış ve böylece bölgesel gerilimi artırmıştır.

PKK lideri Abdullah Öcalan, Türkiye’nin artan baskısı altında Suriye’den ayrılmak zorunda kalmış ve ardından bir dizi ülkeye giderek sığınma aramıştır. Yunanistan, Rusya, İtalya, tekrar Rusya, Yunanistan, Belarus ve yeniden Yunanistan derken son olarak Kenya’da bulunmuştur. Öcalan, 16 Şubat 1999’da Kenya’da düzenlenen bir operasyonla yakalanarak Türkiye’ye getirilmiştir (Ördek, 2014: 59). Yargılandığı süreçte, idam cezasına çarptırılmış olan Öcalan, sorgulamalarında PKK’ya 140 farklı ülkeden destek geldiğini belirterek, örgütün yalnızca Türkiye içi bir sorun olmadığını, aynı zamanda dış destekli geniş çaplı bir tehdit olduğunu vurgulamıştır. Bu ifadeler, PKK’nın iç meselelerle sınırlı kalmayıp, Türkiye’nin ulusal güvenliğini hedef alan dış destekli bir olgu olduğunu açıkça göstermiştir.

1990 ile 2000 yılları arasında özellikle son yıllarında, PKK’nın meşrulaşma çabalarına ağırlık verdiği görülmektedir. Bu dönemde örgüt ve lideri Abdullah Öcalan’ın faaliyetlerini Kürt kimliğinin tanıtılması, yasal zeminde etkinlik, kültürel hakların savunulması ve Türkiye’de siyasi alanda yasal katılımı hedefleyen bir çerçevede sürdürdüğü belirtilmiştir (Karaca, 2015: 47).

Abdullah Öcalan'ın yakalanması ve Türkiye'ye getirilmesi sonrası, 2000 yılının ocak ayında düzenlenen PKK'nın 7. Kongresi'nde önemli kararlar alınmıştır. Bu kongrede, ARGK'nın ismi HPG (Halk Savunma Güçleri) olarak değiştirilmiş, ERNK'nin yerine ise DHB (Demokratik Halk Birlikleri) örgütlenmesi planlanmıştır. Aynı zamanda bu kongrede silahlı mücadelenin sona erdirilmesi ve siyasi, demokratik yollarla mücadelenin sürdürülmesi yönünde kararlar alınmıştır (Güngör, 2010: 69).

7. Kongrede alınan en dikkat çekici karar, Öcalan'ın talimatıyla PKK'nın silahlı mücadeleye son verdiğinin duyurulması olmuştur. Abdullah Öcalan, örgüt üzerindeki hakimiyetini ve PKK'nın karar mekanizmaları üzerindeki etkisini pekiştirmeyi, böylelikle kendi durumunun iyileştirilmesini hedeflemiştir. Bu durum, Öcalan'ın hedeflerine ulaştığı ve örgüt üzerindeki etkisini sürdürdüğü şeklinde değerlendirilebilir. PKK'nın sembolü ise kırmızı zemin üzerine sol üst köşede güneş içine yerleştirilmiş kırmızı bir yıldız olarak tasarlanmıştır, bu sembol örgütün kimliğini ve ideolojisini temsil eder (Törel, 2002:24).

PKK, 11 Eylül 2001'de ABD'de gerçekleşen terörist saldırılar sonrasında kabul edilen "Küresel Terörle Mücadele" yaklaşımına karşılık olarak kendini yeniden yapılandırma sürecine girmiştir. Bu dönemde, KADEK ve KONGRA-GEL isimleri altında, terörle ilişkisi olmayan bir imaj çizme çabasında bulunmuştur. 2002 yılında, örgütün kendisini feshettiğine dair açıklamalar yapılmasına rağmen, bu adımların pratikte somut bir değişikliğe yol açmadığı görülmüştür. 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD ve Avrupa'da terörle mücadeledeki bakış açıları ciddi bir dönüşüm geçirmiş, bu değişiklik Türkiye'nin Avrupa Birliği'nden PKK'yı terör listesine almasına yönelik diplomatik girişimlerini yoğunlaştırmasına zemin hazırlamıştır. PKK, Avrupa'daki desteğini tamamen kaybetmemek için isim değişikliği gibi stratejik bir hamle yapmıştır. Avrupa Birliği, 11 Eylül olaylarının ardından Türkiye'nin taleplerine daha duyarlı bir yaklaşım sergileyerek, 2 Mayıs 2002 tarihinde PKK'yı terör örgütleri listesine eklemiştir. Örgüt, bu süreçte başlangıçta KADEK olarak isim değiştirerek listeden kaçınmaya çalışmış, ancak bu isim de sonradan listeye dahil edilmiştir (Yılmaz, 2007: 72).

PKK, bu dönemde terör faaliyetlerine ara verip, siyasi ve politik programlarını geliştirme yönünde çaba göstermiştir. 2002 yılında DEHAP'ın katılımıyla gerçekleştirilen seçimlerde, oylarını %6,2'ye çıkararak dikkat çekici bir başarı sağlamıştır. 2005 yılında Kandil Dağı'nda düzenlenen 11. Konferansında örgüt, daha önce değişen ismini yeniden PKK olarak kullanma kararı almıştır. Bu değişiklik, örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın, örgütün birlik ve devamlılığını sağlama niyetini yansıtmaktadır. Bu kongre, PKK'nın yeni parti programı ve tüzüğünün kamuoyuna açıklandığı bir platform olmuş ve örgütün yeniden yapılandırılmasının bir sembolü olarak kabul edilmiştir. Aynı kongrede Öcalan'ın talimatlarıyla, Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) adında yeni bir yapılanma süreci başlatılmış ve bu yapılanma Mayıs 2007'de resmi bir statü kazanmıştır (Yılmaz, 2007: 76).

2005 yılında ayrıca PKK, Türkiye'nin uluslararası alanda turist ve yatırımcılar için riskli bir ülke olarak algılanmasına neden olacak şekilde büyük şehirlerde eylem ve saldırıları yoğunlaştırma stratejisine yönelmiştir. Bu amaçla Teyrêbazên Azadiya Kurdistan (TAK) isimli bir örgütlenmeye başvurmuştur, bu hamleyle de terör faaliyetlerini çeşitlendirme ve etki alanını genişletme niyetinde olduğunu göstermiştir (Taş, 2014: 153).

2006 yılında, ABD'nin bölgesel politikalarda daha etkin bir rol alması ile birlikte PKK beşinci kez ateşkes ilan etmiş ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin operasyonlarının durdurulması çağrısında bulunmuştur. PKK, kendisini Kürt meselesinin çözümünde önemli bir aktör olarak konumlandırmaya çalışmıştır. Bu dönemde alınan kararlar ve atılan adımlar, PKK'nın stratejik değişiklikler ve yeniden yapılanma çabaları içinde olduğunu göstermektedir. 2007 yılından itibaren, PKK'nın Kürdistan Halklar Topluluğu (KCK) adında yeni bir yapılanmaya gitmesi, Türkiye'deki demokratik gelişmelerin örgüt içerisinde yeni bir yapılanma ihtiyacını doğurduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu dönüşüm, stratejik ve taktiksel bir manevra olarak değerlendirilmekte; KCK yapılanması, PKK'yı da içine alacak şekilde, çok katmanlı bir devlet yapısı kurma amacı gütmektedir (Sözer ve Başbüyük, 2011: 60).

KCK'nın önemli bir yönü, yasama, yürütme ve yargı gibi güçleri bünyesinde barındıran, İran, Türkiye, Suriye ve Irak'ta, kimlik ve kültürel hakları temel alarak

“demokratik özerklik” elde etme ve sonrasında “demokratik konfederalizm” adı altında bir Konfederal Kürdistan’ı bu dört ülkenin topraklarını kapsayacak şekilde oluşturma hedefidir (Deligöz, 2012: 51).

KCK’nın kuruluş amaçları arasında; örgütün uluslararası arenada ve yurt içinde kaybettiği meşruiyeti ve konumunu yeniden kazanma, PKK’nın siyasallaştığı izlenimini oluşturarak faaliyetlerini meşrulaştırma, farklı yapılanmalar aracılığıyla silahlı mücadelenin şehirlere taşınması, Türkiye’nin “Kürt” Sorununa yönelik demokratik çözüm arayışları ve eleman temininde yaşanan zorluklar gibi faktörler bulunmaktadır (Sandıklı, 2010). Kırsalda zayıflayan örgütün şehir merkezlerinde varlık gösterme isteği ve uluslararası alanda, yurt içindeki yasal siyasi yapılanmalar aracılığıyla meşruiyet kazanma ve silahlı güçlerini koruyarak varlığını sürdürme hedefleri de KCK’nın temel saikleri arasında yer almaktadır.

2010 yılında Türkiye genelinde, özellikle örgüt mensuplarının aktif olduğu bölgelerde ve kırsal alanlarda destek aldıkları yerlerde şiddet eylemleri artmıştır. Bu eylemler, araştırmalara göre 31 şehirde yoğunlaşırken, Şırnak, Diyarbakır ve Hakkâri gibi kırsal bölgeler başı çekmiştir. Şehir içinde ise 34 farklı şehirde, Mersin, Hakkâri, İstanbul, Şırnak, Diyarbakır ve Adana gibi örgütün gençlik ve öğrenci yapılanmalarının güçlü olduğu yerlerde yoğunlaşmıştır. Diyarbakır, Şanlıurfa, İstanbul, Van, Batman, Mardin, Şırnak ve Hakkâri dahil olmak üzere 55 şehirde propaganda, yürüyüş ve basın açıklamaları gibi faaliyetler düzenlenmiştir (Beren, 2012: 95).

PKK, Türkiye’nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde ve batısında farklı eylem türleri ile faaliyet göstermiş, doğu ve güneydoğu bölgelerindeki eylemlerini “meşru müdafaa” olarak adlandırarak silahlı kanadı HPG aracılığıyla yürütmüş, batı bölgelerinde ise siyasi ve ekonomik hedeflerle TAK (Kürdistan Özgürlük Şahinleri) üzerinden operasyonlar düzenlemiştir (Kaya, 2013: 297).

TAK, 2005 yılından itibaren PKK’nın batı illerindeki saldırıları üstlenen bir yapılanma olarak belirmiş, bu sayede ulusal ve uluslararası düzeyde oluşabilecek baskıları hafifletmek amaçlanmıştır (Ördek, 2014: 67). 2005 sonrası TAK tarafından üstlenilen önemli saldırılar arasında Kuşadası ve Çeşme’deki bombalı saldırılar, Ankara’daki

Anafartalar Çarşısı'nda gerçekleştirilen bombalı saldırı ve İstanbul'da düzenlenen canlı bomba saldırısı gibi eylemler yer almaktadır (Hamsici, 2016: 3-4).

2007 ile 2010 yılları arasında Türk güvenlik güçleri ile PKK arasındaki çatışmalarda, mayınlı ve el yapımı patlayıcılar (EYP) ile gerçekleştirilen saldırılar sonucu şehit ve yaralı sayısında artış gözlenmiştir. Bu tür saldırılar, 2004 yılı itibarıyla PKK tarafından yoğun bir şekilde kullanılan saldırı metotları arasına girmiştir. Özellikle Irak savaşında sıkça başvurulan EYP'li saldırı taktikleri PKK'nın da eylem stratejileri arasında yer almıştır (Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2010).

2.2 PKK \ KCK Terör Örgütünün Bölgesel Olarak Irak, İran, Suriye ve Türkiye'de Faaliyet Gösteren Uzantılarının Amaçları ve Hedefleri

Kürtçülük hareketi, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ortaya çıkmış ve özellikle 1916'da imzalanan Sykes-Picot Antlaşması'nın ardından bir dönüm noktasına ulaşmıştır. Kürt nüfusunun yoğun olarak yaşadığı bölgeler dört farklı devlete bölünmüş, bu da söz konusu bölgelerin her birinin ayrı bir devletin yönetimi altına girmesine yol açmıştır. Kürt milliyetçiliği faaliyetlerinin merkezi bir yönetim altında toplanmasını zorlaştırırken sömürgeci güçlerin bölge üzerindeki etkisini artırma ve devletler arası bir güç dengesi oluşturma yönünde önemli bir avantaj sağlamıştır. Sykes-Picot Antlaşması sonrası şekillenen Ortadoğu siyasi yapısı, Kürtçülük hareketinin farklı devletler tarafından desteklenmesi ve bölgedeki hegemon güçlerin çıkarları doğrultusunda kullanılması açısından benzersiz bir zemin oluşturmuştur (Ayabakan, 2016: 76).

Türkiye, Irak, İran ve Suriye gibi devletler, kendi içlerinde ortaya çıkan Kürtçü örgütlenmelere karşı uzun yıllar boyunca mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu mücadele, sadece iç politika alanında değil, aynı zamanda uluslararası ilişkiler bağlamında da karmaşık bir hal almıştır. Bölgedeki Kürtçü örgütlenmeler, zaman zaman dış devletlerin desteğini alarak bu ülkelerin kendi siyasi ve stratejik çıkarları doğrultusunda hareket eden birer piyon haline gelmiştir. Bölge ülkeleri arasındaki siyasi dengeleri önemli ölçüde etkileyerek Kürtçülük hareketinin hem bir iç tehdit

unsuru haline gelmesine hem de bölgesel ve uluslararası düzeyde bir etki aracı olarak kullanılmasına olanak sağlamıştır (Sarı, 2017: 176).

Kürt nüfusunun dört farklı ülkeye bölünmüş olması, Kürt milliyetçilik hareketlerinin temel motivasyon kaynağı olarak işlev görmüştür. Bu durum, çeşitli Kürt siyasi ve askeri yapılanmalarını Büyük Kürdistan vizyonunu gerçekleştirme hedefi etrafında birleştirmiştir. Türkiye, Irak, Suriye ve İran sınırları içinde sırasıyla Kuzey Kürdistan, Güney Kürdistan, Batı Kürdistan ve Doğu Kürdistan olarak tanımlanan bu bölgelerde, Hakkâri ise Merkezi Kürdistan olarak öne çıkan bir bölge olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda, sözde demokrasi temelli bir yaklaşımı benimseyen ve şemsiye organizasyon olarak görülen Kürt Demokrat Partisi (KDP), özellikle belirgin bir etki yaratmaya çalışmıştır. KDP-İ, 1945 yılında İran'da Kadı Muhammed liderliğinde kurulmuş, 1946'da fırsat bulduğu bir dönemde Mahabad Cumhuriyeti'ni ilan etmiş ve sınır bölgelerinde etkin bir şekilde örgütlenmiştir (Montgomery, 2017: 187).

KDP, 1946'dan itibaren Kürt milliyetçiliği hareketlerinde merkezi bir rol üstlenmiş ve 1945'te İran'da (KDP-İ), 1946'da Irak'ta (KDP-I), 1957'de Suriye'de (KDP-S) ve 1965'te Türkiye'de (KDP-T) kurduğu kollarla dört farklı devlette faaliyet gösterme kapasitesi geliştirmiştir. Bu yapılanma, daha sonraki yıllarda PKK gibi diğer Kürt hareketleri için bir model oluşturmuş, PKK da benzer bir yapılanmayı benimseyerek dört farklı devlette örgütlenmiştir. 1940 ile 1970 yılları arasında KDP tarafından geliştirilen bu şemsiye organizasyon modeli, sonraları PKK terör örgütü tarafından da benimsenmiş ve uygulanmıştır. 2004 yılında kurulan ve Kürdistan'ın Özgür Yaşam Partisi (PJAK) adıyla faaliyete geçen bu yeni yapı, İran İslam Cumhuriyeti'ne karşı yürütülen silahlı mücadelede hem örgütsel yapıda hem de ideolojik ve retorik açıdan PKK ile benzerlikler göstermiştir. Bu benzerlikler, Türkiye ve İran'daki resmi yetkililerin çabalarıyla daha geniş bir kabul görmüş ve PJAK'ın PKK ile aynı ideolojik hattı takip ettiği geniş çapta kabul edilmiştir (Self ve Ferris, 2016: 11).

İran ve Türkiye'nin birlikte yürüttüğü diplomatik çabalar sonucunda PJAK uluslararası terör örgütleri listesine dahil edilmiştir. Bu gelişme, bölgesel güvenlik politikalarının bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Suriye'nin terör örgütlerine verdiği destek ve bu tutumunun köklü bir geçmişe dayanması, PYD (Demokratik

Birlik Partisi)'nin örgütsel yapısının ve faaliyetlerinin uluslararası alanda PJAK ile benzer bir şekilde algılanmasını önleyen faktörler arasında yer almıştır. Suriye'nin bu tutumu, PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin bölgesel ve uluslararası platformlarda farklı bir perspektifle değerlendirilmesine neden olmuş ve PJAK'ın yaşadığı uluslararası izolasyondan farklı bir yol izlemesini sağlamıştır (International Crisis Group, 2014: 2).

Suriye'deki bölgesel yönetim taleplerinin artmasının ve bu yönde atılan adımların arka planında yatan temel sebeplerin değerlendirilmesi, bölgedeki politik dinamikleri doğru kavrayabilmek adına büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda Hafız Esad döneminde, özellikle 1980'li yılların başlarında terör örgütleriyle olan ilişkiler ve bu örgütlere sağlanan destekler dikkate alınmalıdır. Bu dönemde, PKK'nın Türkiye'deki baskılardan kaçarak Suriye'ye sığınması ve burada Şam yönetimi tarafından desteklenmesi, 1980 askeri darbesi öncesinde gerçekleşmiş bir süreçtir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Şam Büyükelçiliği yetkililerinin ifadelerine göre, Suriye'nin bu desteğinin arkasında yatan ana sebeplerden biri, Türkiye'nin Fırat Nehri üzerinde inşa ettiği Atatürk Barajı'nın, Suriye'nin su kaynaklarına erişimi sınırlaması ve bu durumun Suriye'nin hidroelektrik enerji üretim kapasitesini olumsuz etkilemesidir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren süregelen ve Suriye'nin Türkiye ile ilişkilerinde hassasiyet yaratan Hatay meselesi de PKK'ya sağlanan desteğin altında yatan diğer bir stratejik faktördür (International Crisis Group, 2014: 5). Bu tarihi ve stratejik bağlam, Suriye'nin PKK'ya olan desteğinin temelini oluşturan nedenleri aydınlatmaktadır.

PKK'nın 1978'de kurulmasından sonra geçen on yıllar boyunca Hafız Esad'ın yönetimi altında Türkiye'ye yönelik terör eylemleri desteklenmiş, hatta PKK'nın Şam'da resmi ofisler açmasına izin verilmiştir. Bu durum, Suriye'nin PKK'ya sağladığı desteğin sadece askeri ve lojistik olmadığını, aynı zamanda politik bir boyut da taşıdığını göstermektedir. Suriye'nin bu tutumu, Türkiye ile olan ilişkilerinde derin tarihi ve stratejik hesaplamaların bir yansıması olarak değerlendirilmekte ve günümüzdeki bölgesel yönetim talepleri ile terör devleti projelerinin kökenlerini anlamada önemli bir bağlam sağlamaktadır (Sarı, 2017: 177).

Dönemin siyasi ve askeri koşulları göz önünde bulundurulduğunda, Suriye topraklarındaki kampların Irak'takilere kıyasla hava saldırılarına uğrama riskinin daha az olduğu değerlendirilmiştir. Örgüt liderliğinin militanlarını Türk Silahlı Kuvvetleri'nin müdahalelerinden korumak amacıyla Suriye'deki kampları bir güvenlik sığınağı olarak benimsemesine yol açmıştır. PKK'nın Suriye'de örgütlenmesi yaklaşık iki yıl sürmüş ve bu dönemde Suriye sınırları içindeki üsler, militanların eğitimi için bir merkez işlevi görmüştür. 1984 yılında ise Türkiye'nin güneydoğu bölgelerinde güvenlik güçlerine ve sivil halka yönelik saldırılar başlamış, 1984 ile 1987 yılları arasındaki dönemde 100'den fazla sivil ve askeri personel hayatını kaybetmiştir (Sarı, 2017: 177).

1987 yılında meydana gelen Pınarcık Katliamında, 30 sivilin aralarında 16 çocuk ve 6 kadının da bulunduğu bir saldırıda hayatını kaybetmesi, bu dönemdeki şiddetin boyutunu göstermektedir. Türkiye, bu tür saldırılara karşılık vermek ve baskıyı artırmak amacıyla Irak'ta bulunan kamplara hava saldırıları düzenlemiş, bu operasyonlarda PKK'nın 50 ila 335 arasında değişen sayıda kayıp verdiği bildirilmiştir. 1986 yılına kadar PKK'nın silahlı eylemleri, genellikle güvenlik güçlerine pusu kurma ve sivilleri hedef alma ile sınırlı kalmıştır. Bu süreç, örgütün taktik ve stratejilerinin zaman içinde nasıl evrildiğini ve bölgedeki güvenlik durumunun karmaşıklığını ortaya koymaktadır. 1986 yılının sonrasinda PKK, daha karmaşık ve dikkat çekici saldırılar düzenlemeye başlamıştır. Eylül ayında Abdullah Öcalan'ın imzasını taşıyan bir broşürde Türkiye içinde sabotaj yapılacak hedefler arasına NATO ve ABD tesisleri de eklenmiştir. 1986'nın Ekim ayında Mardin'de bir NATO radar istasyonuna saldırı gerçekleştirilmiştir. Bu tür uluslararası öneme sahip tesislere yönelik saldırılar, PKK'nın global bir dikkat çekme ve güç gösterisi yapma çabasının bir parçası olarak değerlendirilmiştir (Self ve Ferris, 2016: 14).

Türkiye'nin sınırları içerisinde yükselen terör faaliyetlerine ilaveten PKK ile iş birliği yapan ASALA gibi yabancı terör gruplarının eylemleri hem iç hem de dış politikada hükümetler için artan zorluklara yol açmıştır. İran-Irak Savaşı ve Lübnan'daki isyanlar gibi bölgesel çatışmalar, Ortadoğu'dan Türkiye'ye uzanan geniş bir terör ağının oluşmasına neden olmuştur. Kürtçü ve Ermeni milliyetçi terör örgütleri arasındaki bu ittifaklar, dış destek bulabilme kapasitesi kazanmış ve Türk hükümeti için önemli bir

güvenlik meselesi haline gelmiştir. Şam yönetimi, bu örgütlere eğitim kampları sağlamanın yanı sıra, Türkiye’deki terör eylemlerini düzenleyen gruplara mali ve silah desteği de vermiştir. PKK’nın artan saldırılarına paralel olarak, Avrupa’da Ermeni terör gruplarının gerçekleştirdiği saldırılar da yoğunlaşmıştır. Bu gelişmeler, bölgesel güvenlik sorunlarının karmaşıklığını ve çok boyutluluğunu vurgulamakta, aynı zamanda terörizmin uluslararası boyutunu ve devletlerarası ilişkilerdeki etkisini de göstermektedir (Montgomery, 2017: 188).

PKK’nın Suriye’deki faaliyetleri sırasında, bölgedeki Kürt siyasi gücü olarak önemli bir konum elde ettiği ve 2003 yılında PYD (Demokratik Birlik Partisi)’nin oluşumuna zemin hazırlayan bir ağı inşa ettiği bilinmektedir. 1980’ler ve 1990’lar boyunca, Suriye’deki tek etkili Kürt örgütü olan PKK, rejimin de desteğiyle Kürt milliyetçiliğinin şekillenmesinde merkezi bir rol oynamıştır. 1987 yılına kadar, özellikle Cezire ve Haseke bölgelerinde, Şam, Kamışlı, Derik, Ras el Ayn, Afrin, Halep, Ayn el-Arab (Kobani) ve Haseke’de siyasi ofisler açarak bölgedeki yerel Kürt siyasi partilerin etkinliğini azaltmış ve bir boşluk doldurmuştur. Hafız Esad’ın 2000 yılında ölümünün ardından Beşar Esad’ın liderliğine geçişle, PKK, Abdullah Öcalan’ın yönlendirmeleriyle, Irak’ın kuzeyindeki yapılanmasını Suriye’nin kuzeyine taşıma çabası içinde olmuştur. Bu süreç, örgütün daha kapsamlı bir siyasi yapı oluşturma ve terörle özdeşleşmemiş yeni bir organizasyon kurma hedeflerine yönelik adımlar içermiştir (Şevkat, 2002: 48).

PYD (Demokratik Birlik Partisi)’nin kuruluşu, 2002’de PKK’nın düzenlediği 8. Kongrede alınan kararlar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Türk istihbaratına göre, bu kongrede PKK, bölgede bir “halk ayaklanması” başlatma niyetini ortaya koymuş ve 2003 yılında Kuzey Suriye’de Demokratik Ortadoğu Federasyonu adı altında yeni bir devlet kurma hedefine yönelmiştir. Bu gelişmeler, PKK’nın Suriye’deki varlığının ve etkinliğinin, bölgesel Kürt siyasi hareketleri üzerinde derin ve uzun vadeli etkiler bıraktığını göstermektedir. PYD’nin yapılanması, PKK’nın rehberliğinde ve bu örgüte ait kamplarda düzenlenen kongreler ile şekillendirilmiştir. Tunus’ta başlayıp “Arap Baharı” olarak bilinen hareket, Suriye’deki Baas rejimine karşı örgütlenen YPG’nin 2011 yılında resmi olarak kurulmasını hızlandıran bir faktör olmuştur. Savaş koşulları altında, PYD’nin askeri kanadı olan “Halk Savunma Birlikleri (YPG)” daha görünür

hale gelmiş ve Kuzey Suriye Federasyonu'nun resmi ordusu olarak kendini ilan etmiştir. Bu durum IŞİD ile mücadelede ve Suriye yönetimine karşı olan ortak düşmanla savaş ilkesi altında PYD \ YPG'nin uluslararası alandaki tanınırlığını artırmıştır (Kulaksızoğlu, 2018: 142).

Suriye hükümeti, 2011 öncesinde PYD (Demokratik Birlik Partisi) ve diğer Kürt partileri yasa dışı olarak tanımlamış ve partinin lideri Salih Müslim'e, sürgünde bulunduğu Kuzey Irak'ta ömür boyu hapis cezası vermiştir. 2011'deki isyanlar sonrasında Müslim, Suriye'ye dönüş yaparak, yaklaşık bin PKK üyesiyle birlikte YPG'yi resmen kurduğunu açıklamıştır. 2012 yılında PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin Suriye'nin kuzeyindeki ani yükselişi, partinin disiplinli yapısını, organizasyon yeteneğini ve çatışma ortamındaki dinamiklerden etkili bir şekilde yararlanma becerisini gözler önüne sermiştir. Bu dönemde PYD ve YPG'nin stratejik ve operasyonel yetenekleri, bölgedeki güvenlik ve siyasi durum üzerinde önemli etkiler bırakmış ve bu etkilerini sürekli kılmıştır (Özçelik, 2019: 76). PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin ve onun askeri kolu YPG'nin, bölgesel güç dengeleri içindeki yerini sağlamlaştıran ve onları bir güç merkezi olarak konumlandıran bir dönüşüm olarak değerlendirilmektedir.

PYD'nin öne çıkışının arkasındaki ana faktörlerden biri, PKK ile olan sıkı ilişkileri ve bu örgütten alınan eğitim, insan kaynağı ve silah desteğidir. IŞİD'in, Kürt nüfusun yoğunlukta olduğu alanlara yönelik saldırıları, YPG ile IŞİD arasında şiddetli çatışmalara yol açmıştır. PYD'nin kontrolündeki bölgeler, farklı yönetim konseylerinin oluşturduğu bir güç dağılımı ile idare ediliyordu. 2011 yılında, Kürt örgütlerini bir araya getiren ve bir şemsiye organizasyon kurduğunu iddia eden Demokratik Toplum Hareketi (TEV-DEM), 2014 itibarıyla bu bölgelerin yönetimini üstlendiğini açıklamıştır (Özer, 2019: 63).

Uluslararası Koalisyon ve PYD'nin ortak düşmana karşı birlikte hareket etmesi, PYD'nin siyasi bir aktör olarak algılanmasını güçlendirmiştir. Bu süreçte, PYD ve YPG, içeride Suriye rejimiyle olan ilişkilerini gizlerken dış politikada Rusya ile olan ilişkilerini koruyup ABD ile iş birliğine yönelmiştir. PYD'nin terör örgütü ve PKK'nın bir uzantısı olduğu yönündeki iddialara karşı, ABD'nin önerisiyle TEV-DEM'in

silahlı kolu olan bu yapı, ismini Suriye Demokratik Güçleri SDG olarak değiştirmiş ve iç savaşta siyasi kimliğinde önemli bir dönüşüm gerçekleştirmiştir. Bu adım, örgütün bölgedeki konumunu yeniden şekillendirerek, siyasi ve askeri arenada yeni bir kimlik kazanmasına olanak sağlamıştır. ABD Özel Kuvvetler Komutanı Raymond Thomas'ın PYD'nin Suriye Demokratik Güçleri SDG olarak isim değişikliğinin ABD'nin önerisi üzerine yapıldığını teyit etmesi, bu dönüşümün önemli bir uluslararası boyutunu ortaya koymaktadır. PYD\YPG'nin, IŞİD ile mücadele gerekçesiyle kontrol altına aldığı bölgelerde özerk yapılar oluşturma çabası ve bölgesel istikrarsızlık durumundan yararlanarak Suriye'nin kuzeyindeki topraklarda nüfuzunu genişletmesi, stratejik hareketlerinin bir parçası olarak görülmektedir. Bu genişleme sürecinde PYD\YPG'nin demografik yapıyı değiştirecek şekilde sivil nüfusa yönelik saldırılar düzenlediği iddiaları da bulunmaktadır (Özçelik, 2019: 145).

2011'de başlayan iç savaş süreci, Suriye'nin kuzeyinde ve ülkenin idari sınırlarının önemli bir bölümünde 2019 yılı itibarıyla Afrin, Kobani ve Cezire olmak üzere üç ayrı kantonun oluşturulmasını tetiklemiştir. Bu gelişme, bölgedeki siyasi ve askeri dinamiklerin yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Londra merkezli bir araştırma kurumu olan Kings College bünyesindeki Uluslararası Radikalleşme ve Siyasi Şiddet Araştırma Merkezi (ICSR), PYD (Demokratik Birlik Partisi)'yi ABD'nin IŞİD'e karşı mücadelede doğrudan karşılaşmak istemediği bir aktör olarak konumlandırmakta ve onu bir çeşit taşeron güç olarak nitelendirmektedir. Bu durum, PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin ve onun askeri kanadı YPG'nin bölgedeki etkinliğini ve uluslararası ilişkilerdeki konumunu daha iyi anlamak için önemli bir perspektif sunmaktadır (Sivrikaya, 2019: 334).

Yapılan araştırmalarda PKK içindeki Suriyeli üye oranının %20 ila %30 civarında olduğunu ve Irak'ın Kandil bölgesindeki kamplarda bulunan militanların yaklaşık %20'sinin Suriyeli olduğunu ortaya koymuştur. PKK liderlerinden Cemil Bayık, örgütün kuruluşundan bu yana yaklaşık 1.500 Suriyeli militanın PKK saflarında hayatını kaybettiğini ifade etmiştir. Bu durum, Suriye'deki birçok Kürt köyünden örgüte yoğun bir katılım olduğunu göstermektedir. 2009 yılında Esad rejimi 1.500 ila 2.000 Suriyeli PKK üyesinin ülkelerine dönebileceğini belirten bir niyet ifade etmiştir, bu da konuyla ilgili resmi verilerin ilk örneklerinden biridir. 2012'de Hürriyet

Gazetesi'nde yer alan bir analiz, 2001'den 2011'e kadar ölen PKK üyelerinin %12,4'ünün Suriyeli olduğunu ortaya koyan istatistikleri paylaşmıştır (Barfi, 2016: 7).

PKK/PYD/YPG'nin militan kazanım sürecinde yaş sınırı gözetmeksizin hareket ettiği, yetişkinlerin yanı sıra çocukları da örgüte dahil ettiği bilinmektedir. Bizim hukukumuzda olduğu gibi "çocuk" terimi, 18 yaşın altındaki bireyler için kullanılmakta ve çeşitli uluslararası belgelerde çocukların savaş amaçları için kullanılmasının yasaklandığı belirtilmiştir. Bu belgeler arasında 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve 1950 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bulunmaktadır. PKK ve PYD'nin her ikisi de bu uluslararası norm ve yasaklara rağmen çocukları faaliyetlerinde kullanmaya devam etmektedir (Kekevi ve Kılıçoğlu, 2016: 491).

1998 yılında PKK'ya katılan ve daha sonra örgütün Suriye yapılanmasında önemli roller üstlenen İlham Ahmed, Kandil'deki PJAK yönetiminde faaliyet göstermiş ve daha sonra PKK/KCK üyesi Mustafa Abdi Bin Halil'in yardımcılığına getirilmiştir. TEV-DEM Yürütme Konseyi üyesi Hanife Hüseyin, 2012'de PYD'nin kadın yapılanmasının bir parçası olarak görev almış ve sonrasında KCK Yürütme Kurulu ile PKK Merkez Komite üyeliğine seçilmiştir. 2013'te, Suriye'deki YPG (Halkı Koruma Birlikleri) kadın kollarının sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu bilgiler, PKK ve PYD arasındaki derin bağları ve bu ilişkilerin örgütsel düzeyde nasıl işlediğini göstermektedir. PKK ve PYD'nin, ideolojik temelleri, yönetim yapıları ve operasyonel faaliyetleri bakımından birbirleriyle sıkı bir bağ içinde olduğu ve aynı ideolojik çizgiyi takip ettiği anlaşılmaktadır. PYD tüzüğünde Abdullah Öcalan'a yapılan atıflar ve KCK sözleşmesi gibi belgeler, PYD'nin PKK'nın Suriye'deki uzantısı olduğunu doğrular niteliktedir. Bu yapıların yönetim şemaları ve kuruluş bildirileri, her iki örgütün de merkezi bir yapıdan yönlendirildiğini ve PYD'nin, PKK'nın ideolojisi ve yönetim yapısı çerçevesinde faaliyet gösterdiğini açıkça ortaya koymaktadır (Soner vd., 2017:27).

3. TÜRKİYE SINIRLARINDA TERÖRİZMİN TEMELLERİ

Türkiye, tarih boyunca farklı biçimlerde terör eylemleriyle mücadele etmiştir. Bu eylemler, devlete ve onun kurumlarına yönelik itaatsizlik biçimlerini içerir ve genellikle başkaldırı ve eşkıyalık olarak adlandırılır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, devletin otoritesine meydan okuyanlar sıklıkla eşkıya olarak nitelendirilmiştir. Öne çıkan isyan hareketleri arasında Celali İsyanları, Yeniçeri Ayaklanmaları, Şeyh Bedrettin Hareketi ve Balkan Komitacıları sayılabilir (Gökbunar, 2010: 74).

Cumhuriyet dönemi ile birlikte Türkiye hem Osmanlı'dan kalan sorunları devralmış hem de Cumhuriyet'in kuruluş ideolojisine tepkiler ve stratejik jeopolitik konumu nedeniyle çeşitli terör tehditleriyle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye, 94 yıl içerisinde sağcı, solcu, bölücü, etnik ve dini motifli dahil olmak üzere terörizmin birçok çeşidine maruz kalmıştır; bu çeşitlilik bakımından dünyada ender rastlanan bir durumdur (Esen, 2011: 77).

Türkiye'de terörizmin kökenleri, 1950-1960 yılları arasında, özellikle sokak ve öğrenci hareketleriyle ortaya çıkmıştır. Geniş çaplı terör olayları 1970'li yıllarda baş göstermiştir. İlk terör eylemleri olarak nitelendirilebilecek bu öğrenci olayları, ideolojik çatışmaların bir sonucu olarak karşımıza çıkar. 1978 ve 1980 yılları arasında, sıkıyönetim altında Türkiye'de ideolojik çatışmalar neticesinde 39,385 olay kaydedilmiştir (Baysal, 2015: 42-43). 12 Eylül 1980 müdahalesinden sonra, terörizmin sona erdiği düşünülse de istihbarat raporlarına göre bazı terörist örgütler Avrupa'da yeniden yapılandırılmış, 15 farklı aşırı sol örgüt kurulmuştur (İtil, 1994: 29-30).

1984-2004 yılları arasında Türkiye'de meydana gelen terör eylemleri 51,500'e ulaşmış, bu eylemlerin yaklaşık %43'ü etnik kökenli olmuştur. Etnik terör, sadece 1984 sonrasında ülkeye 100 milyar doların üzerinde maliyet yüklemiştir. Türkiye'nin karşılaştığı terör tehditleri arasında ideolojik, etnik ve dini terörizm öne çıkmakta; bu tehditlerin ardında genellikle dış güçlerin olduğu belirtilmektedir. Türkiye'nin terörizmle olan mücadelesi, coğrafi konumu, tarihi derinliği ve etnik çeşitliliği nedeniyle karmaşık bir yapıya sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son

dönemlerinden itibaren, çeşitli isyanlar ve direniş hareketleri, modern Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içerisinde terörizmin temellerini atmıştır. 20. yüzyılın başlarında, Osmanlı yönetimine karşı gerçekleşen Celali İsyanları, Şeyh Bedrettin İsyanı gibi ayaklanmalar, devlete karşı olan geniş çaplı hoşnutsuzluğun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Cumhuriyetin kuruluşu ve sonrasında ise, yeni devlet yapısına yönelik muhalif hareketler, farklı ideolojik ve etnik temeller üzerinde yeni terör hareketlerinin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Türkiye'nin terörizmle mücadelesi, Soğuk Savaş dönemi boyunca ve sonrasında farklı boyutlar kazanmıştır. 1970'li yıllarda Türkiye, ideolojik polarizasyonun yoğunlaştığı bir döneme girmiş, bu süreçte sağ ve sol ideolojiler arasındaki çatışmalar, şiddet eylemlerine ve terörizme dönüşmüştür. 1980 darbesi sonrası, bu türden şiddet eylemleri, devletin sert güvenlik politikaları ile karşılanmıştır. Bu dönemde, PKK gibi etnik kökenli terör örgütlerinin faaliyetleri de artmış, devlet ile bu gruplar arasında uzun süreli bir çatışma ortamı oluşmuştur (Esen, 2011: 93).

1990'larda ve 2000'lerde, küreselleşme ve bölgesel dinamiklerin de etkisiyle terörizmin boyutları değişmiş, uluslararası terör örgütleriyle bağlantılar ve yeni güvenlik tehditleri ortaya çıkmıştır. Türkiye sınırları içerisinde ve dışarısında terörizmle mücadelede yeni stratejiler ve uluslararası iş birlikleri geliştirilmiştir. Suriye iç savaşı ve Ortadoğu'daki diğer çatışmalar, Türkiye'nin terörizmle mücadele stratejisini daha da karmaşık bir hâle getirmiştir, zira bu çatışmalar Türkiye sınırlarında yeni güvenlik sorunlarına yol açmıştır. Türkiye hem içeride hem de sınır ötesinde etkin bir terörle mücadele politikası yürütmektedir. Bu politika, sadece askeri ve güvenlik önlemlerini içermekte değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik kalkınma programları ve ideolojik mücadele stratejilerini de kapsamaktadır. Türkiye'nin bu çok yönlü yaklaşımı, terörizmin kökenlerine yönelik derinlemesine bir anlayışı ve etkili bir müdahale yöntemini gerektirmektedir.

3.1 Suriye İç Savaşının Etkisi

Arap Baharı olarak bilinen dönem, 2010 yılının aralık ayında Tunus'taki bir sokak satıcısının, Muhammed Bouzazi'nin kendini ateşe vermesiyle tetiklenmiş bir dizi olayı kapsar. Bu dramatik olay, bölge genelinde bir dizi hükümet karşıtı protestoya yol

açmıştır. Tunus'tan başlayıp Bahreyn, Libya, Mısır, Suriye ve Yemen gibi ülkelere yayılan hareketler, birçok bölgede hükümetlerin devrilmesine ya da iç savaş ile etnik ve mezhepsel çatışmalara yol açmıştır. Bu etkiler, Cezayir, Fas, Irak, İran, Kuveyt, Lübnan, Sudan ve Ürdün gibi ülkelerde de büyük sokak gösterileri ve şiddet eylemleri şeklinde görülmüştür. Bu ayaklanmalar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın geniş bir kesimini etkisi altına alırken, Djibouti, Filistin, Moritanya ve Suudi Arabistan gibi ülkelerde ise daha düşük şiddet seviyeli protestolarla sınırlı kalmıştır. Özellikle Suriye'de, Esad rejiminin kendi halkına karşı uyguladığı şiddet ve terör örgütlerinin saldırıları, büyük devletlerin ve bölgesel güçlerin müdahaleleri ile birleşerek, İkinci Dünya Savaşı sonrası karşılaşılan en büyük insani krizlerden birine dönüşmüştür. Bu iç savaşın dinamikleri, terör örgütlerinin hedefleri, gerçekleştirdikleri saldırılar ve kurdukları ittifaklar, Türkiye'nin güvenlik durumu üzerinde belirgin etkiler bırakmıştır (Salloum, 2013: 78).

Suriye'deki iç savaşın başlamasından sonraki ilk iki ay içinde, rejimin sivillere yönelik şiddeti sonucunda binden fazla sivil hayatını kaybetmiş, bu durum ordu içerisinde ciddi kopmalara yol açmıştır. Bu ayrışmalar sonucunda muhalif askerler ordudan ayrılarak Özgür Suriye Ordusu'nu kurmuşlardır. İç savaş sonlandırmaya yönelik ilk ciddi girişimlerden biri Arap Birliği tarafından 2012 yılında başlatılmış, Suriye'de Arap Birliği İzleme Grubu'nun kurulması ve insan hakları ihlallerini denetlemesi kararlaştırılmıştır (Kadioğlu, 2020: 128).

El Kaide'nin Suriye kolu olarak bilinen el-Nusra Cephesi de savaşa dahil olmuş, Taffanoz Hava Üssü gibi stratejik noktaları ele geçirerek çatışmanın seyrini değiştirmiştir. PYD (Demokratik Birlik Partisi)/YPG (Halkı Koruma Birlikleri) gibi terör örgütleri, Suriye'deki diğer militan gruplarla ve ayrılıkçı hareketlerle birlikte rejime karşı saldırılar düzenleyerek durumu daha da karmaşık hale getirmiştir (van Wilgenburg, 2013: 86). Bu durum, bölgesel ve uluslararası düzeyde ciddi güvenlik sorunlarına yol açmıştır ve çözüm için uluslararası toplumun yoğun çabaları devam etmektedir.

BM Güvenlik Konseyi'nin artan iç savaş şiddeti ve sivil kayıplar üzerine düzenlediği bir toplantının ardından, ABD ve Rusya'nın anlaşmasına dayanarak, 2168 Sayılı Karar

alınmıştır. Bu kararlar birlikte, iki büyük güç tarafından desteklenen çatışmasızlık bölgeleri tesis edilmiş, ancak bu bölgelerde yürürlüğe giren ateşkeslerin, Birleşmiş Milletler tarafından tanımlanan terör örgütlerini kapsamayacağı açıklanmıştır. Rusya ve İran'ın desteğini alan Suriye hükümeti, IŞİD kontrolündeki Palmira şehrini geri alırken; ABD destekli Suriye Demokratik Güçleri SDG, Münbiç ve El-Bab şehirlerini IŞİD'den kurtarmıştır (Kadıoğlu, 2020). Bu süreçte YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve Suriye rejimi arasında, ele geçirilen bölgelerin kontrolü noktasında tam bir koordinasyon sağlanamamış, YPG buralarda özerklik taleplerini artırırken, Suriye rejimi ise bu bölgelerin merkezi hükümete teslim edilmesi gerektiğini ısrarla vurgulamıştır. Türkiye ise 2016 yılının Ağustos ayında Fırat Kalkanı Harekatı'nı başlatarak, IŞİD kontrolündeki Cerablus şehrini hedef almış, bu harekatla hem PYD (Demokratik Birlik Partisi)/YPG'yi sınırlarından uzaklaştırmayı hem de Fırat Nehri'nin batısını güvenli bir hale getirmeyi hedeflemiştir. Bu süreçte PYD lideri Salih Müslim, ABD'nin desteğini arkasına alarak, Türkiye'nin IŞİD gibi yok edileceğini iddia etmiştir. Bu iddiaya karşılık ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden, PYD\YPG'nin Fırat'ın doğusuna çekilmesi gerektiğini, aksi takdirde ABD'nin desteğini kaybedeceklerini açıklamıştır.

Türkiye destekli Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) güçlerinin Cerablus'u IŞİD'den alarak YPG'nin kontrolündeki Münbiç'e doğru ilerlemesi, ABD ve Türkiye arasındaki ilişkilerde yeni bir gerilim noktası oluşturmuştur. Bu durum, bölgedeki çatışmaların ve uluslararası ilişkilerdeki dengelerin karmaşıklığını daha da artırmıştır. Bu gelişmeler, Suriye'deki güç mücadelelerinin ne denli iç içe geçmiş ve çok boyutlu olduğunu göstermektedir (Kadıoğlu, 2020).

Suriye iç savaşında etkin roller üstlenen devlet dışı silahlı gruplar, terör örgütleri ve etnik yapılar sadece Suriye'nin değil, komşusu Türkiye'nin de güvenliği için büyük tehditler arz etmektedir. Türkiye'ye yönelik tehditler arasında iki önemli terör örgütü bulunmaktadır. Birincisi, Irak ve Suriye topraklarında şeriat temelli bir devlet kurmayı hedefleyen IŞİD; ikincisi ise, PKK'nın ideolojik ve operasyonel bir uzantısı olan ve aynı zamanda Türkiye'nin güneydoğusu, İran'ın kuzeybatısı, Irak'ın kuzeyi ve Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt devleti kurma amacı güden PYD/YPG'dir (Kadıoğlu, 2019: 131).

Suriye İç Savaşı'nın politik etkileri hem yerel hem de global sahnede derinlemesine hissedilmiştir. Rejim ve muhalif gruplar arasındaki çatışmanın başlangıcıyla birlikte, Esad hükümeti uluslararası izolasyona maruz kalmış, Batılı ülkeler ve Arap Ligi, Esad yönetimini kınayarak ekonomik yaptırımlar uygulamaya başlamıştır. Bu durum, Suriye'nin daha önce sürdürdüğü bölgesel ve uluslararası politikalarda önemli değişikliklere yol açmıştır. Uluslararası alanda ise, Rusya ve İran gibi ülkeler Esad rejimini desteklerken, ABD, Türkiye ve Suudi Arabistan gibi ülkeler muhalif gruplara destek vermişlerdir. Bu durum, bölgede zaten hassas olan dengeleri daha da karmaşık hale getirmiş ve Suriye meselesi, uluslararası siyasette çekişmeli bir konu haline gelmiştir. Rusya'nın 2015'ten itibaren Suriye'ye askeri müdahalede bulunması, bölgedeki güç dengelerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Rusya'nın hava desteği, rejim güçlerinin muhalifler üzerinde üstünlük kurmasına ve stratejik bölgeleri geri almasına olanak sağlamıştır. Batılı ülkelerle Rusya arasında diplomasi ve güvenlik politikaları açısından yeni gerilimlere neden olmuştur. Karmaşık uluslararası müdahaleler, Suriye İç Savaşı'nın yalnızca bir iç çatışma olmaktan çıkıp, geniş çaplı bir savaşa dönüşmesine neden olmuştur. Bu durum, bölgesel istikrarsızlığı artırmış ve uluslararası toplumda çözüm bulma çabalarını daha da zorlaştırmıştır. Savaşın uzaması, uluslararası ilişkilerde yeni güvenlik stratejilerinin belirlenmesine, mülteci politikalarının yeniden şekillendirilmesine ve terörle mücadele taktiklerinin gözden geçirilmesine yol açmıştır (Kadioğlu, 2019: 132).

3.2 Amerika ve Rusya'nın Etkisi

Suriye İç Savaşı, Amerika Birleşik Devletleri ve Rusya arasında stratejik bir mücadele sahası haline gelmiştir, bu durum her iki ülkenin Suriye'deki etkilerinin anlaşılmasında merkezi bir öneme sahiptir. Rusya, Beşar Esad rejimine yönelik kesintisiz destek sağlamış ve bu süreçte Suriye'de askeri bir üs kurarak Akdeniz üzerindeki stratejik varlığını pekiştirmiştir. Bu destek, hava saldırıları, zırhlı birliklerin konuşlandırılması ve rejim güçlerine eğitim desteği şeklinde somutlamıştır. Rusya'nın müdahalesi, Esad rejiminin sahadaki durumunu önemli ölçüde güçlendirmiş ve muhalif grupların ilerleyişini durdurarak savaşın dengesini değiştirmiştir (Oguzlu, 2011: 68).

ABD'nin Suriye politikası, IŞİD ile mücadele etmek amacıyla bölgedeki yerel güçlere, özellikle de Suriye Demokratik Güçleri gibi Kürt liderliğindeki gruplara askeri destek sağlamak üzerine kurulmuştur. ABD'nin bu yaklaşımı, bölgedeki Kürt nüfusun özerklik taleplerini güçlendirmiş, aynı zamanda Türkiye gibi NATO müttefikleriyle çıkar çatışmalarına yol açmıştır. ABD ve Rusya arasındaki gerilim, zaman zaman doğrudan çatışmalara veya karşılıklı suçlamalara dönüşmüş, Suriye üzerindeki uluslararası müzakerelerde ciddi anlaşmazlıklar yaratmıştır.

Her iki ülkenin Suriye'ye yaklaşımı, uluslararası arenada geniş yankılar uyandırmış ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde defalarca veto kullanılmasına neden olmuştur. Rusya'nın Esad rejimine olan desteği, Batılı ülkeler ve Arap Ligi ile derin diplomatik uçurumlar oluştururken, ABD'nin SDG'yi desteklemesi, bölgede etnik ve siyasi dinamikleri daha da karmaşık hale getirmiştir. Sonuç olarak, Suriye İç Savaşı, ABD ve Rusya'nın bölgesel ve küresel politikalarını yeniden şekillendiren bir etken olmuş, iki süper güç arasındaki rekabetin yoğunlaşmasına ve yeni jeopolitik ittifakların oluşmasına zemin hazırlamıştır.

ABD'nin Soğuk Savaş sonrası dönemde Ortadoğu'ya yönelik politikası, büyük ölçüde 21 Eylül 2001 tarihinde duyurulan "Bush Doktrini" veya bilinen diğer adıyla "Önleyici Savaş Stratejisi" ile şekillendirilmiştir. Bu strateji, ilk olarak 2001 yılında Davos Zirvesi'nde Dick Cheney tarafından ortaya konulmuş ve 2004 yılında Başkan George W. Bush tarafından "Büyük Ortadoğu Projesi (BOP)" olarak resmîyet kazandırılmıştır. BOP, enerji kaynakları zengin ve stratejik enerji hatlarının geçtiği Kuzey Afrika ve Ortadoğu'nun geniş bir bölgesini kapsar; bu bölge doğuda Afganistan'dan kuzeyde Çeçenistan'a, güneyde Yemen'e kadar uzanır. Projede ABD'nin temel amacı, Ortadoğu üzerinden başta Hazar havzası olmak üzere Avrasya üzerinde kontrol sağlamaktır. ABD, bu geniş coğrafyada bir dizi stratejik hedefi gütmektedir. Bu hedefler arasında bölgedeki siyasi ve ekonomik çıkarlarını korumak, Arap petrolünün güvenliğini temin etmektir (Sevim, 2012: 55), İsrail'in toprak güvenliğini ve egemenliğini sağlamak, bölgesel petrol ve doğalgaz kaynaklarının Batılı pazarlara problemsiz erişimini garantilemek, bölgedeki Amerikan yanlısı yönetimleri desteklemek ve ABD hegemonyasına karşı çıkabilecek potansiyel iç ve dış tehditleri engellemek yer alır (Oguzlu, 2011: 69).

Bu hedefler, ABD'nin bölge politikalarını şekillendiren temel unsurlar olarak kabul edilmekte ve Amerikan dış politikasının bölge üzerindeki etkilerini belirleyici faktörler olarak görülmektedir. Bu politika çerçevesinde, ABD'nin bölgedeki faaliyetleri, geniş bir stratejik perspektiften ele alınmaktadır ve bu faaliyetler, uluslararası ilişkilerde ABD'nin üstlendiği rolün bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

ABD-Suriye ilişkilerinin kökenleri, Suriye'nin 1944'te Fransız mandasından kurtulduğu ve bağımsızlığını ilan ettiği döneme, ABD'nin Suriye'yi tanımasıyla başlar. Amerika, 1944'te Şam'da bir büyükelçilik açarak bölgede etkin bir rol oynamaya başlamıştır. Soğuk Savaş döneminde, SSCB'nin Ortadoğu'daki etkisini artırması ve bu süreçte Suriye ile yakınlaşması, ABD'nin bölgedeki jeopolitik hesaplarını zorlamıştır. Bu durum, İsrail'in bölgesel güvenliğini tehlikeye atacak potansiyel gelişmeleri beraberinde getirmiştir. ABD'nin 1949'da Suriye'de bir askeri darbe gerçekleştirmesi ve 1967'deki Altı Gün Savaşı'nda İsrail'in yanında yer alması, Suriye ile ABD arasındaki ilişkileri olumsuz yönde etkilemiştir. Savaş sonrası İsrail, Golan Tepeleri, Gazze Şeridi ve Batı Şeria'yı işgal ederek topraklarını genişletmiştir. 1971 yılında nispeten sakin geçen ABD-Suriye ilişkileri, 1979'da Suriye'nin ABD tarafından terörü destekleyen devletler listesine alınmasıyla tekrar gerilmiştir. 1981 ve 1991 yılları arasında iki ülke arasındaki ilişkiler genellikle bu çerçevede devam etmiştir. 11 Eylül sonrası dönemde ise Suriye-ABD ilişkileri, yaptırımlar ve karşılıklı suçlamalarla dolu bir gerginlik sürecine girmiştir (Güner, 2016: 265).

Suriye'de yaşanan iç savaş, özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Rusya arasındaki güç mücadelesinin bir arenası haline gelmiştir. ABD, 2012 yılından başlayarak, Suriye'deki isyan hareketlerine destek vermiş ve bu gruplara silah sağlamıştır. Ağustos 2012'de, Suriye hükümetinin kimyasal silah kullanımı, ABD'nin dikkatini çekmiş ve Başkan Obama, Suriye hükümetine sert tepkiler göstermiştir. 2013 yılında, Qusayr şehrinin Suriye ordusu ve Hizbullah tarafından ele geçirilmesinin ardından, ABD Suriye'deki muhaliflere daha fazla silah yardımı yapmıştır (Dostal, 2016: 200).

Bu süre zarfında milyonlarca Suriyeli yerlerinden edilmiş, yüz binlerce kişi hayatını kaybetmiş, büyük şehirler harabeye dönmüş ve mezhepsel çatışmalar tırmanmıştır. Ayrıca, savaşın yarattığı kaos, Irak, Suriye, Yemen ve Libya'nın parçalanmasını tetiklemiş, böylece bölgede İran dışında, ABD ve özellikle İsrail için potansiyel tehdit oluşturabilecek başka bir güç bırakmamıştır (Eslen, 2017: 48).

Başlangıçta Beşar Esad'ın yönetimden uzaklaştırılmasını savunan Obama yönetimi, zamanla bu politikasını gözden geçirmiştir. Suriye'de bir rejim değişikliğinin, ülkenin çöküşüne, terörist faaliyetlerin artışına ve Irak ile Libya'daki gibi bölgesel boşlukların genişlemesine neden olabileceği endişesi ağırlık kazanmıştır. Suriye'deki silahlı muhalefetin, özellikle Nusra Cephesi gibi gruplarla iç içe geçmesi, çatışmanın sona erdirilmesi için yapılan diplomatik çabaları zorlaştırmıştır (Parasiliti vd., 2017: 3). ABD'nin bölgesel hegemonyasını sürdürme ve koruma amacıyla, bölgedeki asimetrik ittifak sistemini güçlendirme çabaları devam etmiş, İsrail başta olmak üzere bölgedeki diğer Arap ülkeleri ve Türkiye ile ilişkilerini pekiştirmiştir. Bu politika çerçevesinde, ABD genellikle zayıf müttefikler yerine daha güçlü olanları tercih etmiştir (Dostal, 2016: 214). ABD'nin bölgedeki etkinliğini ve etkisini artırmak adına önemli bir yönlendirme olarak kabul edilmektedir.

2015 yılının sonbaharından itibaren, ABD, Suriye'deki çatışmanın çözümüne yönelik çabalarını yoğunlaştırmış ve bu amaçla Rusya ile iş birliğini güçlendirmiştir. Rusya ve İran'ın desteklediği Suriye hükümet güçlerinin Halep'i kuşatması ve bu süreçte artan askeri iş birliği, 2016 yılının Eylül ayında gerçekleşen görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmıştır. Bu durum, Başkan Obama'nın İran, Rusya ve Suriye yönetimlerini Halep'te yaşanan insanlık dışı olaylar konusunda sorumlu tutmasına neden olmuştur. Obama yönetimi, insani yardımların bölgeye ulaştırılmasını kolaylaştırmak ve müzakereleri siyasi bir düzeye taşımak amacıyla Rusya ile diyalog ve iş birliğini sürdürme kararı almıştır. Bu dönemde yapılan görüşmeler hem insani durumun iyileştirilmesi hem de çatışmanın siyasi yollarla çözülmesi için kritik öneme sahip olmuştur. ABD ve Rusya arasındaki bu iş birliği, Suriye iç savaşının çözümüne dair uluslararası çabaların bir parçası olarak değerlendirilmekte ve bölgedeki gerginliği azaltma potansiyeline sahip olarak görülmektedir (Parasiliti vd., 2017: 4).

Rusya'nın Suriye politikası, Ortadoğu'da Amerika Birleşik Devletleri'nin uzun süredir devam eden jeopolitik üstünlüğüne meydan okuma stratejisini yansıtmaktadır. Suriye ile Sovyetler Birliği arasında tesis edilen ilişkiler, 1956'da Süveyş Krizi sonrasında yapılan askeri anlaşmalarla başlamış ve karşılıklı ilişkilerin derinleşmesine yol açmıştır. 1981'de imzalanan dostluk ve iş birliği anlaşması iki ülke arasındaki bağları daha da güçlendirmiştir. Suriye'nin bağımsız ve Batı karşıtı politikaları izlemesi, Sovyetler Birliği ile arasında zaman zaman gerilimlere neden olmuştur (Özdemir, 2016: 96).

Sovyetler Birliği'nin 1990'da dağılmasının ardından, Suriye üzerindeki jeopolitik koruma azalmış ve ilişkiler geçici bir zayıflama dönemine girmiştir. Rusya'nın 2011 yılında Vladimir Putin liderliğinde politik sahneye yeniden aktif katılımıyla, Rusya-Suriye ilişkileri yeniden canlanmış ve askeri ile ekonomik desteğin yeniden başlamasıyla iki ülke arasındaki ilişkiler önemli ölçüde güçlenmiştir.

Rusya, uluslararası ilişkilerde pragmatik ve gerçekçi bir yaklaşım benimsemiş, çok taraflı ve dengeli bir politika izlemeyi tercih etmiştir. Bu kapsamda, küresel bir güç olarak etkisini artırmak ve çevresindeki eski dost devletlerle ilişkilerini güçlendirmek amacı gütmektedir. Rusya'nın Suriye'deki varlığı, Ortadoğu'da ABD tarafından yaratılan boşlukları doldurma stratejisinin bir parçası olarak görülmektedir (Akgün, 2016: 173).

Ekonomik olarak, Suriye Rusya'nın önemli silah alıcılarından biri olmuş, 2011 yılında 3,5 ila 4,8 milyar dolarlık anlaşmalarla Rus silahlarının beşinci büyük alıcısı konumuna gelmiştir. Suriye'deki Rus işletmelerinin varlığı, iki ülke arasındaki ekonomik bağları daha da önemli kılmaktadır. 2019 yılında Suriye'deki Rus yatırımları 9,4 milyar dolara ulaşmıştır. Suriye iç savaşı, bu ülkedeki istikrarsızlık nedeniyle üretimin durmasına ve anlaşmaların geleceğine tehdit oluşturmuştur. Politik olarak, Rusya Suriye'nin egemenlik haklarını desteklemekte, Batı'nın askeri müdahalesine ve egemen devletlerin işgaline karşı çıkmaktadır. Rusya'nın büyük Avrasya gücü olarak tanınma hedefiyle uyumlu olup, bölgesel mekanizmaları ve çok taraflı yumuşak güç kullanımını öne çıkarmaktadır (Ahmadi ve Ghorbani, 2014: 66). Rusya'nın bu politikaları, Suriye ile olan ilişkilerinde stratejik ve politik çıkarları

temelinde şekillenmekte ve bölgedeki nüfuzunu pekiştirmeye yönelik adımlar atmaktadır.

Rusya'nın Suriye krizindeki rolü, uluslararası güç dengeleri içinde sadece askeri ve ideolojik değil, aynı zamanda ekonomik ve ticari faktörlerle de açıklanabilir. Soğuk Savaş'ı ekonomik zorluklarla sonlandıran ve 2010'lu yıllarda enerji fiyatlarındaki artışla ekonomik anlamda toparlanan Rusya, Ortadoğu'daki nüfuzunu yeniden sağlamlaştırmıştır. Bu süreçte hem İran hem de Amerika ile yürütülen dengeli diplomasi, Rusya'nın bölgesel etkisini artırmıştır. Özellikle enerji nakil hatları üzerinden Basra Körfezi'nde hakimiyet kurma çabası, Rusya'nın bölgedeki stratejik hedeflerini göstermektedir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimî üyesi olarak Rusya, Ortadoğu ile ilgili kararlarda önemli bir etkiye sahiptir ve enerji politikaları bu kararlara şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır (Ertekin, 2012: 149).

Suriye'nin iç savaş sonrası yeniden yapılanma sürecinde, savaşta rejime destek veren ülkelerden koşulsuz yardım almaya açık olduğu bilinmektedir. Bu durumda, Rusya ve İran gibi ekonomik zorluklar yaşayan ülkeler, Suriye'de geniş çaplı bir yeniden yapılanma finanse etmek konusunda sınırlı kapasiteye sahiptirler. Bu iki ülke Suriye ile imzaladıkları anlaşmalarla savaşın maliyetlerini kapsamlı yatırım projeleri ve kaynak çıkarma faaliyetleri ile dengelemeye çalışmaktadırlar. Bu projeler, askeri üsler, limanlar ve stratejik ulaşım bağlantıları üzerinde kontrol sağlama ve uzun vadeli stratejik çıkarlarını koruma amacını gütmektedir. Rusya ve İran arasındaki çıkar çatışmaları her zaman uyumlu olmasa da her iki taraf da bu anlaşmaları kendi ulusal çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır.

Rusya, Suriye'deki yatırımlarını özellikle enerji ve doğal kaynaklar sektöründe yoğunlaştırmıştır. Bu kapsamda, Tartus'ta deniz üssünü genişletme, Palmira yakınlarında fosfat çıkarma ve Humus'ta bir gübre fabrikası işletme gibi projelerle bölgede ekonomik varlık göstermekte ve Suriye sularında petrol ve gaz arama faaliyetlerine ilişkin özel haklar elde etmiştir. Suriye'nin ekonomik istikrarına katkıda bulunmak amacıyla finansal destekler de sağlamıştır (Asseburg, 2020: 12). Bu geniş

çaplı ekonomik girişimler, Rusya'nın Suriye politikasının sadece politik ve askeri değil, aynı zamanda ekonomik açıdan da derinlemesine planlandığını göstermektedir.

3.3 Bölgesel Faktörler ve Oluşumlar

İran'ın Suriye'deki etkinliği, uzun süredir devam eden stratejik ittifakın bir parçası olarak görülür. İran, Suriye'ye sağladığı askeri destek ve danışmanlıkla, Beşar Esad rejimini güçlendirmeyi amaçlamıştır. Bu destek, özellikle İran Devrim Muhafızları ve Lübnan Hizbullah'ı aracılığıyla sağlanmıştır. İran'ın bu müdahalesi, bölgedeki Şii-Sünni çatışmasını daha da derinleştirmekte ve İran'ın bölgesel yayılmacılık stratejisini pekiştirmekte bir araç olarak kullanılmaktadır. Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkeleri, Suriye'deki Sünni muhalif gruplara finansal ve lojistik destek sağlayarak İran'ın bölgesel etkisine karşı koymaya çalışmıştır. Bu destek, başta Suriye'deki Sünni çoğunluğu temsil eden ve İslamcı çizgideki gruplara yönelmiştir. Suudi Arabistan için Suriye, İran'ın bölgesel yayılmasını sınırlamak ve kendi etki alanını genişletmek adına stratejik bir öneme sahiptir.

İran ve Suudi Arabistan arasındaki rekabet, Suriye iç savaşını sadece bir iç çatışma olmaktan çıkarıp, geniş çaplı bir proxy savaşına dönüştürmüştür. Her iki ülke de kendi mezhepsel ve jeopolitik çıkarlarını korumak adına Suriye'de belirleyici roller üstlenmiş, bu durum Suriye'nin iç dinamiklerini daha da karmaşık bir hale getirmiştir (Özdemir, 2016: 98).

İŞİD'in yükselişi, Suriye iç savaşının en dikkat çekici ve endişe verici sonuçlarından biri olmuştur. 2014 yılında, bu örgüt Suriye ve Irak'ta geniş bir coğrafyayı kontrol altına alarak kendini "İslam Devleti" ilan etmiş ve dünya genelinde ciddi güvenlik tehditleri oluşturmıştı. Bu durum, uluslararası toplumu, özellikle de Batılı ülkeleri, terörle mücadelede daha aktif bir rol almaya itmiştir. ABD öncülüğünde oluşturulan uluslararası koalisyon, hava saldırıları ve yerel güçlerle iş birliği yaparak İŞİD'e karşı geniş çaplı askeri operasyonlar düzenlemiştir. Bu operasyonlar, İŞİD'in kontrol ettiği bölgelerin büyük kısmının geri alınmasını sağlamış, ancak örgütün yarattığı yıkım ve istikrarsızlık uzun süre hissedilmiştir.

Rusya'nın müdahalesi ise, Eylül 2015'ten itibaren başlamış ve özellikle terörle mücadele kisvesi altında Suriye rejiminin askeri kapasitesini desteklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Rusya, Esad rejimine yönelik Batılı eleştirilere karşı, Suriye'de istikrarın sağlanması ve terörizmin kökünün kazınması gerektiğini savunarak, askeri ve diplomatik destek vermiştir. Rus müdahalesi, Suriye'deki g dengelerini önemli ölçüde değiştirmiş ve rejimin ayakta kalmasını sağlamıştır (Friedman, 2011: 83).

Suriye iç savaşı, Rusya ve ABD'nin yanı sıra diğer küresel ve bölgesel güçlerin de müdahil olmasıyla karmaşık bir hal almıştır. Rusya, Suriye hkmetine askeri, ekonomik ve diplomatik destek sağlayarak Esad rejiminin çöküşünü önlemeye çalışmıştır. Bu destek, hava saldırıları, yerel milis güçlerine eğitim ve silah sağlama ve diplomatik arenada Suriye hükümetinin çıkarlarını savunma şeklinde olmuştur. ABD, IşİD'e karşı savaşta etkili olmuş YPG (Halkı Koruma Birlikleri) gibi Kürt güçlerine destek vererek hem IşİD'le mücadele etmiş hem de Suriye'nin kuzeyinde bir tür özerk bölgenin oluşmasına zemin hazırlamıştır. ABD'nin bu politikası, Türkiye gibi NATO müttefikleriyle çıkar çatışmalarına yol açmıştır.

ABD ve Rusya dışında, İran da şii milisler aracılığıyla Suriye rejimine destek vermektedir. Bu milisler, özellikle Suriye'nin stratejik bölgelerinde rejim güçleriyle birlikte çatışmalarda yer almıştır. Suudi Arabistan ve Katar gibi Sünni Arap lkeleri ise çeşitli Sünni muhalif gruplara finansal ve askeri destek sağlayarak İran'ın bölgesel etkisine karşı koymaya çalışmıştır. Bu müdahaleler, Suriye'deki çatışmayı büyük bir mezhepsel çatışmanın parçası haline getirmiştir.

4. SDG'NİN OLUŞUMUNDAKİ FAKTÖRLER

Suriye Demokratik Güçleri SDG, Suriye İç Savaşı'nın karmaşık yapısı içinde belirgin bir aktör olarak ortaya çıkmış, etnik ve dini çeşitliliği kapsayan çok bileşenli bir askeri ittifaktır. 2015 yılında kurulan SDG, başlangıçta Kürt Halk Koruma Birlikleri (YPG) ve onun kadın kolu olan Kadın Koruma Birlikleri (YPJ) tarafından domine edilmiş olmasına rağmen, zamanla Arap, Süryani, Ermeni, Çeçen ve Türkmen gibi diğer etnik gruplardan oluşan milis güçleri de bünyesine katmıştır (Aydın, 2014: 61).

SDG'nin kuruluş amacı, Suriye'de IŞİD başta olmak üzere gruplara karşı mücadele etmek ve Suriye'nin kuzeyinde bir öz yönetim modeli oluşturarak, etnik ve dini çeşitliliği temsil eden demokratik bir yönetim yapısını hayata geçirmektir. Aynı zamanda bu güçler Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunmasını ve ülkenin demokratik bir yapıya kavuşmasını hedeflemektedir. ABD ve koalisyon güçleri tarafından IŞİD'e karşı mücadelede ana kara gücü olarak desteklenen SDG, IŞİD'in bölgeden temizlenmesinde kritik bir rol oynamıştır. Bu süreçte Rakka ve Deyrizor gibi stratejik öneme sahip bölgelerin IŞİD'den alınmasında önemli başarılar elde etmiştir. SDG'nin PKK ile bağlantılı olduğunu öne süren Türkiye, SDG'yi terör örgütü olarak kabul etmekte ve bu durum Türkiye ile SDG arasında çeşitli gerilimlere yol açmaktadır. Suriye'nin kuzeyindeki öz yönetim çabaları kapsamında SDG, bölgede eğitim, sağlık ve yerel yönetim gibi alanlarda kendi yönetim sistemini oluşturmuş, çeşitli etnik ve dini grupların temsil edildiği bir yapı kurmaya çalışmıştır. Suriye hükümeti ve bazı uluslararası aktörler tarafından kabul görmemekte, Suriye'nin toprak bütünlüğü ve egemenliği çerçevesinde eleştirilmektedir (Kerman ve Efegil, 2017: 162-198).

Suriye İç Savaşı'nın seyri, IŞİD'in yükselişi ile birlikte önemli bir dönüm noktasına ulaşmıştır. Bu terör örgütünün ortaya çıkışı, bölgesel ve uluslararası aktörlerin Suriye'deki stratejilerini yeniden şekillendirmelerine neden olmuştur. Özellikle ABD'nin öncülük ettiği Uluslararası Koalisyon'un oluşturulması ve bu koalisyonun hava saldırıları başlatması, IŞİD'e karşı mücadelenin yanı sıra bölgesel dinamikleri de değiştiren bir faktör olmuştur. Bu operasyonlar sırasında, YPG (Halkı Koruma

Birlikleri) gibi gruplar hem sahada IŞİD'e karşı mücadele eden en etkili güçlerden biri olarak öne çıkmış hem de uluslararası desteği arkalarına almışlardır (Ataman, 2012: 156).

ABD'nin Suriye politikasında YPG'ye verdiği destek, Türkiye'nin tepkisine neden olmuştur. Ankara, YPG'nin PKK'nın bir uzantısı olduğunu ve bu desteğin terörizme dolaylı yoldan yardım anlamına geldiğini belirtmiştir. Bu durum, ABD ve Türkiye arasında diplomatik gerilimlere yol açmıştır. 2015 yılında Suriye Demokratik Güçleri'nin SDG kurulmasıyla birlikte, YPG ve onunla ideolojik bağları bulunan gruplar, Suriye'nin kuzeyindeki siyasi ve askeri yapılanmanın merkezi haline gelmiştir. SDG, çeşitliliği temsil etmek adına Arap, Süryani ve diğer etnik gruplardan savaşırları da kapsayan geniş bir ittifak oluşturmuş, ancak YPG yapılanmanın bel kemiğini oluşturmaya devam etmiştir (Özcan, 2017: 10).

ABD'nin IŞİD ile mücadelede SDG'yi ana müttefik olarak seçmesi ve bu grup üzerinden Suriye'de etkili olma stratejisi, bölgedeki güç dengelerini etkilemiş ve yeni ittifaklar kurulmasına zemin hazırlamıştır. ABD'nin bu politikası, Suriye'de uzun vadeli bir etki yaratma ve IŞİD sonrası dönemde siyasi yapılanmayı şekillendirme amacını taşımaktadır. Irak'ta IŞİD'e karşı yürütülen operasyonlar, farklı bir model izlemiştir. ABD öncelikle Irak ordusu ve Haşdi Şabi gibi yerel güçlerle iş birliği yapmayı tercih etmiş, Sincar bölgesi dışında genellikle bu güçlerle ortak hareket etmiştir. Bu stratejik yaklaşım, her iki ülkedeki farklı politik ve askeri dinamiklerin bir yansıması olarak değerlendirilebilir (Özcan, 2017: 15).

IŞİD ile mücadele süreci, Suriye ve Irak'ta PKK ve onun uzantıları için stratejik bir dönüm noktası olmuştur. Özellikle Suriye'de ABD desteğiyle, YPG/SDG'nin kontrolü altında olmayan bazı önemli şehirlerin ele geçirilmesi, bu grupların bölgedeki etkisini ve kontrolünü artırmıştır. ABD'nin desteği sayesinde YPG/SDG, Menbiç, Tabka, Rakka ve Deyrizor gibi stratejik öneme sahip yerleşim yerlerini kontrol altına alarak Suriye'nin kuzeyinde etkili bir güç haline gelmiştir. YPG/SDG'nin etki alanını genişletmesinin yanı sıra bölgesel dinamikler üzerinde de belirleyici bir rol oynamasını sağlamıştır (Yalçınkaya, 2017: 26).

ABD'nin SDG'yi desteklemesi, Türkiye'nin güvenlik endişelerini tetiklemiş ve YPG'nin PKK ile olan ilişkileri nedeniyle bölgedeki hareketlerini yakından takip etmesine neden olmuştur. ABD'nin SDG ile olan iş birliği, Suriye'deki siyasetin yönünü belirleyen önemli bir faktör olmuş, SDG'yi bölgedeki başlıca aktörlerden biri haline getirmiştir. Ayrıca ABD'nin bu desteği, bölgedeki Arap aşiretleri ile olan ilişkileri de etkilemiş, bazı aşiretlerin SDG ile iş birliği yapmasını teşvik etmiştir. Bu iş birlikleri, SDG'nin bölgedeki etkisini ve kabulünü artıran önemli bir unsurdur (Yıldırım, 2016: 13).

SDG'nin askeri stratejisi, kontrolü altına almak istediği bölgelerde askeri meclisler kurarak yerel dinamiklere uygun bir yapılanma oluşturma amacı gütmüştür. Bu siyasetin bir parçası olarak Menbiç ve Cerablus'ta askeri meclisler kurulmuş bu yapıların varlığı, SDG'nin bölgesel yönetim ve kontrol stratejisinin bir göstergesi olmuştur. Ancak, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) Fırat Kalkanı Harekâtı ile bu yapıların bazılarının kontrolü değişmiştir. Yine de SDG, bu siyasetini sürdürerek bölgedeki varlığını ve etkisini pekiştirmeye devam etmiştir. Bu geniş çaplı destek ve stratejik hareketlilik, SDG'nin IŞİD sonrası dönemde de bölgedeki siyasi ve askeri yapının önemli bir unsuru haline gelmesine olanak sağlamıştır. Ancak bu durum, Türkiye ile ABD arasındaki ilişkilerde gerginliğe yol açmış, Türkiye'nin bölgedeki güvenlik politikalarını etkilemiştir. Bu süreç, Suriye ve Irak'ta devam eden çatışma ve mücadele dinamiklerini şekillendiren önemli bir etken olmaya devam etmektedir (Yıldırım, 2016: 15).

Suriye Demokratik Güçleri SDG içindeki yönetim yapısı, karmaşık ve çok katmanlı bir yapıdan oluşmaktadır. Yönetim sistemi esas olarak Askeri Şuralar Genel Kongresi etrafında şekillenir. Bu kongre, genellikle yıllık olarak toplanır ve SDG'nin stratejik yönünü ve politikalarını belirleme görevini üstlenir. Kongrenin üyeleri ve tam olarak hangi fonksiyonları yerine getirdikleri hakkında detaylı bilgiler genel olarak kamuoyuna açıklanmamaktadır. Bu, SDG'nin karar alma mekanizmasının ne kadar şeffaf olduğu konusunda soru işaretleri yaratmaktadır. SDG'nin yönetim kademesinde, Askeri Şuralar Genel Kongresi'ne bağlı olarak işlev gören iki ana yapı bulunmaktadır: Genel Komutanlık ve Genel Askeri Konsey. Genel Komutanlık, SDG'nin askeri stratejisini ve operasyonlarını yönlendiren ana otorite olarak kabul

edilir. Nevruz Ahmed ve Mahmud Berhdan gibi isimlerin bu yapıda önemli roller üstlendiği ve PKK ile bağlantılı oldukları iddia edilmektedir. Örneğin, bazı kaynaklar Mahmud Berhdan'ın SDG'nin Suriye'deki faaliyetlerinden sorumlu olarak görevlendirildiğini öne sürmektedir (Ahmad, 2015: 16).

Yüksek Askerî Şûra ve Genişletilmiş Yüksek Askerî Şûra, SDG'nin askeri kararlarını destekleyen ve yön veren iki önemli organdır. Bu kurulların tam olarak kimlerden oluştuğu ve nasıl bir yapıda işlediği genellikle kamuoyundan gizli tutulur. SDG'nin askeri yapısının en tepe noktasında genel komutan yer alır ve bu pozisyonda Mazlum Kobani bulunduğu bilinmektedir. Kobani'nin altında çeşitli askeri operasyonlar ve stratejik planlamalardan sorumlu olan dört genel komutan yardımcısı bulunur. Bu yardımcılardan kimlikleri ve görev tanımları, özellikle Haqi Kobani dışında, belirsizliğini korumaktadır. Suriye Demokratik Güçleri SDG içerisinde, genel komutanlığın altında faaliyet gösteren çeşitli askeri birimler ve idari ofislerin bulunduğu geniş ve karmaşık bir yapı mevcuttur. Bu yapı, SDG'nin çeşitli operasyonel ve yönetsel ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmıştır. Askeri alanda, Sınır Muhafızları Komutanlığı gibi önemli birimler genel komutanlığa doğrudan bağlı olarak faaliyetlerini yürütür. Sınır Muhafızları, bölgesel güvenliğin sağlanmasında kritik bir rol oynar ve bölge komutanları aracılığıyla tugay komutanlarını atama yetkisine sahiptir. Benzer şekilde, Anti Terör Birlikleri, Saldırı Tugayları, Özel Kuvvetler ve Öz Savunma Güçleri gibi birimler de genel komutanlık altında yer alır ve bu birimler, SDG'nin operasyonel kapasitesinin çeşitlenmesi ve güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Deniz, 2013: 321).

SDG'nin yapısını incelendiğinde çok yönlü bir yapıya sahip olduğu gözlemlenir. Bu yapı içerisinde yirmi üç farklı askeri ve idari ofis bulunmakta olup, bunlar arasında *Eğitim, Halkla İlişkiler, Medya, Kadın İşleri, Belgeler ve Arşiv, Hukuk, Finans, Üyelik, Şehit Aileleri, Savaşçı Aileleri, Yaralılar, Askeri İstihbarat, Teçhizat ve Ağır Vasıta, Askeri Tesisler, Koruma Sistemleri, Askeri Sanayi, Ağır Zırhlı Araçlar, İletişim, Sağlık, Askeri Mahkeme, Askeri Disiplin, Mühimmat, Gözetim ve Teftiş* gibi birimler yer almaktadır. Bu birimlerin her biri, belirli görevleri yerine getirme sorumluluğuna sahip olup, genel komutanlık yönetiminde koordineli bir şekilde çalışmaktadır. SDG'nin bu derinlemesine ve kapsamlı yapılanması hem askeri hem de idari açıdan

etkin bir organizasyon oluşturmayı amaçlamaktadır. Çeşitli operasyonel ve yönetimsel ihtiyaçlara cevap verebilecek kapasitesiyle, bölgedeki karmaşık güvenlik ve yönetim sorunlarına daha etkili cmler sunmayı hedeflemektedir.

SDG, yalnızca bir askeri güç olmanın ötesinde, yönetimsel ve sosyal sorumluluklar üstlenen bir organizasyon olarak faaliyet göstermektedir (Erol vd., 2018: 32). Bu yapılanma, SDG'nin sadece savaş meydanında değil, sosyal ve idari alanlarda da bölgenin ihtiyaçlarına yanıt vermek üzere tasarlanmış olduğunu ortaya koymaktadır.

Suriye Demokratik Güçleri'nin yönetim yapısında Askeri şuralar Genel Kongresi'ne ek olarak, Genel Askeri Meclis de önemli bir rol oynar. Bu meclis, ilk bakışta bağımsız bir yapı gibi görünse de detaylı bir inceleme yapıldığında SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin genel komutanı ve dolayısıyla PKK/YPG'nin etkisi altında olduğu anlaşılmaktadır. Meclisin başkanlığını Mazlum Abdi yani Mazlum Kobani üstlenmektedir, bu durum meclisin yönünü ve kararlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Genel Askeri Meclis'in yeleri arasında, SDG'nin çeşitli seviyelerdeki komutanları ve ofis başkanları yer alır. Bu katılımcılar arasında SDG Genel Komutanlık yeleri, bölge komutanları, Basın Ofisi başkanı, Halkla İlişkiler Ofisi başkanı, Finans Ofisi başkanı, YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve YPJ komutanları, z Savunma Güçleri komutanı, zel Kuvvetler komutanı gibi isimler bulunur. Etnik ve bölgesel grupların komutanları da mecliste temsil edilir; bunlar arasında Kürt Cephesi, Ceyş el Suvvar, Senadid Güçleri, Demokratik Kuzey Tugayı, Süryani Askeri Meclisi ve Deyr ez-Zor Askeri Meclis komutanları sayılabilir (zdemir, 2016: 81).

Genel Askeri Meclis, SDG'nin stratejik kararlarının alındığı ve uygulanma yönünün belirlendiği bir platform işlevi görür. Her bölge komutanının tugay komutanlarını belirleme yetkisi bulunur ve bu tugay komutanları kendi bünyelerindeki taburları yönetir. Tüm askeri meclislerin genel askeri meclis içerisinde eşit temsil edilmediği, sadece bazı meclis komutanlarının toplantılara katılma hakkına sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, SDG içindeki hiyerarşik yapıyı ve karar alma mekanizmasını daha da karmaşık bir hale getirmektedir.

Suriye Demokratik Güçleri SDG, içerisinde çeşitli askeri meclisler barındıran ve bu meclisler üzerinde genel komutanlığın önemli bir etkisi olduğu bir yapıya sahiptir. Askeri meclisler, genellikle SDG/YPG'nin stratejik ve operasyonel kontrolü altında faaliyet gösterir ve bu meclisler aracılığıyla bölgesel güvenlik ve yönetim sorumlulukları üstlenilir. Askeri meclislerin komutanları, SDG'nin üst düzey yönetimi tarafından atanır ve bu durum, meclislerin SDG/YPG'nin genel politika ve stratejileri doğrultusunda hareket ettiğini gösterir. SDG bünyesinde faaliyet gösteren askeri meclisler arasında Kobani, Serakaniye, Rakka, Tabka, Deyr ez-Zor, Menbiç, İdlib, El Bab, Kamışlı, Süryani, Cerablus, Gire Sipi, Şedadi, Hacin, Haseke, El Hol ve Derik gibi çeşitli bölgesel meclisler bulunmaktadır. Bu meclisler, SDG'nin Suriye'nin geniş bir coğrafyasında etkili olmasını sağlayan yapı taşlarındandır. SDG'nin yönetim yapısı, farklı bölge komutanlıklarından oluşmaktadır ve her bir bölge komutanlığı, kendine özgü coğrafi alanlarda operasyonel yetkilere sahiptir. Bu bölge komutanlıklarının sınırları ve sorumluluk alanları, SDG'nin stratejik hedeflerine ve bölgesel güvenlik ihtiyaçlarına göre belirlenir. İdlib, Fırat, Cezire Orta Bölge ve Doğu Bölge Komutanlıkları gibi çeşitli bölge komutanlıkları, SDG'nin Suriye içindeki askeri ve yönetsel faaliyetlerini yönlendirir (BBC, 2018).

Batı Bölge Komutanlığı, Afrin, Tel Rıfat ve Halep'in kuzeyini kapsayan önemli bir bölgedir. SDG, bu bölgedeki bazı yapılanmaların kendisinden bağımsız faaliyet gösterdiğini iddia etse de bu yapılanmaların varlığı ve faaliyetleri, SDG'nin genel komuta yapısı içinde yer alan Batı Bölge Komutanlığı ile bağlantılıdır. Bu durum, SDG'nin Suriye'nin batısındaki stratejik hedefleri ve bölgesel etkisi açısından önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir. SDG'nin askeri ve idari yapılanması, Suriye'nin karmaşık savaş ortamında önemli bir rol oynamakta ve bölgesel güvenlik, yönetim ve siyasi etkileşimlerde kritik bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Suriye Demokratik Güçleri SDG içinde, Ceyş el Suvvar, Süryani Askeri Meclisi ve Senadid Güçleri gibi farklı milis gruplar bulunmaktadır. Bu gruplar, SDG'nin çeşitliliğini ve çok katmanlı yapısını temsil eder. Milisler arasındaki en önemli ayrımlardan biri, gönüllü ve zorunlu askerlik statüsüdür. Gönüllü askerler, genellikle çatışma alanlarında daha aktif roller üstlenirken, zorunlu askerlerin görevleri genelde nöbet tutma ve devriye gibi pasif rollerle sınırlıdır (BBC, 2018).

Zorunlu askerler, özellikle IŞİD ile yapılan mücadelede aktif rol alsa da başka çatışma senaryolarında genellikle cephede yer almazlar. Örneğin, Barış Pınarı Harekâtı sırasında, SDG'nin zorunlu askerleri cephede aktif bir şekilde kullanma kapasitesinin sınırlı olduğu görülmüştür. SDG içinde askeri yönetim ve kontrol mekanizmalarının anlaşılması açısından önemlidir, çünkü kritik askeri operasyonlar genellikle gönüllü birlikler tarafından yürütülmektedir. Bu gönüllü birliklerin büyük bir bölümünü YPG ve YPJ oluşturmaktadır. SDG'nin tahmini toplam milis sayısı yaklaşık 30 bin civarında iken, bunların yaklaşık 17 bininin gönüllü olduğu düşünülmektedir. YPG ve YPJ'nin toplam gücü, gönüllü milisler arasında yaklaşık 14-15 bin arasında tahmin edilirken, Senadid Güçleri yaklaşık 2 bin, Ceyş el Suvvar ve Süryani Askeri Meclisi ise yaklaşık 500'er kişilik güce sahiptir (BBC, 2018).

4.1 SDG'nin Suriye ile İş Birliği Düzeyi

Suriye Demokratik Güçleri SDG ve Suriye hükümeti arasındaki ilişkiler, Suriye iç savaşının karmaşık yapısı içinde değişken bir dinamik sergilemiştir. SDG'nin oluşturulması, başlangıçta IŞİD'e karşı etkili bir kuvvet yaratma amacı taşısa da bu yapı zaman içinde Suriye'nin kuzeyindeki siyasi ve askeri dengeler üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur (Montgomery, 2017: 192).

SDG, kendi kontrolü altındaki bölgelerde bir dereceye kadar özerk yönetimler kurmuş ve bu yönetimler üzerinden sosyal, ekonomik ve güvenlik alanlarında inisiyatifler almıştır. Bu durum, SDG'nin sadece askeri bir yapı olmaktan öteye geçerek, bölgede sosyo-politik bir aktör olarak da kendini konumlandığını göstermektedir. Suriye hükümeti ile SDG arasında zaman zaman gerilimler yaşansa da iki taraf arasında dolaylı iş birlikleri ve anlaşmaların varlığından söz edilebilir. IŞİD'e karşı mücadelede SDG'nin önemli rol oynaması, Suriye hükümeti ile bu güç arasında pragmatik bir iş birliği zemininin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Suriye hükümeti, SDG'nin özerk yönetim inisiyatiflerine ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü tehdit edebilecek herhangi bir yapılanmaya karşı çıkmıştır. Bu çerçevede, SDG ile iş birliğinin sınırlarını belirlemeye çalışmıştır (Ataman, 2012: 161).

ABD ve diğer Batılı güçlerin SDG'ye askeri ve lojistik destek sağlaması, Suriye hükümeti ile bu güçler arasındaki ilişkilerde önemli bir gerginlik kaynağı olmuştur. Batı'nın desteği, SDG'nin IŞİD'e karşı mücadeledeki kapasitesini artırırken, aynı zamanda Suriye hükümetinin bu desteği, kendi egemenliğine yönelik bir tehdit olarak algılamasına neden olmuştur. Buna karşın, Suriye iç savaşının seyri ve bölgesel güç dengelerindeki değişimler, SDG ve Suriye hükümeti arasında zaman zaman iş birliğine yönelik fırsatlar sunmuştur. IŞİD'e karşı ortak mücadele, her iki tarafın da pragmatik yaklaşımlar benimsemesine ve aralarındaki anlaşmazlıkları geçici olarak kenara koymalarına olanak tanımıştır. Bu iş birliği, bölgesel ve uluslararası siyasi dinamiklerin yanı sıra iç politik gelişmelere bağlı olarak değişkenlik göstermiştir. SDG ve Suriye hükümeti arasındaki ilişkiler, bölgesel ve uluslararası politikaların yanı sıra, Suriye iç savaşının dinamiklerine göre şekillenen kompleks bir yapıya dönüşmüştür.

4.2 SDG'nin ABD ile İş Birliği Düzeyi

2010 yılında Tunus'ta başlayıp ardından Mısır, Libya ve Suriye'ye yayılarak bölgesel bir harekete dönüşen Arap Baharı, bu bölgede yaşayan mezhepsel grup ve oluşumların önünü açmıştır. Bu süreçte, daha önce pek bilinmeyen birçok grup gibi, Suriye'nin Kürt topluluğu da kendisini dünya sahnesinde önemli bir aktör olarak konumlandırmıştır. Suriye'deki Kürt nüfusunun kesin olmamakla birlikte yaklaşık iki milyon kişi olduğu ve bu sayının ülkenin %8 ile %10'una denk geldiği tahmin edilmektedir. Bu topluluk, ülkenin kuzeyinde, özellikle Cezire, Kobani ve Afrin bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Cezire bölgesi hem coğrafik açıdan en büyük hem de nüfus açısından en yoğun bölge olarak öne çıkmaktadır. Suriye Kürtlerinin yaşadığı bu bölgeler, verimli toprakları ve su kaynaklarıyla dikkat çekerken, aynı zamanda önemli petrol yataklarına da ev sahipliği yapmaktadır (Uluç ve Vahap, 2016: 193-196).

Zamanla, Suriye'deki politik ve sosyal dinamikler, Kürtler ile Esad rejimi arasındaki ilişkilerin bozulmasına ve sonuç olarak artan çatışmalara neden olmuştur. Suriye hükümeti, bir dönemde PKK lideri Abdullah Öcalan'ı koruyarak, onu Türkiye'ye iade etmeme kararı almıştır. Bu durum, PKK'nın Suriye topraklarında faaliyetlerini genişletmesine olanak sağlamıştır. Ancak, uluslararası arenada izole olan Suriye, 1998 yılında Türkiye ile ilişkilerini düzeltmek için Abdullah Öcalan'ı sınır dışı etme kararı

almış ve bu adım Adana Protokolü ile resmiyet kazanmıştır (Acun ve Keskin, 2016: 9).

Öcalan'ın Suriye'den ayrılmadan önce yakın çevresine verdiği talimatlar arasında, Suriye'de Kürtlerin parti bazında örgütlenmeleri de yer almaktadır. Bu yönde yapılan ilk girişimler, Suriye İstihbaratının müdahaleleri nedeniyle başarısız olmuş, ancak 2003 yılında yapılan ikinci denemeler sonucunda ABD ve koalisyon devletlerinin desteğiyle PKK'nın uzantısı Demokratik Birlik Partisi PYD kurulmuştur. Bu süreç boyunca PKK'nın uzantısı olan PYD'nin örgütlenme çabalarına Suriye hükümeti engel olmaya çalışmış, bu girişimlere karşı tutuklamalar yaparak oluşumun radikalleşmesine engel olmaya çalışılmıştır (Efegil ve Kerman, 2017: 167). Bu gelişmeler, PKK'nın uzantıları ile Suriye hükümeti arasındaki ilişkilerin nasıl yol edindiğini göstermektedir.

Arap Bahar'ının etkisiyle, Suriye halkı, Esad rejimine karşı koyarak özgürlük ve rejim değişikliği için mücadele etmeye başlamıştır. Bu süreçte, Suriye'deki birçok grup gibi, Kürtler de ön plana çıkmıştır. Suriye Kürtleri, Esad rejiminin devrilmesi yönünde aktif bir çaba göstermek yerine, kendi bölgelerinde siyasi ve askeri yapılanmaya odaklanmışlardır. Esad rejimi, muhaliflerle çatışırken, Kürt nüfusun yoğun olduğu alanlardaki askeri varlığını geri çekmiş, bu durum Suriye Kürtleri için yeni fırsatlar yaratmıştır (Dağ, 2016: 12).

PYD (Demokratik Birlik Partisi), Arap Baharı'nın başlamasıyla birlikte ortaya çıkan karmaşık durumda ne Esad rejimiyle çatışmaya girmiş ne de Suriye muhaliflerinin askeri kolu olan Özgür Suriye Ordusu'na (ÖSO) katılmıştır. Bu stratejinin temelinde, kendi varlıklarını ve bölgesel etkilerini koruma amacı yatmaktadır. Afrin, Cezire ve Kobani gibi bölgelerde kantonlar ilan ederek, kendi yönetimlerini oluşturma yolunda adımlar atmışlardır. Bu hareketler, Suriye Kürtlerinin bölgesel taleplerini ve krizin Ortadoğu'daki yeniden şekillenen düzende oynadıkları kritik rolü vurgulamaktadır. Bölgede büyük güçlerin yanı sıra artık bölgesel aktörler de önemli bir etkiye sahip olmaya başlamıştır. Suriye'deki bu dinamikler içinde PYD, halkın genel çıkarlarından ziyade, kendi siyasi varlığını ve geleceğini güvence altına alma çabası içerisinde olmuştur. Bu strateji, Suriye Kürtlerinin ve PYD'nin, karmaşık bölgesel ve uluslararası

ilişkiler ağı içerisinde nasıl bir pozisyon almayı tercih ettiğini göstermektedir. Böylece, Suriye'deki iç savaş ve Arap Baharı'nın getirdiği değişimler, Suriye Kürtlerinin ve özellikle PYD'nin, bölgesel politikada daha görünür ve etkili bir rol üstlenmesine olanak sağlamıştır (Dağ, 2016: 22).

Suriye'de PYD'nin bölgesel hakimiyet kurma çabaları, yerel düzeyde belirgin sonuçlar doğurmuştur. Bu çabaların en net ifadesi, PYD'nin kendi kontrolündeki bölgelerde, İslamcı Kürt gruplar ve Barzani'ye bağlı unsurlarla silahlı mücadele yoluyla egemenliğini sağlamaya çalışması olmuştur. Aynı zamanda, Suriye'deki genel muhalefet hareketlerine destek vermeyerek, kendi varlığını ve kontrolünü önceliklendirmiştir (Dağ, 2016: 12).

Bu politikalar, Özgür Suriye Ordusu'nun (ÖSO) muhalif hareket içindeki temsil gücünün zayıflamasına ve Esad rejimine karşı olan genel mücadelenin momentumunu kaybetmesine neden olmuştur. Bu süreçte PYD hem ABD hem de Avrupa'dan siyasi meşruiyet açısından önemli destekler elde etmiştir.

ABD ile PKK arasındaki yakınlaşma, 1990'lı yıllara uzanmaktadır. ABD, bu dönemde sadece Irak Kürtlerine değil, aynı zamanda dolaylı yollarla PKK ile de ilişkiler kurmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde, Türkiye'nin bölgedeki etkisini kaybetmemesi ve kendi politik çıkarları doğrultusunda hareket etmesini sağlamak amacıyla, PKK ile yakınlaşmayı bir araç olarak değerlendirmiştir. Türkiye'nin Kürt meselesine yönelik politikalarını eleştirel bir bakış açısıyla inceleyen ABD, Türkiye'nin bu konudaki yaklaşımını değiştirmesi için baskı yapmış ve bazen bu baskıyı dolaylı yollarla uygulamıştır. Örneğin, ABD, insan hakları ihlallerini ve Kürtlerle olan çatışmayı sona erdirmek adına Türkiye'ye baskı yaparken, istihbarat paylaşımı konusunda isteksiz bir tutum sergilemiştir. Türk yetkililer zaman zaman ABD'nin PKK'ya lojistik destek sağladığına dair şikayetlerde bulunmuştur. Bazı görüşlere göre, ABD'nin uyguladığı dolaylı baskılar, Kürt ideolojisini destekleme amacından ziyade, Türkiye'yi stratejik bir ortak olarak önemsemenin bir yansımasıdır. ABD, Türkiye'de yaşanabilecek bir etnik çatışmanın ve buna bağlı istikrarsızlığın, kendi bölgesel ve uluslararası çıkarlarına zarar verebileceğini düşünmüştür (Kurubaş, 2017: 127).

2003 yılı, ABD ile Kürtler arasında yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Irak savaşında Kürtler, Saddam Hüseyin'in devrilmesi sürecinde ABD ile yan yana gelmiş ve bu dönüşümde önemli bir rol oynamıştır. Saddam rejiminin çöküşü sonrası, Irak'ın yeniden yapılandırılma sürecinde Kürtler, ABD'nin güvenilir müttefikleri arasında yer almıştır. Bu durum, Kürtlerin geleceğe yönelik beklentilerini artırmış ve Irak'ın anayasal çerçevesinde kendilerine daha güçlü bir konum sağlama imkânı bulmuşlardır. ABD'nin desteğini alan Kürt liderler Barzani ve Talabani, bu dönemden sonra daha cesur adımlar atmış ve Kürt bağımsızlığı konusunda daha açık konuşmaya başlamıştır (Kurubaş, 2017: 128). Özellikle Arap Baharı'nın etkisiyle Suriye'de de önemli bir güç haline gelen Kürtler, adeta kendi baharlarını erken yaşamıştır.

Irak'ta 2003 yılında yaşanan işgal sırasında Türkiye'nin operasyona destek vermemesi ve Kürt grupların aktif rol alması, Saddam Hüseyin'in devrilmesiyle birlikte Irak Kürtlerinin konumunu güçlendirmiştir. Benzer şekilde, 2013 yılında Suriye iç savaşının başlaması ve Esad rejiminin kuzey bölgelerden çekilmesiyle bir avantaj elde eden Suriye Kürtleri, ABD'nin bölgedeki politikasında kilit bir rol oynamaya başlamıştır. İç savaş boyunca PYD, ABD'nin desteğini alarak kısa sürede bölgedeki rakiplerini geride bırakmış ve Suriye'nin kuzeyinde dominant Kürt gücü olarak ortaya çıkmıştır. ABD, bu süreçte, kendi stratejik çıkarları doğrultusunda, Türkiye'nin hassasiyetlerini göz ardı ederek PKK, İran destekli PJAK ve Suriye'deki PYD ile IŞİD'e karşı bir iş birliği geliştirmiştir. Bu stratejik hamleler, bölgede ABD'nin Kürt gruplarla olan ilişkisini daha da derinleştirmiş ve Kürtlerin bölgesel politikada etkili bir aktör olmalarını sağlamıştır. ABD'nin akademik çevrelerinde yapılan çalışmalarda, PKK ile PYD arasında belirgin bağlantılar tespit edilmiş olmasına rağmen, IŞİD ile mücadelede ABD'nin bölgesel çıkarları ve PYD'nin güvenlik ihtiyaçları göz önüne alındığında, bu iki güç arasında iş birlikleri gerçekleştirilmiştir. PYD, ABD'nin terör örgütleri listesinde yer almayarak, Türkiye'nin PYD'yi PKK'nın bir uzantısı olarak görmesi ve terör örgütü olarak tanımlamasıyla zıt bir durumda kalmıştır (Sarı, 2019: 125).

Suriye'deki Kürtler tarafından oluşturulan ve Türkiye tarafından PKK'nın bir parçası olarak görülen PYD, Türkiye için açık bir tehdit olarak algılanmıştır. IŞİD'in Suriye'de ilerleyişi ve Kürt yerleşim birimlerine saldırıları sırasında PYD, bu tehdide

karşı koyabilecek bir güç olarak değerlendirilmiştir. ABD, PYD'nin bu stratejik konumunu kullanmayı hedeflemiş ve aynı zamanda Suriye'de Rusya ile karşıt bir pozisyona düşen dengeleri PYD (Demokratik Birlik Partisi)-YPG (Halkı Koruma Birlikleri) aracılığıyla yeniden şekillendirmeye çalışmıştır. ABD'nin PYD'ye verdiği açık destek, Rusya'nın Suriye'deki etkisini sınırlama amacı taşımıştır. ABD için, Suriye'de bir Kürt özerk bölgesinin oluşması durumunda, bu alanda Rusya'nın etkinliğinin artması kabul edilemez bir durum oluşturunurdu. Bu nedenle, ABD, PYD gibi stratejik öneme sahip ve birden fazla fonksiyonu bulunan bir aktörü desteklemeye devam etmiştir. ABD, Türkiye'nin tepkisini göze alarak PYD'ye destek sağlamıştır (Kurubaş, 2017: 132).

Bu durum, ABD'nin Kürt ideolojisine bir yakınlıktan ziyade, bölgedeki nüfuzunu koruma isteğinden kaynaklanmıştır. ABD, bölgede kendi etkisini ve stratejik çıkarlarını korumak için PYD gibi gruplarla iş birliği yapmıştır. Bu işbirliği, ABD'nin bölgesel politikada etkili olmak ve rakiplerinin nüfuz alanını sınırlamak amacıyla tercih ettiği bir strateji olarak görülmüştür.

ABD'nin Ortadoğu politikalarında Kürtler zaman zaman kritik roller üstlenmiş, ancak bu ilişkinin koşullara bağlı olarak değişebileceği gözlemlenmiştir. Sarı (2019)'ya göre ABD'nin bu bölgedeki temel amaçları arasında Batı'ya petrol arzının güvence altına alınması, bölgesel güç dengesinin korunması, İran'ın etkisinin kısıtlanması ve İslamcı hareketlere karşı mücadele yer almaktadır. İsrail'in güvenliğinin sağlanması da önemli bir hedef olarak kabul edilmektedir. ABD'nin Suriye'deki Kürtlere yönelik politikası, Türkiye'nin NATO'daki müttefik konumuna, İran ve Rusya'nın bölgedeki politikalarına ve İslamcı terörist unsurlara karşı bir tepki olarak şekillenmiştir. Bu çerçevede, Suriye demokratik güçleri ABD için stratejik bir öneme sahip, maliyeti düşük bir araç olarak değerlendirilmiştir (Sarı, 2019: 152).

ABD'nin desteği altında PYD, Suriye iç savaşını bir fırsat olarak görmüş ve Esad rejiminin kuzeydeki askeri gücünün zayıflamasıyla Cezire, Kobani ve Afrin bölgelerinde egemenlik sağlamıştır. 2014 yılında IŞİD, Kobani'nin büyük bir bölümünü ele geçirmiş, fakat YPG, ABD'nin hava desteği ve Peşmerge ile Özgür Suriye Ordusu'nun yardımıyla IŞİD'i geri püskürtmüş ve sonuçta bu üç bölgeyi özerk

kantonlar olarak ilan etmiştir. YPG, özellikle ABD'nin hava desteğiyle Tel Abyad'ı ele geçirerek, Cezire ve Kobani kantonlarını birleştirmeye sürecinde bulunulmuştur. Bu süreçte, Türkmen köylerinin yok edildiği ve bölge sakinlerinin tehditlerle göçe zorlandığı kaydedilmiştir. PYD, Azez ile Carablus arasındaki bölgeyi ele geçirerek Afrin kantonu ile birleştirme girişiminde bulunmuş ve bu stratejiyle Suriye'nin kuzeyinde etnik temelli bir Kürt devletinin temellerini atmaya çalışmıştır (Sandıklı, 2016: 254). Bu stratejik hamleler, PYD'nin Suriye iç savaşında kendine sağlam bir konum edinme ve bölgedeki siyasi yapıyı dönüştürme çabalarını açıkça göstermektedir.

2011 yılında Suriye'de baş gösteren iç karışıklıklarla birlikte, dönemin ABD Başkanı Barack Obama, Beşar Esad'a yönelik istifa çağrısında bulunmuş, Suriye halkının demokrasiye layık olduğunu ve Esad'ın ülkenin yönetimini Suriye halkına bırakması gerektiğini vurgulamıştır. Obama, Esad'ın muhalefete karşı geçmişte başvurduğu baskıcı yöntemlerin artık işe yaramayacağını ve barışçıl protestoların hükümetin zorbalığına galip geleceğine olan inancını dile getirmiştir. Bu açıklamaların yapıldığı dönemde, ABD yönetimi Suriye devletine ait ABD'deki varlıklara el koymuş, Suriye'ye yönelik ihracat ve yatırımları durdurmuştur. ABD bu süreçte Suriye halkına destek olurken, Esad'ın devrileceği sürecin aktif bir destekçisi olacağını veya devrimin sonuçlarını garanti altına alacağını açıkça taahhüt etmemiştir. Bu durum, ABD'nin Suriye'deki politik duruşunu ve bölgedeki dengeleri etkileyen önemli bir gelişme olarak kaydedilmiştir (BBC, 2011).

2012 yılında Suriye'deki protesto hareketleri, askeri bir nitelik kazanmış ve muhalefet, Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) çatısı altında birleşmiştir. ÖSO, bir ideolojik yapıdan ziyade, isyan hareketlerini koordine eden bir organizasyon olarak kendini göstermiştir. İç savaş sürecinde ÖSO, Esad rejimi, İran ve Rusya'nın desteğini alan güçler, Şii milisler ve diğer Sünni gruplarla mücadele etmiştir. Bu kritik dönemde, Obama'nın Suriye'de bir ABD askeri müdahalesine olan güçlü tereddütlerini ve muhalif grupların temsil ettiği güçler hakkındaki şüphelerini açıklaması dikkat çekmiştir (Itani ve Rosenblatt, 2018: 622).

Obama, 2013 yılında yaptığı bir açıklamada, Suriye iç savaşında bir yanda İran ve Rusya'nın desteklediği Esad rejiminin askerleri, diğer yanda ise barışçıl gösterilere katılan ve kendilerini birdenbire savaşın içinde bulan sivillerin olduğunu belirtmiştir. Bu ifade, Obama'nın Suriye'deki muhalif gruplara bakışını ve ABD'nin Suriye'deki çatışmalara müdahil olma kapasitesine olan inançsızlığını yansıtmıştır. ABD, Suriye rejimine doğrudan müdahale etmek veya siyasi bir geçiş süreci için adımlar atmak yerine, iç savaşın çevrenmesi ve diğer bölgelere yayılmasının önlenmesi stratejisini benimsemiştir. IŞİD'in Irak ve Suriye'de ilerlemesi ve toprak kazanması, PKK'nın Suriye'nin kuzeyinde bir koridor oluşturarak kontrolü ele alması, İran destekli silahlı grupların Suriye'de artan varlığı ve iç savaş sonucu milyonlarca insanın bölge ülkelerine ve Avrupa'ya göç etmesi, ABD'nin bu stratejisinin etkinliği konusunda soru işaretleri yaratmıştır. Bu durum, ABD'nin Suriye'deki politikasının bölgesel ve küresel düzeyde önemli sonuçlar doğurduğunu ve beklentileri karşılamakta yetersiz kaldığını göstermiştir (BBC, 2012).

2014 yılında, ABD'nin Ayn el-Arap (Kobani) bölgesinde YPG'ye hava desteği sağladığı dönemde, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü PYD ile PKK arasındaki bağlantıların farkında olduklarını belirtmiş, Dışişleri Bakanı John Kerry de bu bağlantıyı kabul etmiş ancak aynı zamanda başka bir sözcü iki grubun ABD yasaları çerçevesinde birbirinden farklı olduğunu açıklamıştır. ABD'nin PYD'ye yönelik desteği, özellikle PYD'nin IŞİD'e karşı Kobani'de elde ettiği başarılarla paralel olarak gelişmiştir. ABD, YPG'ye hava saldırılarıyla destek sağlamasına karşın, ilişkilerini dikkatli bir şekilde ilerletmiştir. 2014 yılı Ekim ayında Pentagon Sözcüsü, sözde ABD'nin PYD ile herhangi bir istihbarat paylaşımında bulunmadığını duyurmuştur. Bu gelişmeler, ABD'nin bölgedeki politikalarının ve müttefiklik ilişkilerinin, karmaşık ve kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiğini göstermektedir (Barfi, 2016: 185).

2015'te ABD, ÖSO'ya yönelik eğit-donat programını, bazı grupların El-Kaide ile bağlantılı olduğunu iddia ederek sonlandırdığını açıklamış, kısa bir süre sonra YPG'nin liderliğinde Suriye Demokratik Güçleri SDG kurulduğunu ilan etmiştir. ABD, hemen ardından SDG'ye silah yardımıyla bulunmuştur. ABD, SDG'nin yalnızca Kürtlerden oluşmadığını, bünyesinde önemli oranda Arapların da bulunduğunu belirtmiş, ancak gerçekte SDG'nin büyük bir kısmının YPG'den

oluştugu ve koalisyon içinde sadece küçük bir kısmının söz sahibi olmadığı anlaşılmıştır. SDG, görünüşte Suriyelilerden oluşan karma bir kuvvet olarak sunulsa da esasında PKK'nın etkisi altında ve Kürt olmayan komutanların yetkisi olmayan bir koalisyon olarak işlev görmüştür. SDG'nin oluşturulması, Türkiye'nin YPG'ye verilen silahların PKK'nın eline geçtiği yönündeki iddialarına karşılık bir strateji olarak değerlendirilmiştir. SDG'ye yapılan yardımların kontrolü ve tahsisi YPG (Halkı Koruma Birlikleri) tarafından yönetilirken, SDG'nin içindeki diğer unsurların zayıf konumu, stratejik kararların YPG (Halkı Koruma Birlikleri) tarafından alınmasına sebep olmuştur. Bu durum, ABD'nin SDG'yi bir Kürt-Arap koalisyonu olarak sunma çabasına rağmen, sahadaki gerçekliğin bu iddiayı yansıtmadığını göstermektedir (Özer, 2015: 78).

2017'de PYD/PKK'dan ayrılarak Türkiye'ye sığınan Suriye Demokratik Güçleri SDG sözcüsü Talal Silo, YPG'nin isminin değiştirilmesi önerisinin ABD Özel Kuvvetler Komutanı Orgeneral Raymond Thomas tarafından yapıldığını ifade etmiştir. Silo, SDG'nin aslında YPG'yi gizlemek amacıyla oluşturulmuş bir cephe organizasyonu olduğunu, Kürtler dışında grupta yer alan Arap, Türkmen ve Süryani unsurlara yalnızca hafif silahların dağıtıldığını, ağır silahların ise PKK'nın kontrolünde olduğunu belirtmiştir. Silo ayrıca, SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin yaklaşık 50.000 kişilik bir güç olduğunu ve bu kuvvetin %70'lik bir kısmının YPG/YPJ mensuplarından oluştuğunu, liderlik kadrolarının da YPG (Halkı Koruma Birlikleri) kontrolünde olduğunu açıklamıştır (Anadolu Ajansı, 2017: 13).

ABD, ilk olarak Kobani (Ayn-el Arap) çatışmalarında YPG'yi etkili ve değerli bir müttefik olarak görmüş ve ABD birliklerinin Suriye'de yerleşik bir varlık göstermesine gerek kalmadan YPG'ye çeşitli şekillerde destek sağlamaya başlamıştır. YPG'nin PKK ile olan ilişkisi ve Türkiye'nin tepkileri göz önünde bulundurularak, ABD bu yardımları doğrudan yapmaktan kaçınmaya çalışmıştır. Obama yönetimi, YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ile PKK'nın farklı organizasyonlar olduğunu ve sağlanan silah, mühimmat ve teçhizat yardımının IŞİD'e karşı savaşan Arap gruplara yapıldığını ifade etmiştir. Buna karşın YPG (Halkı Koruma Birlikleri) lideri Sipan Hemo, 2015 yılında ABD'den 120 tonluk silah ve mühimmat yardımı aldıklarını ve bu iş birliğinin ilişkileri yeni bir seviyeye taşıdığını belirtmiştir. Bu açıklamalar,

ABD'nin Suriye'deki politikaları ve YPG'ye olan desteğinin karmaşıklığını ve çelişkilerini ortaya koymaktadır (Rogin ve Lake, 2015).

ABD'nin YPG'ye verdiği eğitim, silah ve teçhizat desteği, zamanla PKK'nın Türkiye'deki eylemlerinde hissedilmeye başlanmıştır. Uzun vadede, bu silahların geri alınmaması halinde, silahların Türkiye sınırından içeri girmesi ve PKK'nın operasyonel kapasitesini artırması beklenmektedir. ABD'nin sağladığı askeri destek, Kandil'deki PKK liderliğinin talimatları doğrultusunda dağıtıldığı için, bu liderlerin YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve Suriye'nin kuzeyi üzerindeki etkisini artırmış, sivil yönetimin oluşumunu engellemiş ve yerel yöneticilerin PKK'ya bağlılığını güçlendirmiştir. Bu durum, PKK'nın Suriye'deki Kürt hareketi üzerindeki nüfuzunu pekiştirmiş, Suriye ve Türkiye'deki Kürt meselelerini daha sıkı bir şekilde birbirine bağlamış ve YPG-PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin özerk yönetim projelerini PKK'nın Türkiye'ye karşı mücadelesine entegre etmiştir. Dolayısıyla, Suriye'nin kuzeyinde PKK tarafından eğitilen kadroların kontrolünde bir yönetim sürdüğü süreç, bölgeye yapılan yardımların PYD (Demokratik Birlik Partisi)/YPG (Halkı Koruma Birlikleri) aracılığıyla PKK kontrolünde kalacağı belirgindir. IŞİD'e karşı yürütülen mücadeleyle Batı'nın takdirini kazanan PYD (Demokratik Birlik Partisi), kantonları birleştirme ve bir federasyon kurma hayallerini gerçekleştirmek konusunda umutlanmıştır. YPG'nin sahadaki faaliyetleri, ABD'nin Suriye müzakerelerinde pazarlık gücünü artırmıştır. Bununla birlikte, ABD'nin PYD'ye desteği yerel ve ulusal basında zaman zaman sahadaki zorunluluklardan kaynaklanan geçici bir tercih olarak nitelendirilmiş olsa bile yapılan başta bu lojistik konularda olmak üzere bu örgütsel yapının desteklediği ve koruduğu görülmektedir (Milliyet Gazetesi, 2017: 5).

4.3 SDG'nin Diğer İşbirlikçileri

Suriye Demokratik Güçleri, Suriye İç Savaşı sırasında 2015 yılında PKK'nın uzantısı olarak kurulan bir askeri ittifaktır. Bu oluşumun YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve YPJ (Kadın Savunma Birlikleri) temelini oluştursa da bu yapı içinde Araplar, Süryaniler, Türkmenler ve diğer etnik gruplardan oluşan birçok farklı milis gruplar bulunduğu iddia edilmektedir. Suriye Demokratik Güçleri, özellikle YPG'nin

saldırdığı IŞİD'liler sebebiyle, bu süreçte uluslararası destek ve işbirlikçiler kazanmıştır.

Suriye’de, nüfusun çoğunluğunu oluşturan Nusayri topluluğu, ülkenin güvenlik güçlerinin yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır, bu durum söz konusu güçlerin devlet yapısını sürdürme konusunda hayati önem taşıdığı anlayışını güçlendirmiştir. Yaklaşık on beş farklı güvenlik ve istihbarat birimi doğrudan Beşar Esad’a hesap vermektedir. Bu birimler üç ana kategoride incelenebilir: İlk olarak, Muhaberat olarak bilinen geleneksel istihbarat kurumları; ikinci olarak, operasyonel yetkilere sahip Özel Kuvvetler, Savunma Tugayları ve Başkanlık Muhafızları gibi askeri birimler; üçüncü olarak ise siyasi-askeri özellikleriyle dikkat çeken “Üçüncü Silahlı Tümen” gibi özel birimlerdir. Bu yapıların koordinasyonu “Başkanlık Güvenlik Konseyi” tarafından sağlanmaktadır. İç savaşın yol açtığı istikrarsızlıkla birlikte, rejime sadık çeşitli paramiliter gruplar ve gençlik çeteleri gibi silahlı milis kuvvetlerin sayısında artış görülmüştür. Suriye Silahlı Kuvvetleri, bölgesel olarak önemli bir askeri güç olarak kabul edilmektedir (Tatar ve Altuner, 2016: 87).

Suriye’nin güvenlik odaklı devlet yapısı, rejim güçlerinin disiplinli ve sadık yapısı sayesinde savaşın başından itibaren devletin çökmesini engellemiştir. Bu güçler, Şii milisler ve Rusya’dan gelen hava kuvvetleri desteği ile kara ve hava operasyonlarında etkinliklerini sürdürmektedirler. Rejim güçleri, Rusya ve İran gibi dış destekler olmadan iç savaşta başarılı olmaları zorlaşacaktır; bu iki ülkenin açık destekleri, Suriye rejimine büyük bir etkinlik sağlamaktadır. Askeri yapılanma içerisinde, Beşar Esad’ın da mensubu olduğu Nusayri gruplar ve İran’ın Kudüs Tugaylarına bağlı Şii milisler öne çıkmaktadır. Suriye rejimi başta ABD olmak üzere Batı ülkeleriyle karşı karşıya gelmiş olmasına rağmen, Rusya ve dolaylı olarak Çin’in desteğini arkasında bulmuştur (Akyener, 2018: 85). Uluslararası destekler, Suriye demokratik güçlerinin süreç içerisinde varlığını sürdürmesinde kritik rol oynamaktadır.

Soğuk Savaş dönemi boyunca Baas türü sosyalist-milliyetçi ideolojinin etkili olduğu ülkeler, özellikle İsrail ve dolayısıyla ABD ile karşıt bir pozisyonda yer aldıkları için, SSCB ile yakınlaşmışlardır. Suriye’nin 1946 yılında bağımsızlığını ilan etmesi ve ardından SSCB ile gizli anlaşmalar yaparak ilişkileri başlatması, bu sürecin bir

parçasıdır. 1954 yılında Baas Partisi'nin Suriye'de iktidara gelmesi hem sosyalist ideoloji hem de İsrail ve ABD karşıtlığı üzerinden SSCB ile doğal bir müttefikliği pekiştirmiştir. Bu durum, Baas yönetiminin meşruiyetini artırmış ve SSCB'nin desteği ile daha da güçlenmiştir. Orta Doğu'daki Soğuk Savaş rekabeti, özellikle Mısır, Yemen ve Suriye üzerinden SSCB ve ABD arasında yoğun bir mücadeleye sahne olmuştur (Sarıkaya, 2015: 2-3).

ABD'nin Sovyet yayılcılığını sınırlamak amacıyla ortaya koyduğu Bağdat Paktı (daha sonra CENTO olarak bilinir), Orta Doğu'daki Arap devletleri arasında Arap Birliği'ne alternatif olarak kabul edilmiş ve bu durum birçok Arap ülkesinin SSCB ile ilişkilerini güçlendirmesine yol açmıştır. Mısır örneğinde olduğu gibi, bu yakınlaşma Suriye'de de SSCB'nin etkisinin artmasını sağlamıştır. Türkiye'nin de dahil olduğu bu pakt, bölgedeki ülkeleri Doğu ve Batı blokları arasında bölmüş ve pakt üyeleri genellikle ABD yanlısı olarak görülmüştür (Kışman, 2006: 61-64).

1957 yılından itibaren Suriye'de, komünist eğilimlerin etkisiyle solcu bir politika izlenmeye başlanmıştır. O dönemin Suriye Savunma Bakanı Halit El-Azm, komünistlere olan yakınlığıyla biliniyordu ve bu bağlamda bir heyetle Moskova'ya giderek SSCB ile önemli anlaşmalar imzalamıştır. Bu anlaşmalar, Suriye'nin silahlanmasını da kapsıyordu ve sonrasında "Suriye Buhranı" olarak adlandırılan döneme neden olmuştur. Anlaşmalar arasında Lazkiye'de yeni bir limanın inşası gibi altyapı ve ulaşım projeleri de yer almaktaydı. Bu gelişmelerle birlikte SSCB, Orta Doğu'da stratejik bir konuma sahip bir ülkeye daha derinlemesine müdahil olma fırsatı bulmuştur (Sarıkaya, 2015: 3-4). 1960'lı yıllardan itibaren Suriye, SSCB'yi ABD'ye karşı bir koruyucu güç olarak görmeye başladı ve Soğuk Savaş süresince Suriye dış politikasının merkezi haline gelen ilişkileri derinleştirmiştir (Deniz, 2013: 323).

1970 yılında Hafız Esad'ın iktidara gelmesi ile Suriye-SSCB ilişkileri daha da gelişti. Hafız Esad, 1971 yılında ilk yurtdışı ziyaretini Moskova'ya yaparak iki ülke arasındaki bağların güçlüğünü ve önemini vurgulamıştır. Suriye'nin anti-emperyalist söylemleri yayma çabası, jeostratejik konumu ve SSCB'nin Doğu Akdeniz'de nükleer dengeyi koruma amacı, bu iki ülke arasındaki ilişkilerin karşılıklı olarak güçlenmesine yol açmıştır. Mısır Devlet Başkanı Nasır'ın vefatı ve ardından gelen Enver Sedat'ın İsrail

üzerindeki baskıyı artırmak amacıyla ABD'ye yakınlaşma çabası ve bu süreçte Sovyet askerî personelinin Mısır'dan çıkarılması, Suriye'nin SSCB'nin bölgedeki en güçlü müttefiki haline gelmesine neden olmuştur (Karabulut, 2007: 74).

Hafız Esad'ın liderliğinde Suriye ile SSCB arasındaki ilişkilerin doruk noktasına ulaşmasına sebep olan olaylar zinciri, Arap-İsrail Savaşı sonrası gelişmelerle ivme kazanmıştır. 26 Mart 1979'da imzalanan Camp David Antlaşması, ABD ile olan ilişkilerin soğumasına yol açmış ve bu durum Suriye'nin SSCB ile ilişkilerini daha da derinleştirmesine neden olmuştur. Suriye, SSCB ile Dostluk ve İş Birliği Antlaşması'nı imzalamış ve 1980 yılında bu antlaşmaya ek olarak bir gizli protokol daha eklenmiştir. Bu anlaşmalar, herhangi bir tehdit durumunda karşılıklı askeri destek sağlama taahhüdü içermektedir, bu da iki ülke arasındaki iş birliğinin ne derece kuvvetli olduğunu göstermektedir (Sarıkaya, 2015: 5-6).

1982 yılında İsrail'in Lübnan'ı işgali sonrası, SSCB ve Doğu bloku ülkelerinden Suriye'ye gönderilen askeri uzman sayısı 13 bine ulaşarak, bu, SSCB'nin dışarıya yaptığı en büyük askeri personel yardımı haline gelmiştir. Suriye'nin SSCB için stratejik öneminin bir göstergesi olmuştur. İki ülke arasındaki ilişkiler her zaman uyumlu olmamıştır. Örneğin, Lübnan'da Maruni Hristiyanlara SSCB'nin gösterdiği sempati, Suriye tarafından olumsuz karşılanmıştır. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün liderliği konusunda Yaser Arafat'ı destekleyen SSCB'ye karşın, Suriye bu desteği vermemiştir. SSCB'nin Afganistan işgaline dair Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yapılan oylamada Suriye, SSCB'yi kınayan tarafta yer almıştır. Irak-İran Savaşı sırasında Suriye, İran'ı desteklerken, SSCB'nin tarafsız kalmasını istemiş ve Suriye, İsrail karşısında aldığı her yenilginin ardından SSCB'nin askeri teknolojilerinde kusur aramış, buna karşılık SSCB, sorunun Suriye askerlerinde olduğunu öne sürmüştür (Karabulut, 2007: 72-79).

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve SSCB'nin dağılmasının ardından, 1990'larda Rusya'nın Orta Doğu politikaları değişmiştir. Rusya, iç sorunlarla ve savaş risklerini göze alamayacak durumda olduğundan, Orta Doğu'daki etkisini korumaya çalışmış ve 1993'teki "yakın çevre" doktriniyle eski SSCB coğrafyasına odaklanmıştır (Deniz, 2013: 323).

Soğuk Savaş sonrası dönemde, Rusya'nın iç sorunlarıyla boğuşması ve 11 Eylül olayları sonrasında Orta Doğu'da etkisini kaybetmeye başlaması, Suriye İç Savaşı sırasında daha aktif bir rol almasını gerektirmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve diğer Batılı güçler, Suriye'de rejim değişikliği peşinde koşarken, Rusya ise tersine Esad rejimini destekleyerek bölgedeki varlığını sürdürmeyi amaçlamıştır. Esad rejimi ile tarihi bağları olan Rusya, bu ilişkileri siyasi ve ekonomik nedenlerin ötesinde, stratejik olarak daha büyük bir önem atfetmiştir. Rusya, Orta Doğu'da açılan kapısı ve stratejik bir askeri liman olan Tartus Limanı'nı elinde tutma arzusunda olmuştur. 2005 ile 2011 yılları arasında Suriye'ye 25 milyar dolar değerinde silah satışı yapmıştır; 2020 yılı itibarıyla, Suriye silahlı kuvvetlerinin kullandığı silahların yaklaşık %90'ı Rus yapımıdır ve bu silahların modernizasyonunu da yine Rusya üstlenmektedir. Rusya, Orta Doğu'da elinde bulunan son kalesi olarak gördüğü Suriye'de Libya'daki hatalarını tekrarlamak istememiş ve Esad rejiminin olası Birleşmiş Milletler müdahalesine karşı Rusya'nın veto hakkına güvenmiştir. Rusya'nın Suriye politikası pragmatik bir yaklaşımla şekillenmiş ve başta kendi çıkarları olmak üzere Esad rejimini desteklemeyi sürdürmüştür (Deniz, 2013: 324-325).

Rusya'nın Suriye üzerinden bölgesel ve küresel güç olma stratejileri içerisinde, Rusya'nın yaşanan halk hareketlerinin kendi ülkesindeki Müslüman nüfusu etkilemesinden endişe duyduğu görülmektedir. Kuzey Kafkasya'da olası bir Müslüman ayaklanması, Rusya'nın istemeyeceği bir senaryodur. Rusya'da en yaygın ikinci din olan İslam'ın, ülke nüfusunun %30'una ulaşacağı tahmin edilmektedir (Sandıklı ve Semin, 2019: 230).

Orta Doğu'da, 2004 ile 2014 yılları arasında yapılan yatırımlar (borç silme, kredi verme, proje geliştirme gibi) Arap Baharı sonrası etkisiz hale gelmiştir. Yeni yönetimlerin Batılı güçler tarafından desteklenmesi Rusya'nın yatırımlarına mesafeli bir yaklaşım sergilenmesine neden olmuştur. Bu durum, Rus yetkililer arasında Arap Baharı'nın aslında Rusya'ya karşı bir komplo olduğu yönünde teorilerin ortaya atılmasına sebep olmuştur. Rusya'nın Orta Doğu'daki etkinliği büyük ölçüde azalmış, ancak İran ve Suriye ile olan güçlü bağları devam etmiştir. Bu iki ülke, Rusya'nın Arap dünyası ile en yüksek ticaret hacmine sahip olduğu ülkeler olmuştur, dolayısıyla ticari açıdan Suriye, Rusya için stratejik bir öneme sahip olmuştur (Kemaloğlu, 2020: 164).

2020 yılına gelindiğinde, Rusya'nın 2015'ten bu yana Suriye'deki doğrudan müdahalesi, muhalifleri bastırarak Suriye Demokratik Güçleri rejiminin ülke genelindeki etkinliğini arttırmasına önemli bir katkı sağlamıştır. Bu durum, Rusya'yı Suriye'de en etkili güç haline getirmiştir. Rusya'nın sağladığı hava desteği, Suriye rejiminin ayakta kalması için hayati bir öneme sahiptir. Vladimir Putin'in Suriye'deki etkinliğini sürdürme arzusu devam etse de Rusya'nın Suriye'de sürekli bir varlık sürdürmesi tercih edilen bir durum değildir. Bu bağlamda, Rusya siyasi bir çözümün peşindedir ve bu yönüyle çözüm sürecini önemsemektedir. Rusya, Suriye'deki neredeyse tüm önemli aktörlerle farklı düzeylerde iş birlikleri kurmuş olup, bu çerçevede oluşturulan ittifaklar sayesinde, Rusya'nın dışlandığı bir Suriye çözüm süreci düşünülememektedir. Bu durum, Rusya'nın Suriye'deki siyasi ve askeri etkinliğinin bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır.

4.4 SDG'nin Türkiye ile Suriye İlişkilerine Etkisi

Türkiye'nin Suriye politikasındaki askeri müdahalelerin yanı sıra, diplomasi ve güvenlik stratejileri de YPG ve SDG'nin faaliyetlerine yanıt olarak şekillenmiştir. Türkiye, YPG'nin kontrolündeki bölgelerde oluşturulabilecek herhangi bir özerk yapının bölgedeki etnik dengeleri bozabileceğini ve Türkiye'nin güney sınırlarında bir güvenlik tehdidi oluşturabileceğini savunmaktadır. Bu endişeler, Türkiye'nin uluslararası arenada SDG ve özellikle YPG'nin faaliyetlerine yönelik eleştiriler getirmesine ve bu grupların terör örgütleri listesine eklenmesi için baskı yapmasına yol açmıştır. Diplomatik alanda, Türkiye, Suriye ile olan ilişkilerini doğrudan etkileyen Rusya ve İran gibi diğer bölgesel güçlerle ilişkilerini yönetmeye çalışmıştır. Rusya'nın Suriye rejimi ve dolayısıyla YPG'ye verdiği destek, Türkiye'nin bu ülke ile ilişkilerinde dikkatli bir denge politikası izlemesini gerektirmiştir. İran'ın da Suriye'deki Şii milisler üzerinden benzer bir etkisi olması, Türkiye'nin çok katmanlı bir dış politika izlemesine neden olmuştur (Glass, 2015: 174).

İŞİD ile mücadelede Türkiye ve ABD arasında tam bir fikir birliği sağlanamamıştır. Türkiye, İŞİD'e karşı sadece askeri operasyonlar düzenlemekle kalmayıp, Suriye rejimine karşı da geniş çaplı bir müdahale yapılmasını ve uçuşa yasak bölge ile güvenli bir bölgenin oluşturulmasını talep etmiştir. ABD bu taleplere olumlu yanıt vermemiş,

Esad rejiminin devrilmesinin bölge için daha büyük riskler taşıyacağını düşünmüştür. Türkiye'nin bu taleplerinin reddedilmesi sonucunda İncirlik Üssü'nü operasyonlarda kullanma izni verilmemiştir (Büyükkaya, 2019: 83).

Türkiye'nin YPG (Halkı Koruma Birlikleri) konusundaki uyarılarına ABD'den yeterli bir karşılık gelmemiş, PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin Azez ve diğer bölgelerde Arap ve Türkmenleri zorla göçe zorlaması Türkiye'nin tepkisine neden olmuştur. PYD'nin Kobani'deki varlığını güçlendirme ve kantonlarını birleştirme çabaları, Türkiye'nin bölgesel çıkarlarına ters düşmüştür. IŞİD'e Batı ülkelerinden yapılan katılımların artması ve Türkiye'nin bu konuda yeterince önlem almaması eleştirilmiştir. Baskılar sonucunda Türkiye, İncirlik Üssü'nü açmış ve IŞİD'e karşı müdahalelere başlamıştır (İşyar, 2017: 47).

Türkiye, 2016 yılında sınır güvenliği tehditlerine cevap olarak beklenmedik bir hamleyle Fırat Kalkanı Operasyonu'nu başlatmıştır. Bu operasyonun başlıca hedefi, Gaziantep'te gerçekleşen saldırılara yanıt vermek ve Fırat Nehri'nin batısını YPG'nin kontrolünden arındırmak olmuştur (Büyükkaya, 2019: 84-85).

Bu hamle, Türkiye'nin sınır güvenliğini sağlama ve bölgesel istikrarı koruma çabalarının bir parçası olarak değerlendirilmektedir. ABD'nin bakış açısından ise, PYD (Demokratik Birlik Partisi) gibi gruplar IŞİD ile mücadelede önemli bir rol üstlenmişlerdir. ABD'deki düşünce kuruluşlarından New America Foundation, "Suriye Kürtlerinin Dik Kafalı Siyaseti" adlı raporunda, PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin PKK'dan bağımsız bir şekilde değerlendirilerek ABD için güvenilir bir müttefik olarak kabul edilmesini önermiştir (İşyar, 2017: 59). Bu öneri, aslında ABD'nin PYD (Demokratik Birlik Partisi)'ye bakışını ve terör örgütü tanımlamasını belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır.

Suriye iç savaşı esnasında Türkiye, iç politikada PKK ile yürüttüğü çözüm sürecinin, PYD (Demokratik Birlik Partisi) üzerinden Suriye'de bir muhalefet gücü olarak konumlanmasını ve Özgür Suriye Ordusu'nun yanında rejim karşıtı bir güç olarak savaşmasını planlamıştır. Ancak, Türkiye'nin analizleri, Kuzey Suriye'deki Kürt yapılanmalarının, özellikle YPG'nin Türkiye'ye yönelik tehdit oluşturduğunu ve hatta

saldırıları düzenlediğini iddia etmiştir (Bingöl, 2016: 18-19). Bu iddialar, Türkiye'nin bölgede gerçekleştirdiği askeri müdahalelerin temel gerekçelerinden biri haline gelmiştir. PYD (Demokratik Birlik Partisi)/YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve IŞİD gibi grupların Kuzey Suriye'de kontrol sağlama çabaları, Türkiye'nin bölgede yürüttüğü askeri operasyonlarla büyük ölçüde sekteye uğramıştır. Bu operasyonlar, Türkiye'nin sınır güvenliği ve bölgesel istikrarı sağlama hedeflerini destekleyen önlemler olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin Suriye'deki askeri varlığı, sınırdaki güvenlik tehditlerini yönetme ve aynı zamanda bölgedeki demografik yapıyı koruma çabaları ile iç içe geçmiştir. Bu durum, Türkiye'nin Suriye mültecileri için oluşturduğu güvenli bölgeler ve insani yardım çabaları ile de desteklenmiştir. Türkiye, bu bölgelerde yerinden edilmiş insanlara yardım sağlamak ve aynı zamanda bölgesel demografik yapıyı dengede tutmak amacıyla önemli yatırımlar yapmaktadır. Türkiye'nin Suriye politikası, YPG ve SDG'nin faaliyetlerine karşı hem askeri hem de diplomatik önlemler içermektedir. Türkiye'nin bu stratejisi, ulusal güvenlik kaygılarından kaynaklanmakta olup, Suriye'nin kuzeyindeki güç dengelerini etkileme ve sınır güvenliğini sağlama amacını gütmektedir. Türkiye'nin Suriye politikasındaki temel unsurlardan biri, ülkenin toprak bütünlüğünün korunmasıdır. Ankara, Suriye'nin kuzeyinde özerk veya yarı bağımsız yapıların kurulmasına şiddetle karşı çıkmaktadır çünkü bu tür siyasi yapılanmaların Suriye'de daha büyük bir bölünmeye ve bölgesel istikrarsızlığa yol açabileceğine inanmaktadır. Türkiye, bu yapıların özellikle etnik temelli oldukları ve bölünmüş bir Suriye'nin bölgedeki etnik ve mezhepsel çatışmaları daha da körükleyebileceği görüşündedir (Bingöl, 2016: 45).

Türkiye, Suriye'deki Kürtlerin özerkleşme çabalarının Türkiye içinde benzer talepleri teşvik edeceğini ve PKK gibi grupların güç kazanmasına olanak sağlayacağını düşünmektedir. Bu nedenle, Türkiye Suriye'nin kuzeyinde SDG ve YPG'nin oluşturduğu özerk yapıları sadece Suriye'nin toprak bütünlüğü açısından değil, aynı zamanda kendi iç güvenliği açısından da tehdit olarak görmektedir. Türkiye'nin bu endişeleri, özellikle Suriye'de kalıcı bir çözüm ve barış sürecinin müzakerelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Ankara, Suriye'nin gelecekteki siyasi yapısının tüm etnik grupların haklarını koruyacak şekilde, merkezi bir hükümet altında düzenlenmesini

desteklemektedir. Türkiye ayrıca, Suriye'deki siyasi süreçlere aktif olarak katılmak ve etnik temelli özerk yapıların önlenmesi için uluslararası toplumla iş birliği yapmayı hedeflemektedir. Türkiye'nin Suriye ile ilgili uluslararası diplomasi ve müzakerelerdeki pozisyonunu belirleyen temel faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Ankara, Suriye'nin toprak bütünlüğünü koruma ve bölgesel istikrarı sağlama hedefleri doğrultusunda hem bölgesel hem de uluslararası aktörlerle iş birliği yapmayı sürdürmektedir (İşyar, 2017: 65).

5. SDG VE PKK İLİŞKİSİ

SDG'nin PKK ile ilişkisi, uluslararası arenada ve Türkiye'nin politik ajandasında önemli bir tartışma konusudur. PKK, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği tarafından terör örgütü olarak kabul edilmekte olup, YPG ve PKK arasındaki ilişkiler bu bağlamda değerlendirilmektedir. SDG içerisindeki YPG'nin, ideolojik ve organizasyonel yapısı itibarıyla PKK'nın Suriye'deki uzantısı olarak görülmesi, özellikle Türkiye'nin Suriye politikasını şekillendiren temel unsurlardan biridir (Can ve Keskin, 2016: 61).

Akademik çalışmalarda YPG'nin ve dolayısıyla SDG'nin, PKK'nın kurucu felsefesi olan Abdullah Öcalan'ın düşüncelerinden etkilendiğini belirtmektedir. YPG ve PKK arasında personel ve kaynakların paylaşımı olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır. Bu durum, özellikle Suriye iç savaşı sırasında ve sonrasında bölgedeki güç dinamiklerini etkileyen önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. ABD ve Batılı müttefikler YPG/SDG'yi IŞİD'e karşı mücadelede stratejik bir ortak olarak desteklemiştir. Bu destek, YPG'nin PKK ile olan ilişkisine rağmen gerçekleşmiş olup, Batılı güçlerin bölgesel terörle mücadele ve bölgesel güvenlik politikalarında pragmatik bir yaklaşım izlediğini göstermektedir. Suriye iç savaşının başlamasıyla birlikte, PYD'nin silahlı kanadı Yekîneyên Parastina Gel (YPG) bölgedeki etkinliğini artırmış ve yapısal olarak PKK'nın silahlı kanadı HPG'ye benzer bir organizasyon olarak kurulmuştur (Acun ve Keskin, 2017: 27). 2014 yılında, IŞİD Musul'u ele geçirerek hilafet ilan etmiş, bu gelişme uluslararası toplumda büyük bir tehdit algısı yaratmış ve sonucunda Uluslararası Koalisyon Güçleri oluşturulmuştur. IŞİD'in Kobani'ye yönelik saldırıları sonrasında PYD (Demokratik Birlik Partisi), bu bölgede kritik bir yerel güç olarak kendini göstermeye çalışmıştır. Kobani saldırısında, PKK terör örgütünün silahlı kolu HPG'den savaşçıların YPG (Halkı Koruma Birlikleri) safına katıldığı, ayrıca YPG'nin KDP'li Peşmergeler, HPG ve YBŞ ile iş birliği içinde hareket ettiği bilinmektedir.

SDG ve PKK arasındaki ilişki, bölgesel politikalar ve uluslararası güvenlik stratejileri açısından ele alındığında hem bölgesel aktörler hem de uluslararası güçler için stratejik

öneme sahiptir. Türkiye-Suriye sınırında güvenlik politikalarının yeniden şekillendirilmesi ve bölgede istikrarın sağlanması konusunda belirleyici bir rol oynamaktadır. Suriye Demokratik Güçleri'nin SDG PKK ile ilişkileri, özellikle YPG'nin bu bağlantıları üzerinden incelendiğinde, oldukça katmanlı bir yapı ortaya çıkar. YPG, PKK'nın ideolojilerini paylaşan ve örgütün kurucusu Abdullah Öcalan'ın fikirlerinden derinlemesine etkilenmiş bir grup olarak bilinir. PKK'nın Suriye kolu olarak da nitelendirilen YPG, SDG'nin ana bileşeni olarak, Suriye'de özerk bir Kürt bölgesi yaratma hedefine hizmet ederken aynı zamanda bölgedeki diğer etnik ve dini gruplarla da iş birliği yaparak bu güçlerin entegrasyonunu amaçlamıştır (Bingöl, 2016: 95).

ABD, IŞİD ile mücadelede YPG'yi stratejik bir ortak olarak görmüş ve bu gruplara askeri destek sağlamıştır. Bu durum, Türkiye ile ABD arasında gerginliklere neden olmuş, çünkü Türkiye YPG'yi PKK'nın bir uzantısı olarak görmekte ve bu örgütü terör tehdidi olarak algılamaktadır. Dolayısıyla, SDG'nin Batılı güçler tarafından desteklenmesi, Türkiye'nin güvenlik politikaları ile çelişen bir durum yaratmıştır. SDG'nin etnik ve mezhepsel çeşitliliği temsil etme çabası, Suriye iç savaşının karmaşıklığına bir boyut daha eklemektedir. Arap, Süryani, Ermeni gibi farklı grupları bünyesinde barındıran SDG, bu çeşitliliği yönetme ve farklı grupların haklarını koruma konusunda çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. SDG'nin iç yapısını ve operasyonel kapasitesini etkileyen önemli bir faktör olmuştur. SDG ve YPG'nin PKK ile olan ilişkileri, sadece Türkiye'nin değil, tüm bölge için önemli güvenlik ve politik meseleleri gündeme getirmektedir.

YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin, PKK ile ideolojik ve örgütsel bağlantıları, Türkiye tarafından sıkça dile getirilmiştir. Türkiye, SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin ana bileşeni olan YPG'yi, PKK'nın bir uzantısı olarak görüp bu örgütleri terör örgütleri listesinde değerlendirmektedir. SDG (Suriye Demokratik Güçleri) ve özellikle YPG'nin ABD ve Koalisyon güçleri tarafından desteklenmesi, Türkiye ile ABD arasında zaman zaman gerilimlere neden olmuştur. SDG ve YPG, Suriye'deki faaliyetlerini IŞİD'e karşı mücadele ve Suriye'nin kuzeyindeki bölgelerde özerk bir yapının oluşmasını hedeflenmektedir (Anadolu Ajansı, 2017: 75).

Suriye Demokratik Güçleri SDG ve onun başlıca bileşeni YPG'nin organizasyonel yapısı ve ideolojisi, Abdullah Öcalan'ın kurucusu olduğu PKK terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu görülmektedir.

Türkiye, YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin PKK ile ideolojik ve organizasyonel bağlarına dikkat çekerek bu grupların terör örgütleriyle iltisaklı olduğunu savunmaktadır (Ayabakan, 2016: 65).

SDG (Suriye Demokratik Güçleri) ve YPG'nin PKK ile olan bağlantısı, özellikle ideolojik temellerde ve örgütlenme biçimlerinde kendini göstermektedir. Her iki örgüt de Abdullah Öcalan'ın teorilerini temel alarak Kürtlerin öz yönetim haklarını savunmakta ve bu yolda çeşitli askeri ve siyasi faaliyetler yürütmektedir. YPG (Halkı Koruma Birlikleri) ve dolayısıyla SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin PKK ile ortak bir ideolojik yapıya sahip olması, özellikle bölgede yaşanan çatışmalarda ve siyasi süreçlerde benzer stratejilerin izlenmesine yol açmaktadır. SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin lider kadrolarında ve sahadaki komutanlık yapısında PKK'nın deneyimli üyelerinin aktif roller üstlendiği gözlemlenmiştir. Bu durum, her iki örgüt arasındaki personel ve taktik bilgi alışverişini de göstermektedir. YPG'nin Suriye iç savaşında IŞİD'e karşı elde ettiği başarılar ve bu süreçte uluslararası koalisyon güçleriyle iş birliği yapması, örgütün stratejik önemini artırmış ve PKK'nın bölgesel etkisini dolaylı olarak güçlendirmiştir.

Operasyonel düzeyde de SDG ve YPG'nin PKK'nın sınır ötesi faaliyetlerine destek verdiği ve bazı durumlarda ortak hareketler düzenlediği bilinmektedir. Bu iş birliği, her iki örgütün de bölgedeki askeri ve siyasi hedeflerine ulaşmada birbirlerini desteklediğini göstermektedir. SDG ve YPG'nin PKK ile olan ilişkisi ve birlikteliği, ideolojik benzerlikler, organizasyonel yapı ve operasyonel iş birlikleri ile kanıtlanmaktadır. Bu ilişki, her iki örgütün de bölgedeki siyasi ve askeri stratejilerinin anlaşılmasında kritik bir öneme sahiptir (Deniz, 2013: 314).

Türkiye, PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin bu stratejik hamlelerine yanıt olarak, 24 Ağustos 2016 tarihinde Fırat Kalkanı Harekatı'nı başlatmıştır. Cerablus bölgesine giren Türk Silahlı Kuvvetleri hem IŞİD'e karşı operasyon yapmış hem de

PYD/YPG'nin Fırat'ın batısında bir kanton kurmasını engellemeyi amaçlamıştır. Bu harekât, Rusya ile Türkiye arasındaki olumlu ilişkilerin de bir yansıması olarak değerlendirilmekte olup, operasyon sırasında hem IŞİD hem de PYD/YPG unsurları etkisiz hale getirilmiştir. YPG, Suriye iç savaşı sırasında, özellikle 2012 yılından itibaren, PKK terör örgütünün Suriye kolu olarak değerlendirilmektedir. (Hamsici, 2016: 7).

5.1 SDG'nin Örgütsel Yapısı ve PYD İlişkisi

PYD, 2003 yılında Demokratik Birlik Partisi ismi ile PKK'nın uzantısı olarak Suriye'de faaliyette bulunduğu, 2015 yılında isim değişikliğiyle Suriye Demokratik Güçleri (SDG) olarak sözde IŞİD ile mücadelede bulunmak üzere oluşturan örgütsel yapı olduğunu değinmiştir. PYD'nin uzantısı olan yapının eş başkanları Ebu Velat (K) adıyla Salih Muhammed MÜSLİM, Dilan Riha Muhammed (K) adıyla Asya Ayşe ABDULLAH olduğu bu yapının askeri kanat sorumlusu ise Mazlum Abdi, Ferhat Abdi Şahin, Şahin Cilo kod adları ile bilinen Mazlum KOBANİ isimli şahısların olduğu bilinmektedir.

Bu yapının eş başkanlardan; Salih Müslim, Suriye'nin Halep şehrinin Aynel Arab yani Kobani bölgesindeki Şeyran köyünde 3 Mart 1951 tarihinde doğmuştur. Lise eğitimini Halep'te gördüğü, üniversite eğitimi ise 1977 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi bölümünde Kimya Mühendisliği Bölümünden mezun olmuştur. Örgütün diğer eş başkanı olan Asya Ayşe Abdullah ise 1971 yılında Suriye Derik'te doğmuştur. PKK terör örgütü içerisinde faaliyetlerde bulunan Asya Ayşe Abdullah PYD'nin kurucu üyesi olmuştur. Örgütün askeri kanat sorumlusu Mazlum Kobani ise, 1967 yılında Suriye'nin Halep şehrinin Aynel Arab yani Kobani bölgesinde doğdu. Halep Üniversitesi'nde inşaat mühendisliği okudu. 1990'lı yıllardan itibaren PKK terör örgütü içerisinde çeşitli görevlerde bulunmuş, SDG'nin askeri kanat sorumlusu olarak bilinmektedir. Bu yapının ideolojik ve yapı olarak PKK ile iltisaklı ve irtibatlı olduğunu belgelendiren pek çok delil bulunmaktadır. Bu delilleri şu şekilde özetlemek mümkündür.

1. Abdullah Öcalan'ın 1997'de Kobani ziyareti ve bu tarihten itibaren Suriyeli Kürtlerin onu lider olarak benimsemesi,
2. PYD (Demokratik Birlik Partisi) liderlerinin Kandil'de aldıkları ideolojik eğitim ve iç savaş sırasında Suriye'nin Kürt bölgelerine dönüşleri,
3. Abdullah Öcalan'ın 2002'de Suriye'de bir Kürt partisi kurulmasını talep etmesi ve PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin örgütlenmesi,
4. YPG'nin Öcalan'ı lider olarak kabul etmesi ve ideolojik bağlılık göstermesi,
5. SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin sözde komutanı Mazlum Kobani'nin PKK ile derin bağları ve Abdullah Öcalan ile olan manevi ilişkisi,
6. Kandil Kampı'nın PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin ana karargâhı olarak kullanılması,
7. PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin terör faaliyetlerinin Kandil'deki PKK komuta yapısı altında yürütülmesi,
8. PKK Yürütme Konseyi üyesi Mazlum Kobani'nin PYD (Demokratik Birlik Partisi) faaliyetlerinden sorumlu olması,
9. PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin “demokratik özerklik” yaklaşımını benimsemesi ve KCK Rojava'nın kuruluşunu ilan etmesi,
10. PKK ve PYD liderleri arasındaki ilişkilerin tarihi kökenleri,
11. İlk PYD Başkanı olan Salih Muhammed Müslim'in liderliğe seçilmesi ve PKK ile olan bağları,
12. PYD (Demokratik Birlik Partisi) liderlerinin PKK liderleri ile olan geçmiş ilişkileri,

13. PKK/KCK Suriye Üst Yönetimi Dış İlişkiler Sorumlusu olan Velid Halil'in TEV-DEM Koordinasyon üyeliğine getirilmesi. (Acun ve Keskin, 2016: 107, Bayram vd., 2017: 32).

A- Bozan Tekin (K) Mehmet Tören (PKK/KCK Yürütme Konseyi Üyesi),
B- Ebu Dülo (AD/K) (KCK-ROJAVA/TEV-DEM Sorumlularından),
C- Sosin (AD/K) (KCK-ROJAVA/TEV-DEM Sorumlularından),
D- Ebu Velat (K) Salih Müslim Muhammed (PYD Eş Başkanı),
E- Cemal (K) Murat Karayılan (PKK/KCK Yürütme Konseyi Başkanı),
F- Cemal (K) (KCK-ROJAVA/TEV-DEM Kültür ve Eğitim Sorumlusu),
G- Mizgin Amed (K) Aynur Hülakü (PKK/KCK Yürütme Konseyi Üyesi).

Resim 5.1 Salih Müslim Muhammed'in PKK/KCK üyeleriyle fotoğrafı (Gökdağ, 2023: 255)

Resim 5.2 Salih Müslim Muhammed'in Apo posteri önündeki fotoğrafı (Gökdağ, 2023: 256)

Uluslararası çapta da PYD'yi terör örgütü olarak kabul eden kurumlar bulunmaktadır. Örneğin, Ocak 2018'de Hollanda Dışişleri Bakanı Halbe Zijlstra, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Afrin'de gerçekleştirdiği Zeytin Dalı Harekâtı hakkında soruları yanıtlarken, PYD'nin PKK ile sıkı ilişkilere sahip olduğunu ifade etmiştir (Sivrikaya, 2019: 337).

Mesud Barzani, 2016 yılının mart ayında yaptığı bir açıklamada, PYD ve PKK'nın aynı örgüt olduğunu vurgulamış ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye'deki PYD'ye desteğinin aslında dolaylı yoldan PKK'ya yapılan bir destek olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Bu ifadelerden sonra, Nisan 2016'da ABD Senatosu Silahlı Hizmetler Komitesi'nde Senatör Lindsey Graham'ın sorularını yanıtlayan ABD Savunma Bakanı Ashton Carter, YPG'nin PYD (Demokratik Birlik Partisi)'nin silahlı kanadı olduğunu ve PYD ile PKK arasındaki ilişkinin varlığını resmi olarak onaylamıştır (Hürriyet, 2016: 175). Bu tür açıklamalar, PYD'nin uluslararası ilişkilerdeki konumunu ve ona yönelik politikaların şekillenmesinde etkili olmuştur.

Suriye hükümeti, defalarca YPG/PKK ile müzakere masasına oturmuş ve çeşitli konularda iş birliği yapmış olmasına rağmen, 2019 Eylül ayında Birleşmiş Milletlere gönderdiği bir mektupta, SDG (YPG/PKK) için “ayrılıkçı terör örgütü” tabirini kullanmıştır. Bu mektupta, SDG (Suriye Demokratik Güçleri)’nin Batılı ülkelerle iş birliği içinde hareket ederek Suriye halkına karşı eylemlerde bulunduğu ve insan hakları ihlalleri gerçekleştirdiği ifade edilmiştir. IŞİD’e karşı mücadele kisvesi altında PYD’nin siyasallaştırılmasına rağmen, PYD’nin PKK’nın Suriye’deki uzantısı olduğuna dair önemli bir kanıt olarak görülmektedir. Suriye hükümetinin bu ifadeleri, PYD ve onun askeri kanadı YPG/PKK’nın bölgedeki faaliyetlerine ve uluslararası ilişkilerdeki konumuna dair karmaşık ve çelişkili bir tablo sunmaktadır. Bu açıklamalar, PYD’nin bölgedeki rolü ve uluslararası alandaki temsili konusunda farklı aktörler arasında nasıl değişken algılamalar olduğunu da göstermektedir (Acun ve Keskin, 2016: 104).

5.2 SDG’nin Siyasallaşma Düşüncesi

SDG’nin siyasal yapılanması, Suriye’nin kuzeyinde özellikle Rojava olarak bilinen bölgelerde demokratik konfederalizm ilkesi üzerine kurulmuştur. Bu yapı, terör örgütü lideri Abdullah Öcalan’ın fikirlerinden etkilenmiş, merkezi olmayan yönetim, ekolojik sürdürülebilirlik ve cinsiyet eşitliği vurgusuyla dikkat çekmektedir. Özerk yönetimler, multi-etnik ve çok dinli toplum yapısını yansıtan bir yönetim modeli benimseyerek, etnik ve dini azınlıklara öz yönetim hakları tanımıştır (Kerman ve Ertan, 2017:162).

Bu yönetim modelinde, her bir etnik grup kendi temsilcilerini seçer ve yerel yönetimde söz sahibi olur. Arap, Kürt, Süryani, Ermeni ve diğer grupların bir arada, eşit bir şekilde yönetimde temsil edilmesini sağlamak için tasarlanmıştır. Kadınlar için zorunlu kota sistemleri ve eş başkanlık gibi uygulamalarla cinsiyet eşitliği ön planda tutulmaktadır. Yönetim, aynı zamanda yerel meclisler ve komünler aracılığıyla halkın doğrudan katılımını teşvik etmekte, bu da toplumun siyasi süreçlere aktif olarak katılmasını ve yerel karar mekanizmalarında söz sahibi olmasını sağlamaktadır. Bu tür bir yönetim yapısı, sadece yerel halkın ihtiyaç ve taleplerine hızlı yanıt vermekle kalmaz, aynı zamanda bölge halkının kendi kaderini tayin etme hakkını da güçlendirir.

SDG'nin bu siyasal yapısı, uluslararası alanda hem destek görürken hem de eleştirilere maruz kalmaktadır. Destekleyenler, bu modelin demokratik ve inklüzif bir alternatif sunduğunu belirtirken, eleştirenler ise SDG'nin PKK ile olan bağlantıları ve Türkiye gibi ülkelerle olan güvenlik endişeleri nedeniyle bu yapıya şüpheyile yaklaşmaktadır. SDG'nin siyasal yapılanması, Suriye iç savaşı sonrası bölgenin yeniden yapılandırılmasında önemli bir model olarak öne çıkmıştır, bu da onun bölgesel ve uluslararası politika üzerindeki etkisini artırmaktadır (Kerman ve Ertan, 2017: 167).

PYD (Demokratik Birlik Partisi) SDG'nin siyasi kanadı diplomatik alanda da aktif olarak rol almıştır. 2016 yılı içinde PYD, Rojava yönetimi adına bir dizi temsilcilik açarak, Moskova, Prag, Stockholm ve Berlin'de bürolarını kurulmuştur. Bu temsilcilikler, PYD'nin uluslararası alanda tanınırlığını artırma ve Suriye'deki Kürt yönetiminin meşruiyetini güçlendirme çabalarının bir parçasıydı. Silahlı bir örgütün Avrupa'da temsilcilikler açması, uluslararası ilişkiler açısından dikkat çekici bir gelişme olarak kabul edilmiştir. ABD, PYD'yi IŞİD'e karşı mücadelede stratejik bir müttefik olarak görmekte ve bu çerçevede PYD'ye önemli destekler sağlamıştır. Bu destekler, PYD'nin askeri ve siyasi kapasitesini büyük ölçüde artırmış, bölgede PYD'nin etkinliğini ve otoritesini güçlendirmiştir. 17 Mart 2016'da PYD, kontrolü altındaki Kobani, Afrin ve Cezire kantonlarını kapsayan bölgelerde "Kuzey Suriye Federasyonu"nu ilan etmiştir. Bu ilan, Rojava'nın öz yönetimini daha da pekiştirecek bir adım olarak görülmüş ve PYD destekçileri tarafından coşkuyla karşılanmıştır. Bu girişim Rusya tarafından desteklenirken, İran ve Suriye hükümeti tarafından eleştirilmiştir (Acun, 2017: 193).

PYD'nin politik gündeminde federalizm fikri giderek daha belirgin bir yer almaya başlamıştır. 2017 yılında PYD, Rimelan şehrinde yedinci kongresini düzenleyerek, federasyon fikrini resmi siyasi programına dahil etmiştir. Bu kongrede Şahoz Hasan ve Ayşe Hiso PYD'nin yeni eş başkanları olarak seçilmiştir. PYD, Rojava ve Kuzey Suriye'deki yönetim yapılarını güçlendirmek amacıyla, 2017'de üç aşamalı bir seçim süreci başlatmıştır. Bu sürecin ilk aşaması, Eylül 2017'de mahalle yönetimlerinin seçilmesiyle başlamış, kasım ayında kasaba ve belde icra konseylerinin üyeleri belirlendi ve son aşama olarak Ocak 2018'de kantonlar için meclis seçimleri ve ortak bir parlamento için seçimler planlanmıştır. Bu seçimler, Rojava'nın demokratik

yönetim yapısını pekiştirmeyi amaçlamaktadır ve bölgedeki siyasi istikrarın sağlanmasında önemli bir adım olarak görülmektedir (Kulaksızoğlu, 2018: 103).

PYD/YPG, son yıllarda Suriye içinde önemli bir güç haline gelmiş, Suriye'nin dörtte birini kontrol eder bir pozisyona ulaşarak etkin bir siyasi ve askeri rol oynamıştır. 2018'in sonlarına doğru, PYD/YPG'nin Rusya aracılığıyla Suriye hükümeti ile müzakereler yürüttüğü bilinmekte, bu görüşmeler Suriye ordusu içinde yer alma potansiyelini artırmıştır. Diğer yandan, PYD/YPG'nin bölgedeki hakimiyeti, özellikle ABD'nin askeri desteği sayesinde sağlanmıştır. Türkiye ile Rusya arasında yapılan anlaşmalar sonucunda YPG'nin Suriye-Türkiye sınır hattından 30 kilometre güneye çekilmesi ve bu bölgeye Rus askerleri ile Suriye ordusunun konuşlandırılması kararı alınmıştır (Durgun, 2017: 88).

2018 yılında PYD'nin silahlı kolu YPG'nin ana yapıtaşını oluşturduğu SDG ve PYD'nin siyasi kanadı olan Demokratik Suriye Meclisi (DSM), "Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi"nin ilanını gerçekleştirmiştir. Bu ilan, bölgede öz yönetim iddiasını güçlendirmiş ve PYD/YPG'nin idari yapılanmasını daha da formalize etmiştir. PYD/YPG, Suriye rejimi ile defalarca müzakere masasına oturmuş ve çeşitli alanlarda ittifaklar yapmıştır. 2019 sonrası özellikle Kuzey Suriye'de yaşanan gelişmeler, PYD'nin uluslararası alanda sesini daha güçlü bir şekilde duyurmasını sağlamıştır. IŞİD'in bölgeden geriletilmesi sürecinde PYD/YPG'nin oynadığı rol, uluslararası toplumda takdir toplamış ve bölgede Kürt gruplar arası diyalogun ve iş birliğinin inşasını kolaylaştırmıştır. Bu süreç, PYD/YPG'nin hem askeri başarılarını hem de siyasi meşruiyetini pekiştiren bir dönem olmuştur. PYD/YPG ve Suriye hükümeti arasındaki çelişkiler ve anlaşmazlıklar, bölgedeki siyasi dengelerin ne kadar karmaşık ve dinamik olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu durum hem bölgesel hem de uluslararası düzeyde çözüm ve müzakere gerektiren karmaşık bir tabloyu ortaya koymaktadır (Yıldız, 2020: 124).

2020 yılında, PYD kendini daha yüksek bir örgütlenme seviyesine taşıyarak, etkinliklerini sosyal, eğitimsel ve diplomatik alanlarda genişletme çabalarını artırmıştır. Bu dönemde, Suriye'nin kuzey ve doğusundan Halep ve Şehba bölgelerine hatta başkent Şam'a kadar geniş bir coğrafyada halk tabanını güçlendirmeyi

hedeflemiştir. 24-25 Şubat 2020 tarihlerinde düzenlenen sekizinci kongresinde "PYD ile işgali yeniyor, özerk yönetimi geliştiriyor ve demokratik bir Suriye inşa ediyoruz" sloganı benimsenmiştir. Kongrede Genel Konsey'e 90 üye seçilirken, Enver Müslim ve Ayşe Hiso parti eş başkanlığına getirilmiştir. Türkiye'nin güvenlik kaygılarından kaynaklanan müdahalelerine karşı Cezire, Fırat, Halep ve Şehba'da geniş çaplı yürüyüşler ve gösteriler düzenlenmiştir. Bu bölgelerde yüzlerce halka açık toplantı gerçekleştirilerek, PYD'nin özerk yönetim hedefleri ve siyasi partileşme süreçleri halka anlatılmıştır. Bu toplantılar, PYD'nin ideolojik motivasyonlarını ve tarihi arka planını anlamakla sadece mümkün olan siyasi aktör olma çabalarının bir parçasıdır.

2020 yılında PYD, Suriye'nin kuzeyindeki örgütlenmesi sayesinde, Suriyeli Kürtler üzerindeki etkisini artırmıştır. Bu güç ve örgütlenme, PYD'ye IŞİD'e karşı mücadelede ve Suriye içinde daha geniş bir siyasal etki alanı kazanmada avantaj sağlamıştır (Yıldız, 2020: 127). PYD bu süreçte, insan hakları kurumları, Avrupalı delegasyonlar ve diğer önemli şahsiyetlerle ilişkilerini güçlendirme ve siyasallaşma çalışmalarını ilerletme yönünde görüşmeler yürütmüştür. Bu stratejik diplomasi, PYD'nin uluslararası alanda tanınırlığını ve etkisini artırma hedefine hizmet etmiş ve onu bölgedeki önemli bir siyasi aktör olarak konumlandırmıştır (Çalışkan, 2020: 76).

SDG'nin siyasallaşma süreci, uluslararası meşruiyet kazanma ve daha geniş bir siyasi rol oynama arzusuyla derinleşmektedir. Bu çerçevede, SDG'nin stratejik önemi, özellikle ABD ve diğer Batılı ülkeler tarafından vurgulanmaktadır. Bu müttefikler, SDG'yi bölgedeki istikrarın sağlanması ve terörizme karşı etkin bir güç olarak görmekte, bu nedenle askeri, lojistik ve mali destek sağlamaktadır. Bu destek, SDG'nin hem askeri kapasitesini güçlendirmekte hem de siyasi yapılanmasını ilerletmek için gerekli kaynakları sağlanmasına zemin hazırlanmıştır (Şen, 2013: 58).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye, 2015 yılında sözde IŞİD’e karşı mücadele etmek maksadıyla ABD öncülüğünde uluslararası koalisyon devletlerin desteği ile oluşturulan SDG (Suriye Demokratik Güçleri)’nin içindeki milislerin YPG/PYD bileşeni olduğu, bu bileşenler PKK silahlı terör örgütünün uzantısı olarak görmekte ve bu yapılanmanın sınır güvenliğine tehdit olarak algılanmasına neden olmuştur. Türkiye’nin 2016 yılından itibaren “Fırat Kalkanı”, “Zeytin Dalı” ve “Barış Pınarı” harekatları gibi çeşitli askeri müdahalelere yönelmesine sebep olmuştur.

Türkiye’nin SDG/YPG’ye yönelik güvenlik kaygıları, ABD ile diplomatik gerginliklere yol açmıştır. ABD’nin YPG’ye olan desteği, Türkiye’nin terörle mücadele politikalarıyla çelişki yaratmış ve NATO içinde müttefikler arasında sürtüşmelere sebep olmuştur. Türkiye, uluslararası platformlarda YPG’nin terör örgütü olarak tanınması için çaba sarf etmiş, bu durum ABD ve diğer Batılı ülkelerle ilişkilerde zaman zaman gerilime neden olmuştur.

Türkiye, Suriye’deki istikrarı sağlamak ve bölgedeki etki alanını korumak amacıyla Rusya ve İran gibi diğer bölgesel güçlerle de çeşitli diplomatik ve askeri iş birlikleri geliştirmiştir. Astana süreci gibi inisiyatifler, Suriye’deki çatışmanın çözümüne yönelik uluslararası çabaların bir parçası olarak Türkiye’nin aktif rol almasını sağlamıştır. Türkiye Suriye’nin toprak bütünlüğünün korunması gerektiğini savunarak, bölgedeki Kürt yapılanmalarının özerklik taleplerine karşı çıkmıştır.

2023 yılı itibarıyla, Türkiye’nin Suriye politikasında dikkate değer bir evrilme gözlemlenmektedir. Türkiye, Suriye ile olan diplomatik ilişkilerini normalleştirme sürecine girmiş, bu kapsamda çeşitli diplomatik girişimlerde bulunmuştur. Suriye hükümeti ile yapılan görüşmeler, iki ülke arasında çeşitli güvenlik ve ekonomik iş birliklerinin yeniden tesis edilmesini amaçlamaktadır. Bu normalleşme süreci, aynı zamanda SDG (Suriye Demokratik Güçleri)’nin bölgedeki faaliyetlerini ve Türkiye’nin ulusal güvenlik algısını da etkilemektedir. Türkiye, Suriye’nin kuzeyinde defakto veya yarı özerk bir yapının oluşmasına yönelik her türlü girişimi sıkı bir şekilde takip etmekte ve bu yöndeki gelişmelere karşı çıkmaktadır.

Türkiye, SDG (Suriye Demokratik Güçleri)'nin politik statüsünün tanınmasına yönelik herhangi bir adımın, kendi güvenlik çıkarlarına aykırı olduğunu belirtmekte ve bu konuda uluslararası toplumu dikkatli olmaya çağırmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acun, C., ve Keskin, B. (2016). *PKK'nın Kuzey Suriye örgütlenmesi: PYD-YPG*. Turkuaz Matbaacılık.
- Acun, C., ve Keskin, B. (2017). *PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi PYD YPG* (2. Baskı). SETA Yayınları.
- Ahmad, P. T. (2015). U.S.-Turkey relationship and Syrian crisis. *Turkish Journal Of International Relations*, 14(4), 11-19.
- Ahmadi, H., & Ghorbani, F. (2014). The impact of Syrian crisis on Iran-Turkey relations. *Iranian Review of Foreign Affairs*, 4(1), 59-87.
- Akyener, O. (2018). *Suriye iç savaşı: Enerji, güvenlik ve siyaset boyutları*. Türkiye Enerji Vakfı.
- Alan, E. (2016). *40 yıllık ihanet*. Bilgi Yayınevi.
- Altıntop, Ö. (2011). *PKK gerçeği ve Kürt sorunu*. MY Kitap Yayınları.
- Anadolu Ajansı. (2017). *SDG'nin kaçan sözcüsü Silo, ABD-PYD/PKK ilişkilerini anlattı*. [Çevrim-içi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/sdgnin-kacan-sozcusu-silo-abd-pyd-pkk-iliskilerini-anlatti/987777>], Erişim Tarihi: 02.01.2024.
- Arslan Keskin, F. B. (2018). *Değişen Kürt sorunu algısı çözüm süreci dönemi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Asseburg, M. (2020). *Reconstruction in Syria: Challenges and policy options for the EU and its member states*. SWP Research Paper. <https://doi.org/10.18449/2020RP11>
- Ataman, M. (2012). Suriye'de iktidar mücadelesi, Baas rejimi, toplumsal talepler ve uluslararası toplum. SETA Raporu.
- Atay, M. (2008). Türkiye'de terörü ortaya çıkaran iç ve dış dinamikler, stratejiler ve taktikler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 8, 409-424.
- Ayabakan, L. (2016). *Kürt-İngiliz ilişkileri 1918-1923*. [Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Aydın, A. (1993). *Üçgendeki tezgâh*. Kiyap Yayınları.

- Aydın, N. (2014). *Türkiye’de Kürt sorunu çözüm sürecinde algının yeniden inşası*. [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi. (2010). *PKK eylemselliği ve etnik ayrılıkçı terörizmle mücadele*. Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.
- Barfi, B. (2016). Ascent of the PYD and the SDF. *Research Notes, The Washington Institute for Near East Policy*, 32, 7-8.
- Baskın, O. (2005). *Türk dış politikası Cilt 2*. İletişim Yayınları.
- Baysal, E. (2015). *Çözüm Türkiye'nin kronikleşen terör sorununa ekonomi reçetesi*. Öteki Adam Yayınları.
- BBC News Türkçe. (2018). *ABD Dışışleri Bakanı Tillerson’un Türkiye ziyareti 3 saatlik Erdoğan görüşmesiyle başladı*. [Çevrim-içi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-43075397>], Erişim Tarihi: 03.01.2024
- BBC News. (2011). *Obama, Esad’ı ilk kez istifaya çağırdı*. [Çevrim-içi: https://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/08/110818_obama_syria], Erişim Tarihi: 04.02.2023
- Beren, F. (2012). PKK/KCK terör örgütünün Türkiye’deki eylem profili. *Uluslararası Hukuk ve Politika (UHP) Dergisi*, 8(29), 87-107.
- Bianet. (2003). *Saldırıları El Kaide Üstlendi*. [Çevrim-içi: <https://m.bianet.org/bianet/siyaset/26772-saldirilari-el-kaide-ustlendi>], Erişim Tarihi: 10.04.2024.
- Bingöl, O. (2013). Arap baharı ve Ortadoğu: Çok eksenli güç mücadelesinde denge arayışları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 13(2), 25-41.
- Bingöl, O. (2016). Suriye’de Kürt hareketi: PYD/YPG’nin PKK ve gölgesel Kürt dinamiği ile ilişkisi ve Türkiye’ye etkileri. *Merkez Strateji Enstitüsü, Suriye’de Kürtler ve PYD*, Rapor No: 014.
- Birand, M. A. (1992). *Apo ve PKK*. Milliyet Yayınları.
- Bolme, S. M. (2012). *İncirlik üssü: ABD’nin üs politikası ve Türkiye*. İletişim Yayınları.
- Bozarslan, H. (2004). *Kürt milliyetçiliğinin tarihi gelişimi ve PKK*. İletişim Yayınları.
- Büyükkaya, K. (2019). *Obama dönemi Türk Amerikan ilişkileri: Müttefiklikten çatışmaya*. [Yüksek Lisans Tezi]. Nişantaşı Üniversitesi.

- Çalışkan, M. (2020). Suriye’de PKK faaliyetlerinin tarihî arka planı ve PYD terör örgütünün siyasallaşma çabaları. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 63-91.
- Dağ, R. (2016). Ortadoğu denklemi Suriye Kürtleri. *Ortadoğu Analiz*, 7(69). [Çevrim-içi: https://www.researchgate.net/publication/325200526_ortadoğu_denklemi_suriye_kurtleri], Erişim Tarihi: 03.05.2024.
- Deligöz, Ö. (2012). *KCK demokrasi kılıfında terör*. Timaş Yayınları.
- Deniz, T. (2013). Suriye’nin durumu, ABD- Rusya ve Türkiye’nin tutumu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (27), 314-332.
- Dostal, J. M. (2016). Transnational war in Syria: The Eisenhower Doctrine in the 21st century? *Romanian Political Science Review*, 16(2), 179-218.
- Durgun, H. (2017). PYD'nin yeni Eşbaşkanı: Suriye'nin bölünmesini istemeyiz bağımsız Kürdistan planımız yok. Sputnik. [Çevrim-içi: <https://sputniknews.com.tr/20171017/pydnin-yeni-esbaskani-suriyenin-bolunmesini-istemeyiz-bagimsiz-kurdistan-planımız-yok-1030643051.html>], Erişim Tarihi: 5.06.2024.
- Duru, O. (1978). *Amerikan gizli belgeleriyle Türkiye’nin kurtuluş yılları*. Milliyet Yayınları.
- Erol, M. S., ve Çelik, K. E. (2018). ABD’nin Suriye politikasında vekil aktör olarak terör örgütleri: YPG örneği. *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 14-45.
- Ertekin, B. A. (2012). Neo-Rusya’nın Akdeniz rüyası: Neo-Rusya’nın Suriye Arap Baharı’ndaki Rolü. *Bilge Strateji*, 4(7), 131-163.
- Esen, K. (2011). *Türkiye’de terörizm ve terörist profili*. [Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Eslen, N. (2017). *Küresel Güç Mücadelesi 21nci Yüzyılda Jeostrateji*. IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Friedman, G. (2011). *Gelecek on yıl: neredeydik nereye gidiyoruz*. (T. Törüner, Çev.). Pegasus Yayınları.
- Glass, C. (2015). *Suriye yanıyor: IŞİD ve Arap baharının sonu* (İ. Saylık, Çev.), Matbuat Yayın.
- Gökbunar, R., ve Gökbunar, A. (2010). *Terör ekonomisi*. İstanbul: Beta Yayınları.

- Gökdağ, G. (2023). *Terörizm, Türkiye’de Terör Olgusu ve PKK/PYD*. [Doktora Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Gunter, M. M. (1993). A de facto Kurdish state in northern Iraq. *Third World Quarterly*, 14(2), 295-319.
- Güner, R. (2016). *Bağımsızlıktan Arap Baharına Suriye İç ve Dış Politika, Bitmeyen Kavga: Suriye-ABD İlişkilerinin Dünü, Bugünü*. Nobel Yayınevi.
- Güngör, U. T. (2010). *Türkiye’de gençlerin terör örgütlerine katılma nedenleri ve sonuçları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Konya Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Hamsici, M. (2016, Aralık 20). *Türkiye’de son dönemde çok sayıda saldırıyı üstlenen tak kimdir?* [Çevrim-içi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-38299763#:~:text=T%C3%BCrkiye'de%20son%20d%C3%B6nemde%20ger%C3%A7ekle%C5%9Ftirilen,asl%C4%B1nda%20PKK'n%C4%B1n%20yapt%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20a%C3%A7%C4%B1klad%C4%B1.>], Erişim Tarihi: 03.05.2024.
- Hürriyet. (2016). *Barzani: PKK ile PYD aynıdır*. [Çevrim-içi: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/barzani-pkk-ile-pyd-aynidir-40074445>], Erişim Tarihi: 05.03.2024.
- International Crisis Group. (2014). Flight of Icarus? The PYD’s precarious rise in Syria. *Middle East Report*, 151, 4-10.
- Itani, F., & Rosenblatt, N. (2018). *US Policy in Syria: A Seven-Year Reckoning*. Atlantic Council. [Çevrim-içi: <https://www.atlanticcouncil.org/publications/issue-briefs/us-policy-in-syria-a-seven-year-reckoning>], Erişim Tarihi: 08.03.2024.
- İşyar, G. Ö. (2017). Suriye İç Savaşı’nda PYD’nin aktörleşmesinin başlıca nedenleri. *Bilge Strateji*, 9(16), 33-67.
- İtil, T. (1994). *Uluslararası terörizm ve uyuşturucu madde kaçakçılığı*. Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Kadioğlu, İ. A. (2020). Challenges of international negotiations in the Syrian Civil War. *Turkish Journal of Middle Eastern Studies*, 7(1).
- Karaca, B. (2015). *Türkiye’de Devlet’in ve PKK’nın stratejik dönüşümü (bağımsızlıktan özerkliğe, terörden Kürt sorununa)*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kaya, O. (2013). *Türkiye’de etnik terör*. Binyıl Yayınevi.

- Kekevi, S., ve Kılıçoğlu, G. (2016). Uluslararası hukuk açısından çocuk askerler ve PKK'nın çocuk askerleri/militanları. *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 489-495.
- Kerman, İ., ve Efeğil, E. (2017). Terör Örgütü PKK/PYD'nin Suriye'de izlediği iç savaş stratejisinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, (Hibrit Savaşları Özel Sayısı), 166-168.
- Kulaksızoğlu, B. (2018). *YPG PKK ile ne kadar bağlantılı*. [Çevrim-içi: <https://www.dw.com/tr/ypg-pkk-ile-ne-kadar-ba%C4%9Flant%C4%B1%C4%B1/a-42261886>], Erişim Tarihi: 05.03.2024.
- Kulaksızoğlu, B. (2018). *YPG PKK ile ne kadar bağlantılı*. DW Made for Minds. [Çevrim-içi: <https://www.dw.com/tr/ypg-pkk-ile-ne-kadar-ba%C4%9Flant%C4%B1/a-42261886>], Erişim Tarihi: 03.05.2024.
- Kurubaş, E. (2017). *Amerika'nın Kürt politikası: Bir varmış bir yokmuş*. [Çevrim-içi: <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/amerikanin-kurt-politikasi-bir-varmis-biryokmus>], Erişim Tarihi: 02.03.2024.
- Montgomery, H. (2017). *Suriye Kürtleri*. (Ü. Aydoğmuş, Çev.), Avesta Yayınları.
- Oguzlu, T. (2011). Ortadoğu'daki halk hareketleri ve büyük güçler. *Ortadoğu Analiz, ORSAM*, 3(29), 68-76.
- Öğür, B., Baykal, Z., ve Balcı, A. (2014). *Kuzey Irak – Türkiye ilişkileri: PKK, güvenlik ve iş birliği*. Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Ördek, H. (2014). *PKK terör örgütünün çocukları kullanma usul ve yöntemlerinin analizi*. [Yüksek Lisans Tezi]. T.C. Kara Harp Okulu.
- Özcan, M. (2017). AB-Türkiye ilişkileri ve Suriye krizi. *İNSAMER Araştırma*, 40, 1-12.
- Özçelik, B. (2019). *Explaining the Kurdish Democratic Union Party's Self-Governance Practices in Northern Syria, 2012–2018*. Cambridge: University Press. <https://doi.org/10.1017/gov.2019.1>
- Özdemir, Ç. (2016). Suriye'de iç savaşın nedenleri: Otokratik yönetim mi, bölgesel ve küresel güçler mi? *Bilgi*, 2(33), 81-102.
- Özer, V. (2015). *We really can't succeed against ISIL without Turkey: U.S.* [Çevrim-içi: <http://www.hurriyetdailynews.com/we-really-cant-succeed-against-isil-without-turkey-us.aspx?PageID=238&NID>], Erişim Tarihi: 02.02.2024.

- Özer, V. (2019). *PYD 'promised' US to not give arms to PKK*. [Çevrim-içi: <http://www.hurriyetdailynews.com/pyd-promised-us-to-notgive-arms-to-pkk-75307>], Erişim Tarihi: 02.02.2024.
- Özkan, B. (2018). *Türkiye’de milli vatanın inşası: Dar’ül İslam’dan Türk vatanına*. Kırmızı Kedi Yayınları.
- Parasiliti, A., Reedy, K., & Wasser, B. (2017). *Preventing state collapse in Syria*. Perspective: Expert insights on a timely policy issue.
- Polat, Ç. (2007). *1926-1930 Ağrı isyanları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Rogin, J., & Lake, E. (2015). *U.S. airdrop in Syria ends up arming the Kurds*. [Çevrim-içi: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2015-10-15/u-s-airdrop-in-syria-ends-up-arming-the-kurds>], Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- Salloum, R. (2013). *From jail to Jihad: Former prisoners fight in Syrian insurgency*. [Çevrim-içi: <http://www.spiegel.de/international/world/former-prisoners-fight-in-syrian-insurgency-a-927158.html>], Erişim Tarihi: 6.03.20216
- Sandıklı, A. (2016). *ABD’nin PYD politikası düşmanca bir yaklaşımdır*. Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi. [Çevrim-içi: <http://www.bilgesam.org/incele/2350/-abd-nin-pyd-politikasi-dusmanca-biryaklasimdir/#.Xa224pIzbIU>], Erişim Tarihi: 23.02.2024
- Sandıklı, A., Semin, A., ve Ünal, B. (2015). *Irak ve Suriye'deki Gelişmelerin Türkiye'ye Etkileri* (Rapor No: 65). Bilge Adamlar Kurulu Raporu, Bilgesam Yayınları
- Sarı, İ. (2017). *Kanlı Terör Örgütü PKK: PKK katliamları ve isim isim arananlar*. Net Medya Yayıncılık.
- Sarı, İ. (2019). *ABD’nin Kürt Politikası Ekseninde Suriye’de Güvenli Bölge Tartışmaları*. İran Araştırmaları Merkezi. [Çevrim-içi: <https://iramcenter.org/abdnin-kurt-politikasi-ekseninde-suriyede-guvenlibolge-tartismalari/>], Erişim Tarihi: 20.04.2024.
- Sarıkaya, B. (2015). *Suriye İç Savaşı Perspektifinde Geçmişten Günümüze Suriye-Rusya İlişkileri*. TASAM.
- Self, A., & Ferris, J. M. (2016). *Dead Men Tell No Lies: Using Killed-in-Action (KIA) Data to Expose the PKK’s Regional Shell Game*. *Defence Against Terrorism Review (DATR)*, 8, 9-35.

- Sivrikaya, H. A. (2019). Arap Bahar'ının Suriye sahasında Arap diline olan yansımaları: PYD/YPG örneği. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 8(2), 334.
- Soner, B. A., Aslan, Ö., & Kılıcı, H. (2017). *PKK's Regional Franchise of Terror*. Melek Matbaası.
- Sözer, M. A., & Başbüyük, O. (2011). Bireylerin Terör Örgütüne Katılmasına Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Alan Çalışması: PKK/KCK örneği. *International Journal of Security and Terrorism*, 3(2), 59.
- Şen, Y. (2013). Suriye'de Arap baharı. *Yasama Dergisi*, 23, 57-63.
- Şener, B. (2013). *TSK'nın 1983-2010 yılları arasında Kuzey Irak'ta PKK unsurlarına karşı yürüttüğü sınır ötesi operasyonlardaki başarısı üzerine bir değerlendirme*. 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Milli Güvenlik ve Dış Politika Araştırmaları Merkezi: [Çevrim-içi: <http://www.21yyte.org/tr>], Erişim Tarihi: 10.03.2024
- Şevkat, U. (2002). *PKK kongresi: Amaç yeni ülke kurmak*. [Çevrim-içi: <http://arsiv.ntv.com.tr/news/146564.asp>], Erişim Tarihi: 10.02.2024.
- Şimşek, G. (2016). *Terörizmin finansmanı ile mücadele stratejileri ve yöntemleri: PKK örneği*. [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Taş, D. (2014). *Türkiye'de terörle mücadelede Türk kamu yönetiminin işlevleri üzerine genel bir değerlendirme: PKK örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Tatar, V., ve Altuner, G. (2016). Suriye Hükümeti ve Ordusu. In H. Çomak, C. Sancaktar, ve Z. Yıldırım (Eds.), *Uluslararası Politikada Suriye Krizi* içinde (s. 181-191). Beta Yayınları.
- Thornton, T. P. (1964). Teror as a Weapon of Political Agitation. In H. Eckstein (Ed.), *Internal War: Problems and Approaches* (pp. 41-63). New York: The Free Press.
- Törel, T. (2002). *PKK terör örgütü (tarihsel ve siyasal gelişim süreci bakımından incelenmesi) 1978-1998*. [Doktora Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu. (2022). *Terör*. Retrieved April 10, [Çevrim-içi: <https://sozluk.gov.tr>], Erişim Tarihi: 04.04.2024.
- Uluç, A. V. (2016). Suriye Kürtleri: Türkiye Kürtlerinin Devamı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 193-196.

Van Wilgenburg, W. (2013). Kurdish forces clash with main Syrian opposition in Syria, reports say. [Çevrim-içi: <http://www.rudaw.net/english/news/syria/5666.html>], Erişim Tarihi: 6.3.2016.

Yalçınkaya, H. (2017). IşİD yabancı savaşçıları ve yarattığı tehdit: Türkiye'nin tecrübesi (2014-2016). *ORSAM Raporu*, Rapor No: 210, 7-30.

Yıldırım, Z., Çomak, H., ve Sancaktar, C. (2016). *Uluslararası politikada Suriye krizi*. Beta Yayınları.

Yıldız, M. (2020). *Suriyeli Kürtlerin PYD/YPG sorunu*. İNSAMER İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. [Çevrim-içi: https://www.insamer.com/tr/suriyeli-kurtlerin-pyd-ypg-sorunu_3397.html], Erişim Tarihi: 10.05.2024.

Yılmaz, I. (2007). *PKK'nın yükselişi ve Türkiye-ABD ilişkilerine etkisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Atılım Üniversitesi.